

Digitized by the Internet Archive
in 2024

DENGANG VI VAR TYVE AAR

VILHELM KRAG

DENGANG VI VAR TYVE AAR

OTTENDE TUSEN

OSLO 1927

FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO.
(W. NYGAARD)

Copyright 1927
by H. Aschehoug & Co.,
Oslo

Printed in Norway
Centraltrykkeriet
Oslo

Vi skulde bo i Welhavensgade.

Det lød som tirilitove saa lokkende: Nu gaar Østenvinden med et Suk igjennem Linden.

Naar jeg nu engang for alle skulde forlade mit Hjem i min Barndoms By, saa var det ialfald en Trøst at jeg skulde bo i slig en Digtergade. Rigtignok havde jeg aldrig seet den for mine Øine; men naar den var opkaldt efter Johan Sebastian Welhaven, maatte jeg da kunne gaa ud fra, at den var ligesaa deilig som hans Poesi.

Den maatte ligne den Gade, jeg havde forladt i min Barndoms By; den burde ogsaa have hedt Welhavens Gade, det og intet andet. For der gik Østenvinden med et Suk igjennem Linden; der var Roser opover de hvide Husvægge og der var stille Suk fra Sjøen nedenfor de dybe Haver, hvor hvide Syrener duftede sødt i hvide Julinætter. —

Fra slig en Welhavensgade kom jeg; og nu skulde jeg altsaa atter bo i en Welhavensgade rigtignok i Christiania, hvor jeg skulde gaa paa

Dengang vi var tyve Aar hed Oslo Christiania; derfor kaldes Byen saa i denne Bog.

Skole til Høsten; men naar galt skulde være, saa —

For vondt var det naturligvis at rykkes op fra den Jord, man med alle Rødder var grodd fast til fra Barndommen af.

Og da vi stod paa det lille Dampskib, som min Far havde leiet til Flytningen, og saa Byen og Huset og Haven forsvinde langt langt borte, da, — ja vondt var det.

Fint Sommerveir langs Kysten; vi betragtede Naturen og forsøgte at lade som ingenting; vi spøjte og lo baade Forældre og Børn.

Men vi mente ikke større med det nogen af os, det følte vi godt. Hver for sig gik nok og tænkte paa alt det kjære, vi nu forlod, og gruede for det uhyggelige, det uvisse vi gik til i Fremtiden i det fremmede.

Det eneste som holdt lidt Mod oppe i mig, det var dette, at jeg til Høsten skulde bo i Welhavensgade.

Næste Morgen, da jeg vaagnede, hørte jeg nogen sige, at nu var vi i Christianiafjorden. Og jeg syntes jo jeg for Skams Skyld maatte gaa op paa Dækket for at se denne Fjorden, som jeg havde hørt saameget Snak om.

Og ja! Sel! Der laa den foran mig! Saa forlokkende som den kan, naar den først vil.

Høisommer. En Julimorgen — over en Sjø uden Krusning eller Skygge; hvad var Himmel og hvad var Hav? Det var bare en svimlende Evighed af

Sol altsammen og Dampskibet svævede susende ind gennem Evigheden. Langt, langt ude laa de saliges Øer som svævende Solbobler. Aa Gud i Himmelen for en Dag!

Det varede en god Stund, før jeg kunde komme til mig selv; jeg maatte gnide mig i Øinene for at blive rigtig vaagen og faa gjort det klart for mig, at de saliges Øer derinde det var Konturene af Aaserne omkring Fjorden, som aandedes i duftlette Nuancer hen gennem Solrøgen.

Jovisst var dette deiligt. Det kunde ikke nytte at nægte det. Jeg følte mig halvt som en Forræder mod mit eget, der jeg stod; men det fik ikke nytte; dette var deiligt over al Forstand.

Saa havde de havt Ret alligevel, disse elendige Austlændingerne, som jeg mangengang havde været saa sint paa derhjemme, fordi de gik og indprentede os, at det vi havde at fare med her sørpaa det var ikke noget videre at snakke om. Det var nærmest stygt det meste, lidt smaapent hist og her, Gudbevares! (Aa, hvor jeg hadede dem, naar de støtt kom stikkende med denne Smaapenheden!)

Men naturskjønt? havde de sagt. Pytsan, kom ikke og snak om Naturskjønhed her sørpaa. Aa- nei, en maa nok gjøre et godt Hop vestover eller et ligesaa godt Hop østover for at finde noget som ligner Naturskjønhed.

Havde jeg ikke svoret en bedsk Ed paa, at det skulde være en evig Løgn, at nogen skulde

faa mig til at indrømme nogen Tingen; — og saa stod jeg alligevel her alt den første Morgen og gnidde mig i Øinene og kunde snaut se ud af dem, saa naturskjønt var her.

Og da vi lagde til Bryggen ved Oscarsborg, hvor mine Forældre fra nu af skulde bo, ja var det ikke mærkværdigt, hvor det saa tillokkende ud selv her?

Der ligger Huset vort, sagde min Far. Og det var et langt, lavt Herskabshus bag Trær og Terrasser og megen Herlighed; skulde virkelig vi bo saa stolt?

Vi gik iland allesammen, glade og forventningsfulde; aa, det lysnede jo! Dette blev nok bedre end vi havde drømt om i vore dristigste Drømme!

Og snakkende og leende i muntert Følge gik vi henover Pladsen mod den Bakken, som førte op til vort Hus. Da stanste vi braatt. Der lød Musik oppe paa Toppen op Bakken. Sørgemusik. Chopins Sørgemarsch.

Der kom et langsomt Tog marscherende nedover Bakken; vi traadte tilside, vi gjemte os unna saa godt vi kunde.

Først Officerer, saa Musikken, saa Kisten baaret af Soldater. Saa igjen Officerer og Soldater; langsomt gik de nedover til Kaien, hvor Chalupen laa med Splitflagget paa halv Stang.

Vi blev staaende længe, der vi stod; vi syntes det var saa rart. Veien opover til Huset vort

var strøet med Granbar; det gjorde vore Skridt lydløse og spøgelsesagtige. Der laa etpar Ligblomster fra Kisten og skinnede hist og her mellem Granbaret . . .

. . . Javisst var det bare en Tilfældighed; en kjedelig Tilfældighed, som ingen nævnte noget om, vi var da voxne Folk allesammen . . .

Men vor muntre Forventning fra dengang vi gik iland paa Bryggen, var forbi; det var som en egen varslende Uhygge fulgte os, da vi for første Gang satte Foden i vort nye Hjem . . .

. . . Det var travle Dage, som kom; nu skulde vi indrette alt fra Grunden af i det nye Huset; det var sandelig ingen let Sag for min Mor. Det hændte, at hun satte sig ned og sagde huf, hun som aldrig havde staaet bêt før.

Hun havde vel grodd sig altfor fast dernede i det gamle Huset vort i Stiftsstaden; der havde hun saavisst aldrig sat sig ned og sagt huf. Nei, nei, der havde hun svinset omkring i henved tyve Aar, saa væver og letpaataa allevegne og alle-tider; det var ubegribeligt som hun efterhaanden havde faaet det til altsammen. Der var utspekulerede Kotter og underfundige Skaber og uundværlige Hylder fra øverst til nederst; det var næsten leit, da der tilsidst ikke fandtes saa meget som en Pompespiger at flytte, fordi den nu akkurat sad der den skulde sidde. Sagtens havde den været flyttet hid og did mange Gange; men saa sad den ogsaa nu der den skulde og hun var glad

i den fordi den sad der og var saa paalidelig paa Plads.

Men denne tomme Embedsboligen! Den var jo ikke andet end et midlertidigt Logis; den var jo vant til at Folk kom og gik, derfor var det som Væggene var kolde af Ligegyldighed. — Og det var ligesom ikke muligt at faa dem ud af Huset, de som havde logeret her sidst. Paa Tapeterne var der endnu mørke Flækker efter deres Møbler og Malerier; der var tusen smaa Ting, som gik igjen efter dem og som det ikke var Raad at blive kvit.

Men Tingene vore maatte naturligvis ind og placeres et eller andet Sted; Herregud de stod og glodde sig ulykkelige om; det var tydeligt at se, at de led af Hjemve. De længtet efter de vante Væggene, som de var grodd sammen med og havde lænet sig mod i tryk Fortrolighed Sommer og Vinter i tyve Aar og pratet med og været gode Venner med.

Og nu blev de stillet op her saa rent paaskjøn mod de fremmede Væggene, som var dem aldeles ligegyldige og bare stod der ret op ned, fordi de pligtskyldigst var Væggen i en Statens Embedsbolig.

Hvad ialverden kan Meningen være med dette? spurgte Møblene vore hverandre saa hjælpeløst, at det var rent saart.

Saa det var ikke noget rart, om min stakkars Mor satte sig ned og sagde huf.

Og saa Haven da! Jøs, jo, for Have var her sagtens, og den var baade stor og vidtløftig med Espaliertrær og Frugttrær i Mængde og Varmebed og Terrasser; det var ikke det.

Men min Mor kjendte ingen av Trærne, hun kunde ikke snakke med dem, som hun havde gjort hjemme, naar ingen hørte paa hende.

Der havde hun kjendt dem alle, fra de havde været bittesmaa, derfor forstod de hende saa godt, naar hun gik og pratede med dem tidlig om Morgen, mens alle andre Folk sov. Hun roste dem, naar de var flinke til at gro og trives, hun skjændte paa dem, naar de var dovne og ugiddelige, og hun tugtede dem med Sax og Kniv, naar de blev balstyrige og vilde gro paa egen Haand.

Men hvis en af dem begyndte at skranke, da var hun paa Sygebesøg baade tidlig og sent, og blev de saa kleine at det saa farligt ud, da sendte hun sporenstregs Bud efter Jens Gartner. Han sad altid paa Fæstningen om Sommeren; men var der noget iveien med Trærne i Haven, saa maatte han komme strax, selv om han sad i Kasjot.

Jens Gartner var nemlig en stor Synder; især syndede han storlig i Kjærlighed. Og det er rart, for han var et stygt Kræ; skjeiv var han i Kropen, svart og fæl og intet for Øiet, og der var sikkert ikke større Stads ved Sjælen heller. Men alligevel kunde han aldrig gaa ifred for Kvinder, Vorherre ved hvad de vilde med ham. Doven var han som Lud, saa det kunde umulig være

for Ægteskabets Skyld at Kvinderne idelig mængede sig med ham, den lille lusede Fysaken.

Men han havde et besynderligt Held med sig, naar det gjaldt at sætte Børn ind i Verden; han befolkede efterhaanden halve Østerbyen. Men da han var absolut uvillig til alt andet Arbeide, blev han hvert Aar taget i Luggen og sat paa Fæstningen som Kronarbeider, og der blev han siddende til han havde sonet sine sidste Synder, hvorefter han blev sluppet løs i Østerbyen for med friske Kræfter at begaa nye.

Med alle sine talløse Skavanker var Jens en ubegribelig fix liden Gartner; aa, han kunde alle Snurrepiberier og Tusenkunster som skal til i en Have; han kunde pode og okulere og operere og hvad det hedder altsammen, han var den rene Kvaksalver i Haven — særlig havde han lagt sin Elsk paa Pæretrær; dem kunde han undenad.

Da Kapteinsfruen engang for alle havde opdaget Jens Gartners mageløse Evne, kunde hun slet ikke undvære ham; og hun brydte sig aldeles ikke om hans Synder forøvrig, hun var ikke slig. Der var ingen som var saa flink i Haven som Jens og dermed basta.

Og Jens kunde sagtens være sjæleglad ved at komme ned i Haven og gaa og prate med den snille, muntre Kapteinsfruen, det var saamen noget andet end at gaa og slide sig fordærvet paa Fæstningen med den sinte Profossen over sig. Og saa at faa god Mad paa Kjøkkenet og mange

lønlige Skillinger atpaa, jøs, der var nok ingen af Kronarbeiderne som havde det saa godt som Jens Gartner.

Men han var nu et Kræ og et utaknemligt Kræ; for ret som det var, naar Fruen skulde over Gaden for at se til Middagsmaden inde i Huset, vips! saa krøb den lille skjeive Skurken over Gjærdet nederst i Haven og sneg sig langs Gjærdene op i Byen til en af Kjærestene sine, hvor der vankede Kjærlighed og Brændevin, saa at han kom tilbage i en ussel Forfatning. Saa, naar Kapteinsfruen kom ud i Haven efter Kaffetid, fandt hun mere end en Gang Jens sovende i Trillebøren, saa han med Skam maatte sendes tilbage til Kasjotten, hvor han var kommen fra. —

Jens Gartner drev det aldrig længer end til at være Kronarbeider, saalænge vi var i Byen; «det er naa saa lava,» sagde han urokkeligt, naar min Mor skjændte paa ham; det nyttede aldrig det Gran.

Men havde han ikke gjort andet i sit Liv, saa havde han ialfald stelt det saa fint i vor Have, at det var et Syn at se paa, et rigtig deiligt Syn var det.

Og en rigtig Hjertens Sorg var det for ham, da Kapteinsfruen maatte reise bort fra det hele. Jens Gartner stod ved Havegrinden og græd i den aarle Morgen. Han havde faaet Permission fra Fæstningen for at sige farvel til Kapteinsfruen, og han var for en Gangs Skyld ganske ædru.

«Det er naa saa lava,» sagde han som sedvanlig, men denne Gang havde han visst vanskeligt for at forstaa, hvorfor det var saa lava, ialfald græd han som han var pisket, da han trykkede Kapteinsfruen i Haanden til Afsked . . .

. . . Selvfølgelig havde de Gartner paa Fæstningen; han kom visst egentlig over fra Drøbak. Han var stadig hos Obersten og stilledes i hans Have, og han var en fin Gartner, han var saavisst ingen Kronarbeider; nei da, han havde Lorgnet og gik med hvide Seildugsbuxer om Søndagene.

Han havde været paa Visit hos os med det samme vi var kommet; jøs bevares, han havde været hos os første Søndagen med Lorgnet og Seildugsbuxer og svært til Stads, og jo da, han havde tilbudt sin Assistance; han var i alle Maader førsteklases. Huf nei, sagde min Mor, jeg bryr mig ikke om denne fine Assistancen, sagde hun og tænkte sikkert paa Kronarbeideren.

Men noget maatte der gøres med den store Haven og tilslut blev det da til det, at den fine Assistancen kom alligevel og gik omkring nogle Timer dernede, Gud ved hvad han gjorde. Og saa gik han igjen, det var ingen af os, som lagde Mærke til ham. Nei, vi brydde os ikke om Haven, min Mor mindst af alle. Hun havde jo ingen at snakke med dernede, hverken Trærne eller Jens Gartner, og da kunde det være det samme.

Udpaa Sommeren begyndte hun at sture saa smaat. Det var saa leit at se; hun satte sig ned

ret som det var, og hun som aldrig havde havt en ledig Stund, hun satte sig ned i sin Gyngestol og kunde blive siddende der lange Stunder og se frem for sig og rigtig sture.

Det var saa leit at se; Herregud, hvordan skulde det gaa med os allesammen? Hun som altid havde været Fuglekvidderet gennem Stuerne: — naar hun satte sig ned i Gyngestolen og saa frem for sig og tidde stille, saa det blev rent uhyggeligt tyst i Huset, — Herregud, hvordan skulde det da gaa med os allesammen?

Det værste var at min Far begyndte at sture, han ogsaa. Og hvem kunde sige noget til det? Nu maatte han gaa og se paa, at de strødde lidt forsigtig Sand paa Granitbastionerne, han som hele sit Liv havde hersket i Vildmarken og huseret med alskens Rallare og Veislusk! Han som havde brøttet Vei og sprængt Stein saa det dundrede fra Dalføre til Dalføre. Naar Mineskuddene gik og Berghammerne ruggede paa sig, og pludselig fôr tilveirs og fløi gennem Luften som svære, svarte Fauler, til de stupte med Dommedagsdrøn i Iselven, dybest i Dalen saa Vandsprøiten bruste mod Himmerigs Sky; — haa, det var Liv det!

Og saa maatte han labbe om paa denne trange Knausen og se paa Soldaterne trille Sand. Aa, de trillede og trillede. I Rækkerader kom de med fyldte Trillebører, i Rækkerader vendte de tilbage med tomme, det saa ud som et mekanisk Legetøj for Børn. Men det var jo det, at de deilige fin-

hugne Granitbastionerne skulde dækkes af al denne Sanden, saa hele Fæstningen tilslut blev en eneste Jordhaug. Saa kunde Fienden værsaaagod komme og skyde paa Jordhaugen; Kuglene vilde bare rode i Haugen og ingen Vei komme; det var noget splinter nyt paa Ingeniørkunstens Omraade.

Det var derfor Soldaterne trillede og trillede Dag efter Dag fra tidlig Vaar til sent paa Høst, og det var det han skulde staa og se paa, den gamle Veibrøiteren og Mærrasprængeren.

Det var Liv det!

Og ret som det var maatte han trække i Uniform; han, som havde befundet sig saa inderlig vel i Vadmelen. Aa det var saavisst en Fryd, naar han havde vasset i Skau og Myr Dagen lang, da var det vel en Fryd at komme i Hus om Kvælden, svart og fæl, og vrænge Vadmelen af sig og pøse hele Styrtsjøer af Isvand over Kjæmpekroppen saa hele Gulvet var en eneste Oversvømmelse og det hvirvlede smaa Bækkefar nedover Trapperne. Kjærringene, Stakkar, var naturligvis overgitte. De syntes det var en ren Syndighed med alt dette Vandet, som de skulde tørke op efter ham. Og Dølene syntes det var kallegt, saa denne Kasteinen maatte være lortet, siden han støtt trængte saa megen Renslighed; selv havde de ikke Vand paa sin Krop uden til hver Jul; de fremmeligste skurede sig kanske ogsaa ved Jonsokleite. Saa denne Kasteinen maatte rigtig være kallegt lortete.

Nu var det ikke Snak om Vadmæl og Vildmandsliv. Nu maatte han være fin Mand altid og ret som det var maatte han i Uniform.

Og saa havde de ovenikjøbet faaet en ny Uniform. Den gamle svarte var ikke god nok nu længer; og den trekantede Hatten med Kokarde paa Siden og Hanebjør i Top, den var pludselig blevet saa rent forkastelig.

Nei, nu skulde Uniformen være graa med rødt Silkebælte rundt Livet; og en tysk Pikkelhue skulde de have paa Hodet; det var det værste.

For kunde det ikke græmme en gammel hidsig Skandinav, som i sin tidligste Tid havde sværmet for Nordens Storhed og som havde meldt sig i 48, kunde det ikke græmme ham tildøde at gaa omkring med Pikkelhue paa sit graanedes Hode? Engang havde han kastet en tysk Handelsreisende nedover Trapperne fra sit Kontor i Trassementet, bare fordi Tyskeren kom her og gned sig i Hænderne og gassede sig over, at det var Aarsdagen efter Slaget ved Sedan.

Og saa skulde han ende med at gaa og bære Prøiserstads!

Rent splittergalt blev det, da de paa Fæstningen fik Besked om, at den tyske Keiser Wilhelm den anden var ventende paa sin Reise ind til Christiania; da skulde naturligvis Oscarsborg hilse ham med Salut og Hurra og sænkede Flag og al den Stads som tænkes kunde.

Den Komædie vilde ikke Kapteinen være med

paa; han gik til Kommandanten og bad om Permission den Dag.

Er Du gal? sagde Kommandanten. Det er jo netop Dig som skal arrangere det altsammen. Du kan da ikke be om Permission netop den Dag.

Det nyttede ikke alt det, Kommandanten bad og skjændte og bar sig; min Løitnant kan sagtens ordne den Bagatel med Flagget, sagde Kapteinen. Ialfald er jeg civil den Dag, Keiseren passerer.

Kommandanten kjendte Kapteinen; de havde været Krigskolekamerater, saa Kommandanten vidste, at Kapteinen var en Stribuk, som det ikke nyttede at snakke til, naar han havde sat sig noget i Hodet; og desuden; det var egentlig ikke noget at gjøre et Numer af; sandt at sige kunde Løitnanten godt greie dette med Hilsingen.

Da Keiserflaaden passerede Fæstningen, hændte der noget besynderligt. Da de havde firet Flaget første Gang til Hilsen og skulde heise det tilbage igjen, kunde de ikke faa det op. De havde jo prøvet det lige til det sidste; nu var det, som nogen holdt i Flagsnoren.

Alt, hvad Soldatene halte og sled; Fæstningens Flag vilde hverken op eller ned, det blev vaiende paa halv Stang, mens det tyske Keiserskib passerede.

Kapteinen greb Kommandanten i Armen. «Ser Du?» hviskede han. «Det er Kong Carls Finger! Det er Carl den femtende, som holder i Flagget! Ser Du!»

Dette med Kong Carls Finger, var den eneste Glæde min Far havde, saalænge han var paa Fæstningen . . .

. . . En Dag i Begyndelsen af August skulde min Broder Thomas og jeg reise; nu var Stunden kommet, som vi havde gruet for i hele Sommer. Vi skulde ind til en fremmed Skole i en fremmed By og prøve at faa Artium til næste Aar.

Veiret var som det skulde være bestilt; en trist Regnveirmorgen med bitterlig Kuling af Østan. Surt som senhøstes Dag. Ka'l, vort Faktotum, havde bragt vore Kufferter ned i Skuret paa Bryggen Aftenen iforveien; saa vi havde ikke noget at gjøre mere. Det var bare at drive gennem Stuerne og se os om og tænke paa, hvor rent ødslig det maatte blive for vore Forældre den lange Høsten udover, naar vi var borte allesammen, og de to gik alene tilbage i de tomme Stuerne.

Saa lagde vi fra Bryggen i Ka'ls Skjægte; vi saa vore Forældre staa i Stridregnet under Paraplyerne og vifte til os, saalænge de kunde se os. Endelig snudde de sig og gik hjemover den singelstrødde Pladsen, saa fattigslige de saa ud! Den store Mand og den lille Dame; de gik Arm i Arm ligesom for at støtte sig til hinanden; det var som de pludselig blev gamle . .

. . . Det regnede og blaaste paa Kaien inde i Christiania som det havde regnet og blaast hele Veien indover Fjorden; det var saa sandelig en

barsk Modtagelse, men vi havde ikke ventet den anderledes. Godt skulde det alligevel være at komme lunt i Hus i Welhavens skønne Gade.

Vi krabbede ind i en Drosche; men der var ingenting at se fra den. Kaleschen var slaaet op og Presseningerne var trukket ned paa begge Sider for Regnet. Men pyt, det gjorde ingenting at vi ikke saa noget underveis; saa meget mere spændende vilde det blive, naar vi kom frem.

Droschen stansede; Kusken gløttede paa Presseningerne; jeg skal sige jeg var spændt, da jeg krøb ud af Vognen.

Var det her? Her?

Var dette Johan Sebastian Welhavens Gade? Svart Søle, svarte Huser, svart Himmel, svarte Vindusglugger i Rækkerader nedover i den svarte Regnskodde. Var det her? Men hvor var Roserne og de dybe Sommerhaver, som jeg havde drømt om?

Jeg stod og saa paa Huset, hvor vi skulde bo. Der var en Delikatesseforretning i første Etage; en fæl, ækkel Stank af stekt Makrel og svidd Biff seg ud gennem den aabne Dør og var som en Mur af Os til langt ud paa Gaden. Den fulgte efter os, denne stekte Makrellen og den svidde Biffen; Osen fulgte os der vi famlede os hen gennem den mørke Gang og opover de skidne Trapper med de seige Gelænder; den blev federe og æklere jo høiere vi kom, og vi skulde helt op i tredje . . .

...Jeg blev staaende ved Vinduet i det kummerlige Pensionatsværelse, som fra nu af skulde være mit. Jeg tænkte paa to Mennesker, som havde stridt sig møisommelig frem mod Stormen og som jeg pludselig havde seet blive gamle. Og jeg tænkte paa Haven hjemme, min Barndoms Have, hvor nu de sildige Sommerroser stod og glødede i tunge Klaser og hvor de brogede Asters prangede i al sin Pragt.

Og som jeg stod og saa ud i det trøstesløse Regn, som strømmede nedover de svarte Husvægge, gik det op for mig, at fra idag af var Barndommens Have stængt for altid; fra idag af var et nyt Afsnit af Livet begyndt.

Min Bror Thomas og jeg skulde gaa i Klasse sammen; det var aldeles uværdigt. Han var over tre Aar ældre end jeg, det var allerede nok til at jeg maatte se op til ham. Men det var ikke bare det, at han var ældre; det var slet ikke det. Fra min tidligste Barndom havde vi to snakket sammen og tænkt sammen og grublet sammen over alt det gaadefulde, som mødte os paa vor Vei.

Derfor beundrede jeg ham ogsaa udover alle Grænser; han stod for mig som den klogeste, den modigste, den ridderligste af alle, slig staar han forresten for mig endnu den Dag idag.

Men min Far havde nu engang for alle sat sig i Hodet, at Student skulde han blive! For Thomas, denne upraktiske, umedgjærlige Gutten! Hvad ialverden skulde der blive af ham idetheletaget. Nu fik han ialfald først blive Student; det var da et visst Grundlag. Saa fik han i Guds Navn senere vælge sin Vei selv.

Nu var Thomas en og tyve Aar, men endnu ikke Student. Han havde prøvet, baade en og to Gange. Men nei. Og nu skulde han paa Pine-

bænken igjen, det arme Menneske. Og det værste var, at jeg, som var saa meget yngre Bror, havde indhentet ham. Saa nu skulde han ovenikjøbet have den Forsmædelse at gaa i Klasse sammen med mig.

Selvfølgelig havde han i Overflødighed af Evner til at ordne den Bagatel; det viste han ogsaa siden, da han greide det hele paa nogen Maaneder. Og egentlig var han usigelig flittig, det vil sige: naar han fik en Interesse. Men det var en farlig Ting for ham at faa en Interesse; han fik den ikke med Maade. Den opslugte ham; det blev til et Slags Vanvid, intet existerede mere for ham uden dette eneste ene. Og Skolen mindst af alt.

Det var derfor han nu gik der og var en voxen Kar og enogogtyve Aar men ikke Student endda . . .

Hans første Vanvid var Violinen. Det var Synd at han skulde faa fat paa den usalige Violinen; for hidindtil havde han altid været rigtig en Nummer-en-Gut paa Skolen.

Men naar det nu engang galt skulde være, var det noksaa rimeligt, at det blev Musiken, som blev hans første Lidenskab; for helt fra han var Barn havde Musiken betaget ham paa en besynderlig Maade og gjort ham uvirkelig og fraværende som en Søvnjænger.

Og saa havde han saa deilig en Stemme, en klar, uskyldig Barnestemme, ren som en liden Sølvklokke. Naar vi havde Selskab maatte han

gjerne frem og synge for Gjæsterne; jeg ser ham som han staar borte ved Døren til Grønværelset, saa alvorlig, saa alvorlig, og de store lyseblaa Øinene stirrer ud i det fjerneste fjerne. Dette Barn med det skyldfrie Ansigt under det lyse Haar! Han ser ut som en blond Seraf der han staar og synger!

Jeg havde ikke nogen Stemme at snakke om, men jeg skulde da synge med nu og da; ialfald maatte jeg med, naar han sang Over Naaleskovens Tage. Min Stemme gjorde hverken fra eller til; jeg tror det nærmest var for Syns Skyld, at jeg blev med i Duetten. Og det var kanske ogsaa noksaa sødt at se de to smaa Guttene staa der Haand i Haand borte ved Døren og synge, noksaa rædde, men svært troskyldige begge to.

Men saa var det altsaa den Ulykkens Dag, da han fik fat i Violinen, efter den blev han aldrig mere Nummer-en-Gut paa Skolen.

Han havde Violinen hængende over Sengen; med det samme han slog Øinene op om Morgen-
nen tog han den ned og begyndte at klimpre paa Strengen; han glemte rent at staa op og kom derfor stadig for sent paa Skolen . . .

Han tog Timer hos en Musiklærer, gamle Organist Rojahn; og Rojahn syntes det var en snodig Elev, han der havde faaet; for han havde et mangeløst fint Øre og et herligt Buestrøg; men Øvelserne og Skalaerne kneb det med. Og Rojahn var gammel Tysker, han! Disciplin forlangte han og

Skalaer krævede han. Først og fremst. Saa fik Buestrøgene, Finesserne komme bagefter.

Naaja, Thomas lærte vel efterhaanden Skalaerne og Øvelserne paa en Maade; men det var ikke dét! Det var ikke dét, som gjorde, at Violinen tog Magten fra ham.

Det var G-strengen.

Sølvstrengen med de dunkle, melankolske Toner. Der var et havdybt Mysterium i disse skjønne Sølvtoner, i timevis kunde han sidde og lytte til dem og sænke sig ned i Mysteriet.

Efterhvert som han blev flinkere hos Rojahn blev han kleinere paa Skolen; haa, hvad brydde han sig om Skolen, naar han havde Violinen? Tilslut var Karakterbogen den skjære Elendighed; den var svart af tykke firere og sinte Anmærkninger.

Ikke hjalp Bønner, endnu mindre Skjænd; det var til at fortvivle over. Saa det er soleklart at det maatte gaa, som det gik. En vakker Dag laaste min Far Violinen ned i Chiffonieren og sendte Bud til gamle Rojahn, at nu fik det være slut med Musiktimerne.

Jeg havde altid havt det med at skulle gjøre efter det, Thomas gjorde først; det var ogsaa et Udslag af min Beundring for ham. Saa, da han var begyndt at spille Violin, skulde jeg ogsaa probere og fik Lov til at laane den engang imellem, men aa! som jeg maatte være forsigtig! Og jeg prøvede at abe efter Thomas saa godt jeg

kunde; men det gik nok heller ringe baade med G-Strengen og Øvelserne, Skam at sige.

Da Violinen blev nedlaast og Thomas derfor ikke længer havde Brug for den, syntes vi begge det var rimeligt, at jeg overtog den og fortsatte paa egen Haand; for det var da ingen Mening i at den skulde ligge til ingen Nytte i Chiffonieren. Penge havde jeg paa Sparebøssen; det var ingen Nød med det. Saa den økonomiske Side af Sagen var snart ordnet. Det var rigtignok et Røverkøb; men det var da bedre end ingenting, det var da en Sum.

Men nu da ikke Thomas fik Lov til at spille paa Violinen, var der ikke nogen Stads ved den mere. Jeg brydde mig slet ikke om at tage Timer hos Rojahn; jeg stod rigtignok og klunkede paa G-Strengen nu og da, men jeg fik ikke noget Mysterium til, og naar jeg prøvede paa Skalaer, hørte jeg selv, at det var rivende falskt altsammen.

Dermed blev Violinen lagt paa Hylden og glemt for stedse.

Det hjalp ikke det bitterste Gran dette at Thomas maatte slutte hos Rojahn og sælge Violinen. Karakterbogen var lige fæl.

For han var strax blevet besat af en ny Liden-skab, ligesaa altopslugende som den forrige. Den-egang var det Naturvidenskab.

Det begyndte med at Gutten laa nede paa en sammenraust Træbrygge og glodde i Sjøen.

Og der foregaar mangt og meget i det stillestaaende Vand mellem grønskede, raadne Bryggestokker. Der færdes mange rare Væsener der; og de bærer sig mærkelig ad. Det er ikke godt at forstaa, hvorfor de kommer og hvorfor de gaar, og hvorfor de pludselig kan fare isammen i Kamp paa Liv og Død.

Thomas lavede en tæt Hov, og han fangede disse mærkelige Væsener i Hoven. Efterhvert kom han til at interessere sig mest for de allermindeste, de som for blotte Øie saa ud som en Slimklump mindre end et Knappenaalshode.

Men han anskaffede sig et kraftigt Forstørrelsesglas, og naar han lagde Slimklumpen under Forstørrelsesglasset, saa fik man først se, hvad disse Knappenaalshoderne var for nogle rædselsfulde Væsener. De kunde være fulde af Vorter og Gevæxter, de kunde have frygtelige Snabler og Klør. Enkelte af dem lignede de Øgler, Flammarion skildrede i Jordkloden før Syndfloden. Denne Bog studerede Thomas nøie; tilslut havde han lavet en hel Theori, en biologisk Theori: Disse Slimklumpene, disse Knappenaalshoderne var vantrevne Efterkommere efter Ichtyotaurus og andre forhistoriske Giganter —: i Millioner af Aar var disse Kjæmpedyr degenereret og skrumpet ind, saa man nu bare gennem et sterkt Mikroskop kunde konstatere Familieskabet. Men Racen var den samme. Blodtørsten, Grusomheden, Hadet, alt var det samme nu som da.

Efterhaanden blev hans Studier mere vidtomfattende; da han havde udgransket de degenerede Ichtyotaurus'er begyndte han at interessere sig for Salamandrer, Sjøstjerner og Tangsniler, og da han først var kommet igang, begyndte han ogsaa at interessere sig for Dyrene paa Landjorden, spraglede Sommerfugler, gyldne Biller, og violette Øienstikkere; de blev fangede og aflivede med Nafta og spiddede paa Knappenaaler som blev stukkede i Korkestykker og anbragt i Glas-kasser, hvor de tilslut stod i Rad og Række med udfoldede Vinger; det var saamen et Syn at se.

Engang opdagede han en hidtil ukjendt Væggelus; da var han vel stolt! Det var en Sommer; vi var sammen med vor Far, som skulde stikke ud en Vei i en Fjelddal, som laa sju Mil udenfor al Folkeskik; Husene var lodne av Lort og Ælde; og inde i en af disse Stuerne var det, Thomas fandt Lusene; de var graa og store og bodde inde i Sprækkerne i det vældige Tømmer. Og de kunde hoppe eller kanske man heller kan sige, de kunde flyve. Der var god Raad paa dem, saa han uden Møie fangede to Fyrstikæsker fulde af Lus; men han maatte bruge en Mængde Nafta for at bedøve dem; de var umaadelig kraftige.

Da vi kom tilbage til Byen forærede han den ene af Fyrstikæskerne til vor Lærer i Naturhistorie. Han bladede frem og tilbage i lærde Bøger og Plancher; men Mage til Væggelus var han ikke Kar for at finde. Den maatte være af meget

fin Familie og have utallige fornemme Ahner; derfor blev den foræret som Gave til Skolemuseet. Gud ved, kanske den sjeldne Lus staar der endnu.

Thomas's Samlinger voxte sterkt; snart var der ikke Plads til alle hans Rariteter paa hans Værelse; han maatte have et Museum. Han fik Lov af min Far til at panele af et Rum i en Pakbod ret overfor Pumpen i vort Gaardsrum; der indrettede han Hylder til alle sine Glaskasser, Reagensrør og udstoppede Dyr; Herregud, den arme Fader! Men dette var ialfald noget som angik et af Skolefagene! dette var ikke nogen usalig Violin. Kanhænde stak der en Naturforsker i Gutten?

Saa der var ikke nei i Kapteinens Mund; og Thomas paneledel!

Som nu Samlingen voxte, steg ogsaa Kravene til mange Ting, som det ikke var saa let at faa for en Skolegut. Det var ikke bare Nafta og Spiritus som skulde til, det var ogsaa Arsenik og andre Giftigheder som en ikke fik udleveret uden Doktorrecept.

Men Thomas vidste Raad; naar det gjaldt Museet stod han aldrig fast.

Han kjendte en Gut, hvis Far var Apotheker; der blev snart et inderligt Venskab mellem Apothekersønnen og Thomas.

Det var et mørkt Skrummel af et Apothek, rigtig et Spøgelseshus og vist svært gammelt. Recepturent var saa lavt, at en voxen Mand havde vanskeligt for at staa opreist under Loftet, og der

var altid et grønagtigt Tasmørke derinde, for der var bare et lidet Vindu i Væggen, og Vinduet havde smaa blyfattede flaskegrønne Ruder ud mod en forgrodd Have, hvis vilde Væxter daskede med sine brede Blade mod Ruderne.

Se dette var rigtig noget for Thomas; i Halvmørket stod hvide Krukker bortover Hylderne, men paa de hvide Krukker stod latinske Inskriptioner, de fleste med sort Skrift, men nogle med røde Bogstaver og et grinende Dødningehoved over Inskriptionen; for i disse Krukker bodde Døden.

Kan noget Menneske forklare dette? Døden? Og det Pulveret, som har slig vældig Dødens Magt, se, det ligger inde i Glaskrukken og ser saa aldeles uskyldig ud; bare som fint Skrivesand og ingen Verdens Ting. Og saa er det i Virkeligheden Herre over Liv og Død; nogle Korn af det Sandet blæser den sterkeste Mand ind i Evigheden; hvorfra har det faaet denne Magtens Vælde? Ja, hvorfra? Det er som at staa og spørge ind i Mørket og Mysteriet.

Er det rart derinde i Recepturets grønlig Tasmørke, saa er dette alligevel ikke noget mod Kjælderens nedenunder, hvor der er Laboratorium og Magazin.

Der er stummende svart derinde; stundom brænder der et ensligt Gasblus i det fjerne; det ser saa ynkeligt og alene ud i det overmægtige Mørke. Og det fattige Lys kaster sig over en lang hvid

Kittel; det tviholder sig til Kittelen som i vanvittig Mørkerædsel: Og saa er det bare Apothekeren som staar bøiet over sin Disk og mixer sammen Draaber og Dyvelsdræk i Kolber og Digler med blaa Spritflamme under; han ser ud som Fanden selv, gjør Apothekeren. Eller kanske heller som en Guldsmager, der har solgt sin Sjæl til Fanden og som staar derinde i Mørket og troller og besværger for at løse Livets Gaade . . .

. . . Apothekeren havde strengelig forbudt fremmede at komme ind i Recepturet; men, Kjælderren var det endda værre med. Og han var en hidsig Herre; var det utænkelige skeet, var han kommet over nogen Uvedkommende dernede, da var det sikkert endt med Blodsudgydelse. For Sikkerheds Skyld havde han Nøglerne hængende over Bordet i sit private Kontor; der vovede ingen sig ind, selv ikke Provisoren.

Men Apothekeren var en tyk og madglad Mand, saa han sov Middag hver Dag og han sov dybt og meget længe.

Derfor var det ingen Sag for Apothekersønnen at snige sig ind paa Privatkontoret og stjæle Nøglen. Og saa var det at liste sig lydløst nedaf Kjældertrappen og laase op den jernbeslagne Dør, forsigtigt! forsigtigt! Skubbe den op Tomme for Tomme, saa den holdt sin Kjæft og ikke skreg.

For skrike kunde Bæstet; aa, de rustne Hængsler kunde sagtens ramskrige, saa det hørtes gjennem to Etager. Og hvis den havde skreget, mens

Apothekeren sov Middag, da vilde Pilletrilleren i Recepturet kommet farende og Apothekeren vilde have vaagnet, aa Herlighed! for en Opstandelse.

Men Apothekersønnen kunde Snittet; han kjendte Døren personlig og skubbed den op saa nederdrægtig udspekuleret, at den saamæn ikke fik Tid til at kny den mindste Lyd. Og naar den var vrikket saalangt, at den saavidt gabte med en bitteliden Spræk, saa smat de tynde Gutterne ind gennem Sprækken og skjøv Døren ubeskrivelig forsigtig tilbage igjen. Og saa var al Fare over. Kom nogen forbi, saa det ud, som Døren var stængt og som den skulde være. Og saa kunde Gutterne være velsignet trygge indtil Timen var gaat og Apothekeren skulde op til Eftermiddagskaffe.

I denne dyrebare Time vandrede Gutterne om i Kjælderhvelvingen, hvor Luften var døvende tung af Stank fra sterke Medikamenter. Hvor der var sælsomt der inde i Mørket, hvor de laa og levede alle disse Væsenerne til Livet og til Døden. Levede og pustede sin ramme Aande mod Gutternes Ansigter. Var det noget underligt i at Thomas holdt af at færdes her, han som altid følte sig draget mod det, han kaldte det sælsomme?

I et Hjørne stod der endel tynde Glasrør; de indeholdt Essenser, som var saa kostelige, at de bestod af bare nogle faa Draaber, som var pressede ned i Rørenes haarfine Kanal. Aa, som de duftede; det var som fra Rosenhaver paa

Libanon og de fyldte Hjernen med en hed og farlig Rus.

Men Apothekersønnen, som aldeles ikke var anlagt for det mystiske, respekterede ingenlunde sin Kamerats Fornemmelser; engang slog han en drabelig Skvæt fra en af Lugteflaskerne udover Thomas's Trøje. Da han kom hjem, stinkede han som en Moskusoxe.

Paa disse Kjældervandringerne fik han baade det ene og det andet, som der kunde være god Brug for paa Museet. Endog lidt af den forbudte Arsenik i Ny og Næ, naar han havde faaet en Erhvervelse til Udstopning. Og en Klump Svovl og et Stykke Rav og lidt Ambra; aa, der var mange sjeldne og nyttige Ting at erhverve i Apothekerkjælderen. Det bedste var dog Kjæmpekonkylien, som Apothekersønnen en Dag fandt under noget Rask og Rod i en Krog; bare tag hele Snilen, Du! sagde han. Aldrig æns det! Fageren skal vi med Snilehuser i Abetikket?

Lange Stunder kunde Thomas sidde med denne Kjæmpekonkylien for Øret og lytte. Hør, sagde han. Hør. Det suser og bruser. Altid det samme, altid det samme. Forstaar Du, det er Evigheden dette. Slig maa det bruse ude i Verdensrummet. Det samme og det samme. Det er Kloderne som bruser forbi; det er Stjernerne, som synger . . .

Selv om Thomas gennem Apothekersønnen gjorde enkelte værdifulde Erhvervelser til sit Museum, strakte det naturligvis ikke paa langt nær

til. Hver Maaned kom der fantastiske Regninger; Nafta, Spiritus, Reagensrør; hver Maaned mere Nafta og flere Reagensrør.

Det var ikke nok med disse Regningerne; men det havde endda kunnet passere, hvis det ikke havde været Karakterbogen! Hvad hjalp det, at han fik en i Naturfag, naar alle de andre Karaktererne var saa dybt nede, som de kunde komme; aldrig i Evighed fik Gutten nogen Examen paa denne Maade.

Saa maatte det jo gaa nu som det gjorde sidst. Violinen var blevet laast ned, nu blev Museet stængt. Og ligesom jeg dengang havde kjøbt Violinen, købte jeg nu Museet.

Men ikke havde der været nogen Morro med Violinen, naar ikke Thomas var med; og heller ikke blev det nogen Stads ved Museet, naar jeg skulde stille med det alene. Det forfaldt ganske; Raritetene spredtes for alle Vinde; det sidste jeg havde igjen var en udstoppet Ugle; den sad i mange Aar over mit Skrivebord og saa uudgrundelig ud. Nu er ogsaa den forlængst forsvunden.

Hjalp det saa noget paa Karakterbogen, at Museet blev stængt? Aa, nei, Du stakkars Fader; Du gjorde Dig visst det bedste Haab, nu da han ikke havde G-Streng at klimpre paa eller Konkylie at forstyrres af; men Hadet til de forbandede Skolebøger var uforandret.

Nu begyndte han at skrive. Det kunde han

gjøre saa aldeles gedulgt; der var umuligt at kontrollere ham. Aldrig saa snart havde han spist Middag, saa gik han op paa sit Rum, og han rokkede sig ikke fra Rummet saa lang Dagen var, det kunde alle i Huset bevidne.

Og naar den arme Fader etpar Gange om Eftermiddagen kom ovenpaa for at inspicere, — da sad saamen Gutten der og sprænglæste; der kunde ikke være Tvivl om det. Bøgerne laa jo opslaat paa Bordet foran ham.

Men nede i Bordskuffen laa Manuskriptet, aldeles vaadt og hastig nedputtet, da Trinene nærmede sig. Og naar de fjærnede sig igjen, blev det atter hentet frem, mens den overflødige Horats blev skubbet længst mulig ud mod Bordkanten.

Skrevet havde Gutten, siden han var nævestor, men det havde ikke været farligt før; det havde ikke været nogen Lidenskab.

Han var ikke stor Karen da han digtede et Epos ved Navn «Savonarola», utvilsomt sterkt paavirket af Nicolaus Lenaus Savonarola, som han havde laant af vor Grandtante.

Men dengang var det bare gildt med Digtningen; min Far var umaadelig stolt over Thomas's Epos. Viggo Ullmann, som var sammen med min Far paa Stortinget dengang, fortalte mig mange Aar bagefter, hvor usigelig lei Stortingsmændene var af denne evige Savonarola, som Kapteinen gik og læste op for sine Kolleger af de forskjelligste

Partier; «vil De tro, Gutten er bare femten Aar!» straaledede min Fader. Han havde ogsaa i sin barnagtige Glæde læst op nogle mageløse Breve fra sin yngste Søn, «aa, saa fortærende leie vi var af disse to væmmelige Skriveguttene,» sagde Viggo Ullmann.

Det havde som sagt aldrig været noget farligt med denne Skrivningen før; men nu, da Museet var stængt, blev det den nye Lidenskab.

I Begyndelsen var det Cooper. Thomas havde længe sværmet for Cooper; det gjorde alle Gutter dengang. Men han var heftigere i sit Sværmeri end alle andre Gutter; det gik saa vidt, at han bestilte Coopers samlede Skrifter paa Originalsproget; da de samlede Skrifter kom viste det sig at være et helt lidet Bibliotek. Og skjønt Thomas var Latiner og aldrig havde læst et Ord Engelsk, saa vilde han oversætte Mesteren, Ord for Ord. Ikke sligt Fusk og Fanteri med Forandringer og Forkortninger som det, der nu blev udgivet for at være Coopers Fortællinger.

Med Lexikonet i Haand stavede han sig frem gennem de tykke Folianter, bandt modig an med de kjedsommelige Naturskildringer, ræsonnerende Digressioner og anden filosofisk Overflødighed, — oversatte flere Bind! Med Lexikonet i Haand fandt han frem gennem alle de hundrede tusinde Gloser! Kom saa her og snak om at Gutten ikke var energisk!

Nu, da han sad indespærret paa sit Værelse

for at læse Lexier, begyndte han at skrive Indianerbøger paa egen Haand; det var naturligtvis Cooper, som det før havde været Lenau. Han skrev Roman paa Roman, og han læste dem allesammen op for mig. Jeg syntes det var de bedste Indianerbøger jeg havde læst; nu kunde da Cooper ialfald gaa rolig hjem og lægge sig.

Selvfølgelig vilde han have sine Værker trykt i al Hemmelighed, og han var virkelig ogsaa uheldig nok til at finde Forlægger til en af Romanerne, Fældejægeren. Den blev trykt og udgivet under et engelskklingende Forfatternavn.

Mange Aar senere, da han var begyndt at skrive noget ganske andet end Indianerbøger, blev den dybe Hemmelighed røbet; da købte han Oplaget tilbage og tilintetgjorde det.

Men det nyttede ham ikke; en spøgefuldt Ven, som tillige var Literaturhistoriker, fik fat i Titelbladet og satte det ind i sin Literaturhistorie. Det tilgav Thomas ham aldrig.

. . . Paa Skolen gik det som før. Det hjalp ikke at stænge Museet. Ingenting hjalp.

Min Far havde en egen saar Ømhed for Thomas; jeg tror han var den af hans Børn, som stod hans Hjerte nærmest. Kanske netop fordi han syntes, at denne underlige Gutten var saa uskikket for det vanskelige Liv. Derfor blev han saa ærekjær paa Guttens Vegne; han taalte ikke, at

nogen krænkede ham. Men han skøjnte saa bitterlig vel, at den eneste, som kunde tugte Smilene, var Gutten selv. Han maatte selv væbne sig til Kampen, skulde han kunne slaa sig frem i Verden. Her hjalp nok ingen Fars Ømhed. Det forstod han saa bitterlig vel.

. . . Hvor min Bror maa have lidt i disse lange, forsmædelige Skoleaar. Han havde saa tungt et Blod og saa voldsomt Sind; det maatte altid søge udover Dagens Grænser og ind der, hvor ingen Grænser findes. Og saa maatte han gaa blandt Menneskene som en Sinke og Gjensidder, foragtet af Lærere og Kamerater, han som paa mange Maader allerede var en moden og mærkelig Mand. Det er ikke at undres paa, at Mindet om disse Aar maatte blive siddende og svide i hans Sjæl; vi ser ogsaa, hvordan han i flere af sine Værker vender tilbage til denne Pinens Tid i dyb Bitterhed og Vrede . .

. . . Aldrig glemmer jeg den Augustmorgen, da vi skulde afsted ned til den fremmede Skole for at «vide Lexier». I maanedsviis havde jeg gruet mig til denne Dag, og nu var den der. Vi havde vore Bøger under Armen og gik nedover Welhavensgade; det var en deilig Dag. Solen skinnede saa himmelglad, som om ingenting var paa færde, Folk gik og smilte af Sommerlykke. Selv om det var den skarve Bjælden paa Sporvognshesten, som gik i sit usle Dilt nedover Ga-

den, saa lød den ogsaa immerlystig og forso-
ren.

Jeg turde ikke se paa ham, ikke snakke til ham; vi gik og tidde hele Veien. Men sandt at sige sad Graaden høit oppe i Halsen paa mig, da vi sammen gik ind ad Porten til den fremmede Skole.

Nedover Granittrappen kom der som en Foss af hylende Skoleunger; vi maatte vasse frem tilknæs for at komme frem.

Og da vi kom ind i vort Klasseværelse, krydte de og hylte de der ogsaa. Rigtignok var det lange Karer allesammen; en af dem havde til og med blødt Uldskjæg rundt Hage og Kinder. Men hyle gjorde de lel som de havde været Unger de ogsaa.

Thomas og jeg trak os strax tilbage i en Krog og betragtede Forsamlingen, jeg tror ikke, vi saa videre venlige ud.

... Haa, jeg tænkte paa den Skolen, jeg kom fra! Naar vi dèr samledes første Dag efter Ferien! Vi var fire Gutter i Klassen, og vi fire, vi larmede nok ikke. Vi følte os halvveis indenfor Universitetets Mure allerede, vi var meget fornemme. Og naar det hed sig at vi kom sammen for at vide Lexier, saa var det nu ikke det som var Hovedsagen. Nei, det var nærmest en Velkomstdag; vi skulde trykke Lærerne i Haanden alle fire, og vi skulde passiare sammen, om hvor vi havde været henne isommer, og hvordan vi havde

havt det og om det ikke egentlig var deiligt at skulle faa noget at bestille? Ja adjø da, saa sees vi imorgen.

Det var rigtignok noget andet end denne Bølingen af stort og smaat brølende Kvæg; ak, her følte vi os saare fjernt fra Universitetets Mure. Skolepeblinge var vi. Gryn blandt Gryn.

Og saa var der en Dame i Klassen; det var forresten en rigtig pen ung Dame, men alligevel — Selvfølgelig sværmede jeg for Kvindeemancipationen, det er klart. Men hidindtil havde jeg bare følt mig som Kavaller ligeoverfor de unge Damer, jeg havde mødt. Men Klassekammerat? Med en Dame? Modbydeligt!

Der stod vi to lange Brødre tause og truende i Krogen; det er ikke meget at sige paa, at ingen vilde indlade sig med os; vi følte gjensidig, at vi ikke likte hverandre. Og da Lærerne siden indfandt sig, en efter en, for at give os Lexier, forstod vi tydeligt paa dem, at de ønskede os Pokker ivold begge to. Det kunde heller ikke være noget morsomt for dem at faa to vildfremmede Elever ind lige før Artium; de havde sikkert mere end nok med sit Ansvar ligeoverfor de tredive Peblinge, de havde iforveien.

En af Lærerne gik endog lige bort til os og sagde, at han bare paa Forhaand vilde meddele at han aldrig vilde komme til at examinere os. Vi fik følge med saa godt vi kunde og tage Ansvar selv.

Vel, vi syntes det var noksaa rart sagt, men det var os ingenlunde imod. Gud give de vilde sige det samme allesammen!

Vi følte lidt efter lidt, at der slog en fiendtlig Huskulde imod os fra Klassens triste hvide Kalkvægge; og denne Huskulde isnede os fra første Dag til den sidste.

. . . Naar jeg nu tænker tilbage paa dette Aar, hører jeg altid det taktfaste Tramp henover Skolegulvet, frem og tilbage, frem og tilbage; det er Latinlærerens Fedtlærstøvler. «Vi lærer Latin for at faa Examen! Senere faar vi aldrig Brug for Latin. Og Snakket om den klassiske Aand er bare Humbug. Den klassiske Aand faar vi aldrig alligevel. Vi læser Latin bare for at faa Examen.»

Disse taktfaste Fedtlærstøvlerne trampede Gloser og Regler ind i Hjernerne paa os, de trampede Klassikerne flau og flade i lurvede Oversættelser. Stadig maatte jeg tænke paa min forrige Lærer, Lyder Sagen, han, som havde gjort Latin til det nyttigste Fag for os alle. Jeg maatte tænke paa hans Ansigt, skarpt skaaret som ædel Gemme, paa hele hans smekke Skikkelse, som var bare Sjæl og Nerver. «Vi lærer Latin for at lære vort eget Sprog,» sagde han. «Vi lærer Latin for at lære selve Livets vanskelige Kunst: frie, kloge Mænds Enighed som slanke Søilers Enighed under Tempelhvælvet.»

. . . Høsten sled sig afsted, saa sank vi under i Vintermørket, endelig lysnede det mod Vaar; men

alt glider i min Erindring sammen i et eneste Mismod. De tidlige Vintermorgener i Welhavensgade, svart som Bunden af en Kloak; nogle forvaagede Gasblus blaffende hist og her i Isskodden. Den trøstesløse Ørken: Holbergsplads. Rigshospitalets tungsindige Stenmur. Og saa Pilestrædet, det var næsten det glædeløseste af alt.

Og Middagene paa alskens sjaskede Spisekvarterer, hvor der altid osede af opstegte Retter og hvor ugegamle Duge hilste os velkommen med uforgjængelige Sauceflækker og krøllede Servietter.

Vi længtede hele Ugen igjennem efter Fredagen, for da spiste vi Bif og Risengrynsgørød paa Dampkøkkenet. Var det ikke tre og tredive Øre det kostede? Eller var det kanske tolv Skilling? Rigtignok var der ikke Dug paa Bordet, men til Gjengjæld var det altid nyskuret og gullende rent. Og rigtignok maatte vi hente Maden selv fra en Glugge i Væggen. Og Gaffel og Kniv og Ske i en stor Kurv. Men saa smagte til Gjengjæld Biffen næsten ligesaa godt, som den havde smagt hjemme, og Risengrynsgørøden var aldrig svidd. Og saa var det en Ting til, som var umaaelig spændende: Der var en Digter, som spiste Bif og Risengrynsgørød paa Dampkøkkenet. En virkelig Digter, som havde faaet mange Digtsamlinger udgivet. Han hed Kristofer Randers.

Jeg beundrede især hans Polemiske Sonetter, som han havde skrevet, da Høiredigteren Theodor Caspari havde angrebet de fire store og den nye Tid

idetheletaget. Da havde Randers besvaret Høiredigteren saa fnysende, at det rigtig smaldt i Væggene.

Men det var flere Aar siden nu; senere var visst ogsaa han blevet lidt høireanløben; ialfald havde Nils Collett Vogt forhaanet ham, og da maatte der være noget iveien med ham.

Hvem taler om Randers? Han var ikke Digter, han var bare kgl. Extraskriver.

Men selv om han ikke længer var saa patent Venstremand, som han burde, og selv om han var kgl. Extraskriver, saa havde jeg dyb Ærbødighed for ham: Digter var han ialfald. Det kunde man tydelig se paa Sløifen, Digtersløifen, som han havde under den nedbrættede Snip, og som var Mage til den, Bjørnson endnu gik med og som Ibsen havde gaaet med i sin Ungdom.

Jeg satte mig altid i Nærheden af ham for at opfatte de poetiske Guld Korn, som maatte falde fra hans Mund. Men det var ikke netop Guld Korn, som faldt ham fra Munden; han var støtt sint for en eller anden Ting. Og da brølte han! Og da bandte han! Aa han brølte og bandte paa klingende søndmørsk, saa det ljomede over hele Dampen, han vørte ingenting.

Men det skal heller ikke en Digter gjøre, selv om han er saa bitteliden som Randers, rigtig en Knert. Og noksaa løierlig at se paa naar han kom stimende med Brystkassen mandigt skudt frem, saa det var rart, de bittesmaa Fødderne i de høihælede Danseskoene kunde orke at bære slig en Kasse.

Senere paa Vinteren skuffede Randers mig dybt; han havde skrevet en Nidvise mod Bjørnstjerne Bjørnson! Efter det foragtede jeg Randers, og naar jeg siden kom paa Dampkøkkenet for at spise Bif og Risengrynsgrød, passede jeg altid paa at faa Plads længst muligt borte fra det Bord, hvor han pleiede at sidde.

For nu havde han da tilgavns afsløret sig som fuldblods Høiredigter; og han havde ligefrem gjort sig til af det i sit Smædevers; især var han staselig i de to sidste Linjerne.

Jeg har engang et Drapa til dig skrevet.

Jeg angrer det. Nu er det sønderrevet.

Jeg skrev et Svar, rigtig et Gymnasiastdigt, slig som vi skrev dem i den Tiden, og jeg sendte det til en god Ven af mig, som var Redaktør af en Avis i Farsund; det var det tryggeste, saa vidste jeg ialfald, at det blev trykt. Det var ikke sikkert, hvordan det vilde gaa, om jeg prøvede i Hovedstaden.

Men nu var Farsunds Avis neutral, det vil sige: den regjeredes af en konservativ Redaktionskomite, som bestod af de mægtigste Mænd i Byen. Og de skulde ikke have noget Hyldningsdigt til den fæle Bjørnson.

Men min Ven, som i sit Hjerte var ligesaa radikal som mig selv, sendte Digtet til Byens radikale Avis Lister. Og der stod det næste Dag med fede Typer paa første Side.

Til B. B.

i anledning Kr. Randers' digt.

De gamle profeter gjør vers udaf sinne,
og river de skimlede sange istykker
og truer med knyttede næver imod dig
og ryster ambrosiske digterparykker.

Thi vid: du har gjonet med presternes koner
har smiled ad damernes høstsæson-mode.
Og derfor skal tændes hver jublende hymne
ibrand til finalens hendøende node.

Og se: derfor vandrer de gamle poeter
med taarer igjennem de døende dage.
De sidder om kvælden og stirrer i ilden
blot med de forrevede sange tilbage.

Men udenfor samles i fest og solveir
syngende skarer,
der jubler imod dig.
Thi hvergang en slægt dig forlader som fører
viger tilbage,
kommer saa sikkert en ny tids ungdom
kaarer til høvding
den evig unge.

Og derfor skal nu da de gamle sange
rives istykker
de nye istemmes.
Og derfor skal nu, da de gamle viger
ungdommen fylkes.

Fanen skal løftes, og høit paa skjolde
 kaarer til høvding
 vi dig, den unge.

Engang ved jeg sikkert, hver lyre skal stemmes
 hver sangbund skal dirre fra nord til sør
 og endog de gamle poeter skal synge
 et drapa, saa fagert som aldrig før.

Engang skal hvert svidende haansord forglemmes,
 skal sænkes saa dybt i det store hav,
 og Norge skal drysse en gyldenrød dyng
 af sentbundne laurbær paa skaldens grav.

Inde i Bladet havde Listers radikale Redaktør
 sat følgende Notits:

«*Negtet.* Det vakre Digt til B. B. paa første Side
 er af Kontrollkomiteen i «Fars. Avis» negtet Op-
 tagelse.

Det er den Avis, der har til Program at skifte
 Sol og Regn lige mellem Partierne.»

Det gik udover min stakkars Ven. Han fik et
 net Helvede, Redaktionskomiteen fnyste; han havde
 ikke andet at gjøre end at gaa; mit Digt havde
 sat ham paa bar Bakke. Saa rummelige var For-
 holdene i Farsund i 1889; de var forresten ikke
 stort rummeligere andetsteds; det skulde jeg ogsaa
 faa føle en Tid efter paa Skolen i Christiania.

Noget af det første jeg undersøgte, da jeg kom
 ind i den nye Klasse, var om der blandt de andre
 Gutterne fandtes nogen, som var radikal.

Jo, der var en, blev der sagt. Han gik altid i Nansendragt, om Søndagen ogsaa. Og det var jo noksaa lovende. Nansendragten bestod i graa Uldjakke, dobbeltspændt og knappet helt op i Halsen. Naar man gik med Hænderne dybt nede i Side-lommerne paa den dobbeltspændte Jakken og skjøv Brystkassen godt frem, kom man til at se næsten ligesaa kjæk ud som Fridtjof Nansen, som nylig havde gaaet paa Ski over Grønland. Til Dragten hørte ogsaa en graa Strikkelue, flad som en Tallerken og med Dusk paa Toppen; slig en Tallerkenlue havde ogsaa Nansen brugt paa Grønland.

Jeg nærmede mig forsigtig Uldmanden; han var bisk og lidet indladende. Selvfølgelig var han Fritænder; det var da ikke noget at spørge om. Han var ikke Biolog for ingenting, for Biolog var han med Liv og Sjæl, hele Tilværelsen var for ham en ren biologisk Raritet. Men Republiken, hvad ragede den ham? Og Socialismen, Literaturen, Kunsten? Æsj, Pølsevæv. Biologien var det eneste.

Saa der var ikke noget videre at gjøre med Uldmanden.

Lidt efter kom jeg underveir med, at jo der var visst egentlig en Gut til i Klassen som var lidt radikal. Han var Biologens Modsætning; han var rund og blid og han lo for et godt Ord; jøs jo han var da Republikaner, lo han, og han var alt det fæle jeg spurgte om, jøs jo det var han da rigtig, lo han igjen.

Men der var ikke den Glød og Gnist i ham, som jeg havde haabet; han var ligesom bare radikal paa Embeds Vegne; han var nemlig Søn af en Venstrestatsraad, saa det skulde god være.

En Ting fortalte han mig som interesserede mig: der var et Gymnasiastsamfund paa Skolen. Men efter hans Beskrivelse maatte det være et jammerligt Gymnasiastsamfund, Helledussen, hvad var det for Emner, de der diskuterede?

En Lørdagften gik Statsraadssønnen og jeg ned i Gymnasiastsamfundet; en af Gutterne i vor Klasse holdt Foredrag om Maanebjergene. Han fortalte, at Videnskabsmændene havde to Theorier om hvordan Maanebjergene var dannet; nogle mente at de var af vulkansk Oprindelse, andre at de var fremkommet ved Sammenstyrtning af Klippestykker.

Efter Foredraget blev der Diskussion; ja, saasandt jeg lever begyndte ikke Gutterne at diskutere Maanebjergenes Oprindelse! Tilslut delte Samfundet sig i to hidsige Partier: det ene fandt det indlysende, at det maatte være Sammenstyrtning, det andet forsvarede Vulkanerne lidenskabeligt. — Ja, saasandt jeg lever gjorde de det.

Da foretog jeg mig noget, jeg helst burde ladet være; jeg forlangte Ordet og sagde, at jeg fandt Diskussionen ubeskrivelig latterlig. Havde nogen af de Herrer Forudsætninger til at snakke med om Maanebjergene? Og hvad ialverden ragede det os, Børn af Planeten Tellus, hvad ragede Draban-

ten Lunas Bjerge os? Havde vi ikke andet at snakke om, vi som snart skulde blive Studenter og skulde ud i Verden? Om vi heller snakkede lidt om Ting som vedkom os, om Unionen eller Socialismen eller Forholdet mellem Kjønnene? Skulde ikke det ligge os nærmere end Maanebjergene? Og saa videre i samme Duren.

Nei, jeg burde ikke have grebet Ordet; for min Tale vakte en voldsom Indignation. Her kom denne forløbne Provinsgutten og kaldte deres Diskussion latterlig! Især var Foredragsholderen dybt blesset. «Disse Mennesker med jordvendte Blikke,» sagde han mørkt. «Disse Mennesker som aldrig kan vende sine Øine opad, men som ene og alene interesserer sig for, hvad der foregaar paa vor usle Planet.» Det var mig.

Nu havde Pedellen staaet udenfor Døren hele Tiden og lyttet; det var et af hans Hverv ved Skolen. Han skulde staa og lytte til Gymnasiasternes Diskussioner og indberette det til Skolebestyreren. Han vilde have Greie paa, hvad det var Gutterne drev paa med, naar de ikke var under hans Kontrol.

Selvfølgelig havde ikke den hvidhaarede Olding forstaaet et Kvidder af det hele; men han rendte pligtskyldigst til Skolebestyreren og sladrede saa godt han kunde.

— Naar Skolebestyreren skulde snakke alvorligt og revsende til Eleverne, indfandt han sig regelmæssigt i sidste Time. Han stillede sig op under

Kathedret, rømmede sig først uheldsvangert og saa revsede han.

Det fortvilede var, at han altid skulde komme naar vi havde Latin i sidste Time; det kunde umuligt faldt sig uheldigere. For Latinlæreren havde nøiagtigt inddelt hele Skoleaaret i saa og saa mange Tramp; mistede han et eneste af Trampene sine, kunde det gjerne gaa galt med hele Examen, og som bekjendt var det Examen, vi trampede for, den klassiske Aand lærer vi aldrig alligevel; saa, gaa videre, der vi slap.

Mandagen efter den Lørdagen med Maanebjergene i Samfundet indfandt Skolebestyreren sig i vor Klasse midt i sidste Time. Selvfølgelig havde vi Latin. Og vi holdt paa med noget uhyre vigtigt og vanskeligt, Gud ved om det ikke var et af de dunkleste Punkter hos Tacitus. Og saa kommer Bestyreren anstigende; midt i Latin-timen.

Det lod til at han var særlig exalteret idag; han gik sporenstregs bort til Midtbænken under Kathederet; men spurgte allerede underveis: «Dette er altsaa første Gymnasium, Latin?»

«Dette er tredje Gymnasium, Latin?» fræste Latinlæreren og stampede med Fedtlærstøvlene i Kathedergulvet; han var saa sint, at han knapt var til at styre. Men Bestyreren var endda sintere.

«Jeg mente naturligvis tredje Gymnasium. Maa jeg frabe mig Deres Afbrydelse.»

Han snudde sig ikke engang, da han frabad sig Afbrydelsen; men han havde grebet fat i sin Næse-tip med to Fingre; han havde rigtig slaaet Kloen i den; det vidste vi var Tegn paa stor Storm. Og hans sterke Brilleglas fæstede sig pludselig ved et bestemt Punkt i Klassen; dette Punkt syntes at hypnotisere ham, saa han langsomt droges henimod det, stadig med Næsen i Klo. Og det kunde ikke være Tvivl om Punktet; det var den Pult, hvor Thomas og jeg sad.

Da han stod ret foran os slap han Næsen og satte begge Hænder truende i Siden, Brilleglas-sene lynte.

«Det er mig indberettet,» begyndte han noksaa naturligt og pynteligt; men kremtede og skreg over i en løierlig Pathos, som uafadelig brast over i en endnu løierligere Fistel.

«Det er mig indberettet, at der er Personer! Elementer! der nylig er kommet ind i denne Klasse, som i Skolesamfundet driver *Agitation!* Radikal *Agitation!* Gudsbespottelig *Agitation!* Hvis dette gjentar sig en eneste Gang til, blir disse *Personer!* disse *Elementer!* øieblikkelig udvist af denne *Skole!*»

Han slog atter Kloen i Næsen, og gjorde en virksom Kunstpause. «Ja!» sluttede han.

Saa snudde han sig, styrtede tilbage til Kathe-deret, glodde stygt paa Latinlæreren og skreg:

«Har De forstaaet?»

Dermed for han paa Dør og smeldte den knal-dende i efter sig.

At Latinlæreren undgik Apoplexi den Dagen, haaj! haaj!

Da Timen var forbi, søgte jeg Foretræde for Bestyreren; han var fremdeles i sterkt Oprør.

Jeg forklarede, at min Bror ikke havde sat sin Fod i Samfundet; det var mig som havde været der ilørdags. Saa itilfælde af at nogen skulde udvises, maatte det være mig; Thomas havde ingenting med denne Sag at gjøre.

Derefter fortalte jeg lidt om, hvad der var passeret; jeg korrigerede virkelig Oldingen og var ikke fri for at bespotte Maanebjergene en Smule.

Men da blev han flammende nidkjær paa Maanebjergenes Vegne; han slog i Bordet og skreg: «Jeg finder dette Thema meget interessant; et udmærket Diskussionsthema for Gymnasiaster. Men det er naturligvis altfor tarveligt for Dem, kan jeg tænke. I Christianssand er man naturligvis kommet udover slige Barnagtigheder for længe siden. Forøvrig har jeg nok mærket paa Deres norske Stiler, at De er en Radikaler af værste Sort, og jeg skal ikke ha Radikalere paa min Skole. Forstaar De det, De? Hvad er det idetheletaget for nogle norske Stile I to Brødre skriver? De for Deres Part tillader Dem at komme med radikale Næsevisheder og Deres Bror har den Frækhed ligefrem at harcellere mig! Se her! Her har jeg liggende Deres Brors Stilebog; jo, det er en nydelig Besvarelse! Opgaven lyder: Om Fiskeriernes Betydning for Norge. En alvorlig Opgave, som ikke indbyder

til Spøg af nogensomhelst Art. Men midt i denne alvorlige Opgave tillader Deres Bror sig at skrive følgende: «O, Sokrates! Hvor stor en Mand var ikke Du! Thi Du ofrede Guderne en Hane og døde leendel!» Hvad siger De til sligt? By mig sligt Pølsesnak midt i en alvorlig Opgave som Fiskerierne i Norge! Frækhed over Frækhed!»

Jeg havde min største Møje for at holde mig fra at le. Havde han nu været ude igjen, den Galning! Sine norske Stiler pleiede han at skrive i en af de Timer, da Læreren havde sagt, vi ikke blev hørt, saa blev da Tiden anvendt paa en forstandig Maade. Og desuden, kunde ikke Thomas andet, saa kunde han da skrive norsk Stil ialfald. Men Bestyreren skulde altid lære ham, hvordan det norske Sprog rettelig burde skrives; det satte Thomas i et overstadigt Humør. Derfor var det han fandt paa at komme med de balstyrigste Overraskelser i Stilene; de virkede altid efter sin Hensigt: Bestyreren blev rent naudesinna, han rev sig i sit tynde Haar, saa det tilslut stod i en eneste Bust om hans rødflammede Ansigt.

Herregud, om han havde taget det med lidt voxen Ro, havde han eiet lidt Humør og dryppet lidt Ironi paa Balstyrigheden, saa vilde nok Stilene holdt sig i Skindet.

Men han havde ikke Ro, han eiede ikke Ironi; derfor fik Thomas idelig stor Succes.

. . . Jeg maatte indrømme, at det var høist usømmeligt at blande Sokrates ind i de norske Fiskerier

ligesom det slet ikke var Sokrates som var død leende. Jeg skulde forsøge at tale min Bror tilrette.

Strax var Bestyrerens Vrede over; den lagde sig pludselig som et Stormkast paa Sjøen Sommerdag. Slig gik det støtt, slig gik det ogsaa nu: Det var begyndt med Trudsel om Udvisning af Skolen, det endte med at vi blev siddende og prate saa rent kammeratsligt, at jeg ikke vilde blevet det ringeste forundret, om han havde budt mig en Cigar da jeg gik.

Jeg lovede at jeg aldrig skulde gaa i Gymn siastsamfundet mere, og det Løfte kunde jeg holde uden Selvovervindelse.

Jeg forsøgte ogsaa at tale Thomas tilrette, men saavidt jeg husker, kunde han ikke holde sig itømme, og det hændte nok at den leende Sokrates nu og da spøjte midt opi de alvorlige norske Fiskerier.

Ved Siden af det gamle Raadhus ligeoverfor Johanneskirken ligger der endnu en skrøbelig Bindingsverksbygning, saa længe det varer. Dengang var denne Bygning endnu skrøbeligere end den er nu; den var skjæv og skak og det lækkede baade gennem Væg og Tag.

Der havde gamle Billedhugger Bergslien sit Atelier; der var ogsaa andre Kunstnere som havde Atelier der. De bodde vist gratis der, ihverfald overmaade billigt, der var saamæn ikke andre som vilde bo der, og da var det jo noksaa snilt af Staten, at den lod nogen fattige Kunstnere faa Lov til at gaa og rode derinde.

Bergslien havde gjort en Statue færdig og udstillede den i sit Atelier; Pressen var inviteret til at komme og se den. Og eftersom jeg var en flittig Korrespondent til Bladet Fædrelandsvennen i Christianssand, var jeg naturligvis paa Pletten paa Klokkeslettet. Det var en Søndag Middag.

Der var mange Folk inde i det lille Rum, da jeg kom. De stod i en Kreds omkring en ældre Mand med saant nydeligt graat Kunstnerskjæg; jeg kjendte Manden igjen fra et Billede i Folke-

bladet; det var ingen anden end gamle Bergslien selv. Og de Folk, som stod omkring ham, snakkede saa høit og ugeneret til ham om hans Statue, saa det maatte være Karer, der skjønte sig paa Tingen. Jeg kjendte ingen af dem; men selvfølgelig var de Kunstnere de ogsaa, siden de snakkede saa ligefrem til Bergslien; eller kanske det var Kritikerne fra de store Hovedstadsaviser; da gjaldt det nok at holde sig afveien, naar en ikke var andet end Skolegut, som ikke repræsenterede andet end Fædrelandsvennen i Christianssand.

Jeg trak mig derfor unda saa godt jeg kunde, jeg gjemte mig bort i en Krog bag Ovn. Der stod en Gut, som vel kunde være paa min Alder omtrent. Han puslede med en Gruppe, som forestillede en Kvinde og et Barn.

Hvordan det nu var eller ikke, kom jeg isnak med Gutten, og da han aabnede sin Mund, hørte jeg, at han snakkede klinkende mandalsk. Og da han hørte, at jeg snakkede ligesaa klinkende christianssandsk, var det ligesom vi begyndte at se lidt paa hverandre og faa Lyst til at faa Greie paa hverandre. Han hed Gustav og var fra Vigeland lige ved Mandal; han var Bergsliens Elev; Gruppen hans hed «Hagar og Ismael».

Jeg havde aldrig seet en levende Billedhugger før idag. Bergslien var den første og nu var jeg pludselig i Stue med to paa en Gang. Bergslien var akkurat slig som jeg havde forestillet mig at en Billedhugger skulde se ud, efter at jeg havde

læst Fra Piazza del Popolo. Han havde Fløielsbluse og lokket Haar, Kunstnerslips og Kunstnerskjæg; men Vigeland havde ingen af Delene; han var i en graa Lærredskittel, men saa ellers noksaa almindelig ud. Han lignede ingen af Personerne i Fra Piazza del Popolo, det skuffede mig. Men han havde nogle rare mysende Øine, som saa tværs igjennem en, og nogle sterke Hænder. Paa den ene Haand sad der et blaat Mærke af den Sort, som Sjøgutter pleier at prikke ind i Kjødet saa Blodet flyder; saa blander de Krudt i Blodet og prikker videre i Kjødet; da bliver Mærket uforgjængeligt.

Sidste Sommer havde jeg været paa Vigeland; min Far anlagde en Vei der. Jeg havde gaaet omkring og taget Skisser baade høit og lavt, saa jeg blev ikke saa værst kjendt. Og engang, jeg sad og malte inde i Skauen, kom der en Gut hen og saa paa mig male uden at sige noget videre. Saa gik han pludselig sin Vei, og blev borte en Stund. Da han kom tilbage havde han Lommen fuld af forvridde Briskerødder og vanskabte Egeknorter; dem havde han skaaret til paa en snodig Maade. De var blevet til flirende og haukende Trold; det var noget godt Dævelskab altsammen; men noget saa rart havde jeg da aldrig seet før.

Dette var Skogens Skrømt lyslevende; slig var den igrunden, Skauen. Om Natten, og naar den var alene med sig selv, da var den naturligvis slig.

Men aldrig saa snart traf et Menneskeøie Utyskerne, saa gjorde de sig lodne og ukjendelige og dyttede sig til med Mos og Muld og Mørje.

Men han kunde se tværs igjennem Mulden og Mørjen, denne Gutten. Han satte Knivstaalet i Utyskerne, saa de mistede Magten og maatte vise sig, slig de egentlig var. Han skrælte hele Hammen af dem, og se, her laa de saa afklædte og sandfærdige, at det var en Gru, og nu forstod jeg, at det ikke var Overtro dette med Skrømt i Skauen.

Jeg spurgte denne Gutten med Hagar og Ismael, om det ikke var ham, som havde vist mig disse Dævlerne; men nei, han trodde ikke det; han husked ikke det. Kanske det var hans Bror, for han havde en Bror, som tegnede og stelte lidt med Kniv og sligt; jo, det maatte nok have været hans Bror, jeg havde mødt den Gangen.

Vi blev staaende i Krogen og snakke sammen baade længe og vel; før vi vidste Ordet af det, var vi alene i Atelieret. Da var vi blevet gode Venner og jeg havde betroet Vigeland at jeg havde skrevet en Mængde Vers, som jeg gjerne vilde læse op for ham.

Det traf sig saa heldigt, at han boede i Welhavensgade han ogsaa, men han boede længer nede i Gaden, ikke langt fra Holbergs Plads; og hans Hybel laa ovenikjøbet paa Skyggesiden; han bodde endda fælere end jeg, og det vilde ikke sige saa lidet.

Han havde hyret sig ind paa et Pigeværelse, som laa indenfor et Kjøkken; udenfor Vinduet var der Udsigt til et svart Gaardsrum. Naar jeg besøgte ham, tændte han Skjærmlampen, som hang ud fra Taget i en Staaltraad; og naar han havde sat Kaffekedlen over Parafinapparatet gik det løs.

Jeg fik Stolen at sidde paa, selv sad han i Sengen og hørte mig læse mine Vers. Og naar jeg havde læst, kom han med sine Tegninger; der var haugevis af dem i Kottet.

Det var ikke Smaating han holdt paa med. Han skulde illustrere Biblen og de gamle Sagaer. Han lagde frem for mig Blad for Blad; nei dette er ikke nogenting, sagde han og tog Bladet bort, før jeg havde seet ordenlig paa det. Nei se her, — men saa var ikke det heller nogenting, — det svimlede for mig. Denne vældige Fantasi! Dette ufattelige Mod til at gaa løs paa de mest gigantiske Opgaver!

Da jeg havde seet paa disse Tegninger etpar Gange, pakkede jeg mine Vers sammen; jeg læste ikke flere op for ham. Jeg syntes ikke de var nogenting nu mere.

Han forærede mig en af sine Tegninger. Det er et af hans utallige Udkast til Statuer. Jeg har gjemt Tegningen som et dyrebart Minde fra denne Tid, da Gustav Vigeland endnu sad ukjendt paa sit trange Kot med Udsigt til et svart Gaardsrum.

Søvngjængersken hed Udkastet. En ung Pige som gaar i Søvn. Hun strækker de spæde Hænder frem for sig; hun sætter sine smaa Fødder saa forsigtig, de føler sig for, Skridt for Skridt. Øinene sover, Laagene er lukkede, men Munden er halvt aaben. Ansigtet drømmer den Drøm, Ungdommen altid drømmer, naar den blind og søvngjængeragtig famler frem mod Livet.

Denne lille Tegning af den tyveaarige Gustav Vigeland; — den er allerede præget af Mesterens Sind. Søvngjængersken blev bare et Udkast, den blev aldrig udført. Men den er visst det tidligste Udtryk for hans Tilbedelse af Jomfruelighedens skønne Mystorium; senere har han skabt saamangen Høisang over denne Skjønhed, som kanske er den helligste, han ved.

. . . Jeg skrev ikke om Bergslien til Fædrelandsvennen, jeg skrev om Gustav Vigeland. Og har jeg end ikke saa svært meget at være stolt af ellers, saa er jeg da ialfald den første i Verden, som har nævnt hans Navn offentlig; det er ikke lidet, det. Og da han senere fik hele to hundrede Kroner i Stipendium af en eller anden ædel Institution i Byen Mandal, paastod Vigeland, at det var min Artikel i Fædrelandsvennen, som havde imponeret Mandaliterne i den Grad, at han havde faaet Stipendiet. Det tror jeg nu knapt forresten; men lad gaa! Jeg gik ialfald længe og følte mig meget stolt over at være saa indflydelsesrig, at jeg kunde skaffe Gustav Vigeland

den store Sum to hundrede Kroner fra den lille By Mandal.

. . . Thomas og jeg besluttede, at vi skulde gaa paa Danseskole. Ikke fordi vi var saa forhidsige paa at danse, langt derfra og tværtimod, endda vi hjemme gjentagende Gange havde gaaet paa Danseskolen hos Hilda Londemann. Hun havde været et kosteligt Inventar paa Kysten i en Menneskealder og kanske to og havde lært diverse Generationer «Dands, Plastik og gode Manerer».

Hun var Kjøbenhavnerinde, Frøken Londemann. Der fortaltes, at hun havde været ved den Kgl. Ballet, og det er ikke usandsynlig, for hun kunde staa paa Taaspidsen som ingenting, saa gammel hun var.

Ja, saa myge og lebedige Fødderne var i Tøistøvle! Vi saa det nok, vi Piger og Gutter, som stod omkring hende i en Halvkreds for at lære Trinene i de forskjellige Danse: hun løftede sit brusende Atlaskesskjørt op med to Fingerspidser paa hver Side, oh! saa sirligt! saa sirligt! bare en lille Kende, Kere! det var bare saavidt vi skimtede nogle hvide Blonder under Atlasken.

Da var det hun stak den ene Fod frem og krummede Fodbladet i Tøistøvle, saa den store Taa tilslut saavidt rørte ved Gulvet; og saa trippede hun afsted, aa, hun svævede! Der var ingen Tvivl om, at hun havde været ved Balletten. Og hel Tiden nynnede hun itakt med Dansetrinene: En, to, tre, og saa et ganske lille Hop! Og saa

gjorde hun det ganske lille Hop, lydløst og gratiøst som en fjærlet Hyrdinde, saa tyk og tung, som hun var.

Nu skulde jo vi trippe efter ligesaa lydløst og gratiøst som Hilda Londemann, men det gik ikke; særlig var det ganske lille Hop som Regel noksaa larmende. Der var rigtignok en af Smaapigerne, som var indbilsk og anskaffede sig Gymnastiksko, for at være ligesaa høitpaataa som Hilda Londemann. Hun havde øvet sig hjemme for at imponere os; men da hun skulde fremvise sine Kunster, snublede hun og dat paa Enden og græd sine Øine røde bagefter af bare Sinne; men ingen af os syntes Synd paa hende.

Tilrods for, at min Bror og jeg havde gaaet hos Hilda Londemann flere Gange, blev vi aldrig Dansemænd; vi var to stive Stolper af Naturen uden den rette Sving og Sveis i Benene.

Vi havde ikke den rette Danseinteresse; det var ikke derfor vi meldte os ind hos Engh. Men vi syntes vi havde det saa traurigt i Welhavensgade og paa Skolen; skulde vi først gaa paa nogen Skole, maatte det være paa en Danseskole, og der kunde det ogsaa gaa an at have pene, unge Damer til Skolekammerater.

Noget som var bansat ubehageligt var, at vi bare var Skolegutter. De andre Herrer var alle Studenter og Kandidater, eller Forretningsmænd og Bankfolk. Det var endda ikke saa farligt med Thomas; for han havde Knebelsbart; det havde

ikke jeg, endda jeg gik og barberede mig hos en forkommen Barber i Bogstadveien, som havde lovet mig Knebelsbart paa en Maaned, hvis jeg vilde gennemgaa hans Bartekur og betale tre Kroner paa Forskud. Hvad hans Kur bestod i, aner jeg ikke; han havde en livsfarlig Tremor, og jeg skalv, hvergang han nærmede sig min Hage med sin dirrende Morderkniv. Heldigvis slap jeg levende fra Kuren. Da jeg havde gaaet hos ham i en Uge, lukkede han Sjappen og forsvandt med Forskuddet uden at jeg havde faaet Skygge af Knebelsbart, og der stod jeg og var og blev bare skjægløs Skolegut blandt lutter voxne Kavallerer.

Thomas og jeg blev enige om, at vi skulde undgaa saa længe som muligt at komme ind paa dette kildne Spørsmaal om Stand og Stilling; men gik det galt, — var der nogen som gik os direkte paa Klingen, da fik vi i Himlens Navn hellere lyve blankt og sige, vi var Studenter.

Og i Betragtning af Thomas's Knebelsbart, foreslog jeg ham, at han skulde kalde sig Departementsmand. Han kunde da mindst gaa for kgl. Ekstraskriver som Kristofer Randers; og Knebelsbarten var saapas tydelig, at han for den Sags Skyld gjerne kunde være Bureauchef.

Heldigvis slap vi at lyve noget videre; vi holdt os paa forsigtig Afstand fra de øvrige Kavallerer, som forresten ikke var farlige. De var for største Delen forlegne Bondegutter, som maatte opdrættes fra Bunden af; og da var jo vi svært ovenpaa

som havde Hilda Londemanns Lærdom i forveien.

Der var bare en eneste paa Danseskolen, som fra første Stund af slog os sønder og sammen; han var en ren Brand til at danse. Han var nok ingen forlegen Bondegut, han. Nei, han stod paa en Manufakturbutik i Pilestrædet og kaldte sig Kontorchef. Men han havde hele Manufakturbutikken at tage af; hver Aften optraadte han med nye blændende Slips og viftede sig med et nyt kulørt Silkelommetørklæde. Og han var saa rent ud-spekuleret, at han stadig havde Lommerne fulde af smaa lækre Parfumeflasker som han naturligvis havde nasket i Butiken. Disse Flaconer forærede han med rund Haand til vore søde smaa Damer; tilsidst duftede de allesammen som Jasminer og Liljekonvaller, saa der var naturligvis ingen af dem som saa til den Kant, vi gik. Aa, han var bare en tarvelig Diskenspringer; det var min Bror og jeg enige om. Men det nyttede ikke: han havde nu krøllet Haar og brune Øine, og han knuste uimodsigelig hvert eneste Kvindehjerte i Teknikens gamle Sal.

Nu og da kom der en fremmed Mand lydløst indad Døren; han kom bare, hver Gang vi skulde danse Mazurka. Og saa dansede han Mazurka saalænge Musiken spillede, og han dansede godt, men saa underligt fraværende; det var som han var i Himmerig, slig gav han sig over i Dansen. Men naar Mazurkaen var forbi, strøg han øie-

blikkelig paa Dør uden at snakke med nogen, ligesaa lydløst som han var kommen.

Saa uvisselig som han var af Skikkelse, maatte man alligevel lægge Mærke til ham; der var noget gaadefuldt ved ham. Han havde etpar melankolske Øine, som var saa altfor store til det blege, vege Ansigtet. Men saa var til Gjengjæld Munden stor og graadig og han havde en kraftig Knebelsbart over denne graadige Munden. Det var, som de melankolske Øinene og det vege Ansigtet slet ikke havde noget at gjøre med den graadige Munden.

Hvad var det for en gaadefuld Kar? Dette, at han kom og gik saa aldeles lydløst, og at han bare dansede Mazurka, saa han saa ud, som han svimlede, — hvad var det for en?

Skjönt jeg nok undrede mig over denne rare fremmede Manden, saa ærgrede jeg mig til Gjengjæld meget mere over Diskespringeren fra Pilestrædet; gik han ikke hen og tog alle Pigerne fra mig med sine lugtende Vande.

Men jeg skulde nok knække ham; haa, tro han kunde skrive Vers, denne Slipsemanden! Tro han kunde skrive Vers? Og jeg fyldte Damernes Poesialbumer med Vers; skam at sige hjalp det ikke. De smaa Butiksdamer læste mine Rim med aldeles uforstaaende Forundring, men foretrak ubetinget Manufakturistens Krøller og Essenser.

En Aften havde jeg faaet med hjem et af de sædvanlige Poesialbumer med Plydses Bind og

Guldsnit; jeg sad og bladede i det; det var det sædvanlige: Hvad er Livet? Et Pust i Sivet.

Aaja.

Men allerbagerst, paa allersidste Side i Albumet stod der et Vers saa rent for sig selv. Jeg steilede da jeg læste det; jeg læste det om igjen, og om igjen.

Kan speilet tale?

Speilet kan tale

Speilet skal se paa dig hver morgen
forskende

se paa dig med det dybe, kloge øie
— dit eget!

hilse dig med det varme, det mørkeblaa øie:

Er du ren?

Er du tro?

Dette lignede ingen og intet; jeg læste det om igjen og om igjen, — hvor det var besynderligt!

Sigbjørn Obstfelder stod der under Verset? Hvem var Sigbjørn Obstfelder? Der var ingen af Studenterne og Kandidaterne paa Danseskolen som havde saa urimeligt rart Navn, ellers havde jeg nok bidt Mærke i det.

Tænk Sigbjørn og saa Obstfelder! Sagaen og saa Sachsenland! Skulde det være den fremmede Manden, som kom her og dansede Mazurka, skulde det være ham som hed noget saa enestaaende?

Det kunde ikke være nogen anden; han var ulig alt og alle, og Verset var uligt alt og alle.

Det maatte være ham.

En Aften, han havde danset sin evindelige Mazurka, gik han ikke sin Vei igjen, som han pleiede. Han blev staaende til Undervisningen var færdig, han ventede paa nogen, og det var mig han ventede paa.

Jeg begyndte strax at snakke om Literatur; jeg havde læst hans Vers, og jeg vidste ikke hvordan jeg skulde kunne faa sagt, hvor jeg syntes det var mærkeligt.

Men han vilde ikke paa nogen Maade snakke om Literatur; han var ganske anderledes end jeg havde forestillet mig ham. Han var fuld af de pudsigste Paafund og saa lo han af sine Paafund, lo med en indvendig Latter, som rislede tversigjennem ham, saa han gik og rystede af Latter opover Tullinløkken.

Og saa spurgte han! Gud Herren bevare mig som han spurgte! Aa, saa troskyldigt han spurgte paa sit enfoldige stavangersk: — om hvad jeg var? Og da jeg nølende havde svaret Student, begyndte han at grave noget rent forskrækkeligt efter alt det, som jeg slet ikke kunde svare paa: Hvad jeg havde faaet til artium? Hvad jeg studerede nu? Og da saa Turen kom til Thomas, saa svarer jeg efter Løfte, at han var i et Departement. Men da! Da begyndte han først for Alvor at spørge og grave: hvilket Departement han var i? I Indredepartementet, jaaaa, han kjendte godt Bureauchefen i Indredepartementet: han

skulde tilfældigvis være sammen med ham senere ikveld . . .

Jeg maatte gaa til Bekjendelse; det var meget nedværdigende. Studenten og Departementsmanden var nok ikke andet end skarve Skolegutter; men kjære, sig det ikke til nogen! Det vilde være saa flaut hvis Damerne paa Danseskolen fik vide at vi ikke var andet end Peblinger!

Da lo han, og denne Gang var ikke Latteren indvendig; den var saamæn høirøstet nok; den varede tværsover Holbergs Plads.

Det Bæst! Han havde vidst hele Tiden, at vi gik paa Skolen, men da han saa havde hørt af Engh, at vi var Studenter, havde han besluttet, at nu skulde jeg pines. Slig Skøier var han, og saa løierligt begyndte vort Venskab.

Obstfelder boede paa Studenterhjemmet i Underhaugsveien. Dengang var det som et stort koseligt Familiehus at se til, rigtig et Hjem var det, og ikke som nu et Hotel i mange Etager, hvor hvemsomhelst kan faa Herberge.

Det laa skjult i en gammel forgrodd Have; særlig om Høsten var den dyb og deilig. Om Kvelden maatte man famle sig frem opover Alleen, saa mørkt var det under de tætte Løvkroner.

Det har visst været en lykkelig Tid for Obstfelder de Aarene, han bodde paa Studenterhjemmet.

Der herskede en patriarkalsk Tone deroppe; men Patriarken var en klog Mand med et ungt

Sind; han forstod en Spøg selvom den var drøi; han forstod at det var friske, unge Mennesker han var Patriark for.

Og en af de værste Skøierne paa Studenterhjemmet, det var nok Obstfelder; aa han kunde lirke saa lurt og narre saa udspekulert, at selv de alvorligste Theologer maatte marschere lige lugt i Sjøen med Floschat paa. Og der stod Obstfelder og betragtede den forulykkede og spurgte saa rent enfoldig, om han var blevet vaad.

Det første Arbeide, Obstfelder fik trykt, var Studenterhjemmets Historie. Han studerede Filologi i den Tiden og kunde hele den videnskabelige Jargon paa Fingrene.

Heimskringlam

edidit et emendavit

Sigbjørnus

professor literarum et historiarum Sollandarium
universitatis Christiani I

ROEGEVICIAE.

Textrestauration und richtige Interpretation ist zugleich ihre litterarische rehabilitation und die ehrenrettung der lange irrgeführten philologie.

Fr. W. Bergmann.

Var Titelbladet høitideligt saa var Texten endnu mere storartet, fuld af Henvisninger, Anmærkninger og Forklaringer; den rene Doktorafhand-

ling! For os, som nu læser den, er naturligvis det meste uforstaaeligt; det er altsammen Allusioner til Personer, som bodde paa Hjemmet, og Begivenheder, som var hændt der.

Denne Heimskringla var derfor ikke saa uskyldig som den ser ud til for den uindviede; bare de som har boet paa Hjemmet i den Tiden forstaar Viddet og Braadden og hører Obstfelders inderlige Kluklatter mellem Linjerne. Og de gjemmer dette Værk som sit dyrebareste Studentermine.

Heimskringla viser at Obstfelder sagtens kunde drevet det til noget i Filologien; men heldigvis opgav han den itide.

Han vilde sikkert været et Fund for uskikkelige Skolegutter; det var blevet evig Jubalon i hans Timer.

Saa prøvede han at blive Ingeniør; men jeg kan neppe tro, det havde været noget for ham. Saa virkelighedsfjærn han var, saa upraktisk for dette Liv. Han passede vel bedst til at blive det han blev: den ensomme besynderlige Digter, som var kommet paa en gal Klode.

Naar jeg en sjelden Gang besøgte ham paa hans Hybel, var der ikke Tale om Filologi eller Ingeniørvæsen, og mindst af alt om Poesi.

Han spillede Violin. Fra jeg kom til jeg gik.

Han komponerede ogsaa. Han viste mig Hefter fulde af Musikstykker, han havde skrevet. «Men», sagde han bekymret, «jeg kan

ikke skrive Musik. For jeg har ikke lært noget — ikke Harmonilære engang».

Men alligevel skrev han Musikstykker i svære Hefter.

Naar han spillede Violin, vilde han gjerne være for sig selv; helst vilde han staa alene i et mørkt Værelse og spille. Jeg tror ikke, han havde taget synderlig Undervisning; men han var urimelig rap paa Fingrene alligevel. Det som gjorde hans Spil anderledes end alle andres, var hans smertefulde Tone, der brast frem fra hans angstfulde Hjerte . . .

. . . Han forsvandt pludselig for mig; der var vel noget som var gaaet ham imod. Han var nok meget alene i denne Tid; engang dukkede han pludselig op hos en Bekjendt sent en Aften. Det var isnende koldt, og der stod Obstfelder og frøs uden Ydertøi paa. Han havde truffet en Bernhardinerhund nede i Grændsen, sagde han, den havde seet paa ham saa rart; den vilde ha Frakken. Og saa trak han Vinterfrakken af sig og gav den til Bernhardineren.

Saa blev han helt borte; han var reist til Amerika; det havde han aldrig nævnt med et Ord til mig.

Men det lignede ham; pludselig komme, pludselig gaa. Altid var han som en fremmed mellem os; han var kommet til en gal Klode.

I Amerika havde han det ondt, som rimeligt kan være. Han egnede sig saavisst ikke til at albue sig frem gjennem Verden, derfor

maatte han naturligvis slaaes overende af Knyt-næverne.

Han kom hjem syg. Han havde ikke taalt Trængslerne og Sulten derover. Det varede flere Aar før han blev frisk, men senere syntes han ikke, det var leit at snakke om sin Sygdom; dengang jeg var sindssyg, sagde han.

Og saa gik han da iblandt os og var den samme som før. Men hans Øine var blevet endda større end før; hans Blik var blevet saa mægtigt; det var som han havde været etsteds langt ude i Evigheden.

Radikalerne i Stiftsstaden havde en Ven, som hed Alfred og som var Typograf. Han havde et stort pent Værelse, hvor vi mødtes om Kveldene; vi kaldte det Alfreds Salon. Der var røde Vægge i den røde Salon, og en ulmende rød Maaneskinslampe i Krogen. Ofte kom Sigurd Lie og fantaserede for os paa Pianoet i den røde Skumring, og det hændte at selveste Mester Olaf kom; vi kaldte ham saa, Olaf Isaachsen. Det hændte at han kom indom og satte sig midt iblandt os med den røde Fez paa sit stolte Hoved; da blev der sagtens Fest! Han sad i den store Lænestol og smøgede sin lange hollandske Kridtpibe; men naar han fortalte, som bare han kunde fortælle, om sin Ungdom i Sachsen og Frankenland, da gestikulerede han med den tynde Pibestilk; det var som han malede Mennesker og Situationerne med Pibestilken, saa alt fik Farve og Liv.

. . . Disse uforglemmelige Aftener i de unge Aar: Hvem ved om ikke de har havt sin grundlæggende Betydning for mange af os! Vi indbildte os at vi var unge Ørne, der tumlede sig i utøilet Frihed oppe i svimlende Tankehøider og røg sammen med sterke Vinger og brynte Næb,

saa Fjæren fæg! Og naar disse unge Ørnene slap ud af Skolen og Alfreds Salon, har de følt sig modne og modige nok til at gaa i Kampen for Alvor; bare kom an, fræste de og bruste med Fjærene.

Naa, saa fik de nok snart Slag over Næbbene, de fleste af dem, saa de spagnede til for en Stund; det var bare en af os, som fik Anledning til at snu op og ned paa en hel By, før Silkedusken var maanedsgammel, ja, førend han var immatrikuleret; ham misundte vi alle af ganske Hjerte.

Han lavede Revolution i Tvedestrand. Der var visst ikke rart bevendt med Aandsfriheden i den idylliske By; ialfald vilde de ikke paa nogensomhelst Maade vide af Frelsesarmeen.

Nu er der vel ingen, som har noget at indvende mod denne Institution; men da de første Gang kom marscherende ind i Tvedestrand og forstyrred Idyllen med Trommer og Trompeter og Salmesang til de lystigste Melodier, da troppede de op, baade Presterne, Lægprædikanterne, de som altid ellers var som Hund og Kat. Nu var de enige! Dette vilde de ikke vide noget af i Tvedestrand; de vilde helst hive hele Musikken paa Sjøen.

Dette var noget for den unge Ørn fra Alfreds Hybel; han holdt Foredrag i Arbejderforeningen, den unge Ørn brugte baade Næb og Klør for at forsvare Aandsfriheden og Salvationisterne.

Og saa blev der den rene Revolution; Presterne og Prækerne sammenkaldte Møde i Bedehuset med

Salmesang og Vor Gud han er saa fast en Borg; og den unge Ørn blev stemplet som Usling, Kryb, Vantro, Kjæltring, ja endog som Fritænker; det var det værste. Bare fordi han forsvarede Frelsesarmeen.

Hele Byen var i Oprør! Familien fortvilet, aa den fæle forvildede Guttten! Og saa havde ikke den unge Ørn andet at gjøre end at fortrække; lidt pjusket var han jo efter Kampen; men svært stolt! Havde han kanske ikke forsvaret Aandsfriheden her i Landet, skrev han til Alfred. Og selv om han nu maatte trække sig tilbage, saa følte han sig dog som en Herre og en Seierherre . . .

. . . Da de andre Vennerne kom ind til Christiania med Silkedusken nedover Skulderen, var jeg sagtens lidt flau, jeg som bare var Gymnasiast. Men oprigtig talt følte de sig ikke saa svært høit paa Straa de andre heller, tiltrods for Duskeluen. Ikke saa at de vilde være ved det; men den store By imponerede dem alligevel; og Herregud! I Tvedestrand kan sagtens en Rus holde Foredrag i Arbejderforeningen og sætte Byen i Oprør. Men hvad gjælder en Rus i Hovedstaden?

Vi gik nogle rigtig spagfærdige Ture rundt Bygdø Høsten udover; men nu drøftede vi sjelden Literatur; nu var det udelukkende sociale Spørsmål.

Af Digtere var det bare Arne Garborg og Hans Jæger, som interesserede; og det var bare deres

Skildringer fra Samfundsdybet, som havde Værd, fordi disse Skildringer indeholdt visse Oplysninger, som var af en rent socialvidenskabelig Betydning. Af socialvidenskabelig Interesse foretog de ogsaa natlige Expeditioner i de literært berømte Strøg omkring Østbanen og Vestbanen; selvfølgelig bragte de med sig høist betydningsfulde Iagttagelser fra disse Expeditioner; hvem turde vove at insinuere, at der maaske alligevel kunde være en viss Nysgjerrighed eller Letsindighed med i Spillet?

Al denne Socialvidenskabelighed bragte mig lidt efter lidt bort fra Vennerne fra Alfreds Hybel; jeg havde saa mere end nok med mine egne Bekymringer og de var ikke Spor socialvidenskabelige . . .

. . . — Digtorsorgene er begyndt; der findes ikke i hele Norden den Redaktion, som vil trykke mine Digte.

Jeg tager etpar af dem, som jeg synes er de bedste; jeg tager «Valborgsnat» og «Der skreg en Fugl»; jeg skriver dem af med min smukkeste Skrift og paa dyrt hollandsk Papir; det maa da hjælpe. Og jeg sender dem til Verdens Gang, intet Svar. Til Ny Jord i Kjøbenhavn, hvor Hamsun netop er blevet berømt med et Slag paa sit første Kapitel af Sult. Intet Svar. Til Ny illustreret Tidende, hvor man ogsaa kunde vinde sine Riddersporer. Intet Svar. —

Jeg slaar Fordringene ned; jeg gaar til ældgamle Skillingsmagazinet; det er intet Springbræt, det skal være sikkert, men alligevel —

Skillingmagazinet er tyst som Graven. Valborgsnat og Der skreg en Fugl gaar i Magazinet's Papirkurv, samme Vei som jeg nu er vant til at se det hollandske Papir vandre. Saa gaar jeg i min Fornedrelse til Kristeligt Familieblad. Paa Horten endda till! Dybere end Horten kan man da umuligt komme: Papirkurv!

. . Den trofaste Alfred, som har opbevaret alle vore Breve fra den Tid! Han har ogsaa opbevaret mine; de strømmer over af Bitterhed og Galde. Nu skal det være slut med Digtningen, jeg duer jo ikke; aldrig skal der komme en Verselinje fra min Pen mere. Det lover jeg høit og lydt en Aften, jeg sitter i Høstmørket paa Sankthanshaugen og skriver til Alfred saa det formelig skvalper i Taarekrukken.

Herregud! slig er det, naar man er ung og utaalmodig og bare atten Aar.

Men man kan nok love; det nytter ingen Verdens Ting, naar man ikke kan holde det, en har lovet. Og jeg ser ikke andet, end at mine Breve til Alfred vrimler af Vers tiltrods for det triste Løfte. Og det er ikke bare i Brevene: nei, det synger og synger i Sindet hele Tiden uden at jeg ved det eller vil det. Naar jeg stamper til Skolen i de triste Vintermorgener, sitrer det som Sølv gennem Istaagen, og mangengang har jeg skrevet et Vers i det latinske Lexikon, mens Lærerens Begsønstøvler trampede forbi . . .

Men Vinteren gik, og det blev aldrig til noget

ordentlig og helt; bare Toner og Strofer som kom og gik. Det var altfor vilter en Grøe, det var som paa Engen en Vaardag; men bare Knopper og Blade, ingen fuldt udsprungne Blomst.

Men endelig hændte det; og det var virkelig noget rent vidunderligt det som hændte og netop en Dag, da jeg mindst havde ventet det.

For egentlig var det en rigtig svart Ulykkens Dag; jeg havde været oppe i Latin, som var mit aller bedste Fag. Vi skulde have en af Landets første Latinere til Censor; nu skulde jeg rigtig vise denne Latiner, at jeg var Lyder Sagens Elev.

Det gik saa ilde som det kunde; Censor havde et Horn i Siden til min Lærer, fordi han ikke var Filolog, saa han tog ligefrem Examinationen i sin Haand og rendte rundt med mig; og Læreren protesterede ikke; han mistede Pippet.

Det gik ilde; jeg fik ikke Anledning til at brilliere og gjøre Lyder Sagen Ære. Saa jeg var i et afskyeligt Humør.

Dertilmed sad jeg paa et afskyeligt Spisekvarter i samme afskyelige Hus hvor jeg bodde, og spiste afskyelig Mad. Jeg skulde op to Dage efter i Mathematik, som var det afskyeligste Fag, jeg vidste; jeg sad og spiste gammel Kalvesteg og puggede mathematiske Formler.

Forklar mig da, hvordan der netop i denne bitre Stund kunde hænde det, der hændte:

Pludselig reiser jeg mig fra Bordet og gaar. Jeg forlader Kalvestegen og Mathematikbogen og

raver afsted som i Ørske. Inde paa mit Værelse sætter jeg mig ved mit Bord og skriver, skriver, og ved ikke selv, hvad jeg skriver.

Ikke janitscharmusik!
 Stille, I marschtunge rythmer!
 Stille, for fan, musikanter!

Tscherkesserinderne, tscherkesserinderne,
 lad dem kun komme!
 Ind skal de danse paa spæde, smaa fødder
 til dæmpet musik
 fra fjerne guitarer.
 Surrende, kurrende kjælende toner,
 smilende, hvilende, hviskende toner
 sanselig søde:
 Fandango!

Dysterrødt skjær om den lyslette dans,
 skinnende langslør som sølvskyer stryge,
 bølgende arme sig slynge saa myge
 i dans!

Et rødt lidet øre, en hvid liden finger
 og fødder, som lydløse, lynrappe tripper
 i sobelskinsdækkenets silkehaar sorte.

Og rislende ringlen fra smykker og stene.
 Og kinder. Og øine.
 Fandango!

Zerlina, min terne, din hals er saa sød
 dit øie saa sort,
 men dit øie er vaadt, Zerlina.

Zerlina, min terne, din læbe er rød
 din kind er saa rund,
 men din kind er saa bleg, Zerlina.

Zerlina, min terne, din hud er saa blød
 din mund er saa frisk.
 Men — hvi bæver din mund, Zerlina?

«Ak herre, det lider mod høstens tid
 og Persiens roser de falder.
 Og duggen græder paa nellikens mund,
 og løvet visner, o herre.»

Zerlina, min terne, hav tak for din dans
 og dit ord. — Lad mig ene.

Det visner. Det visner,
 det visner, det visner,
 verden den visner, og roser og kvinder,
 mit legem og alle de skjælvende nerver
 visner!
 Og tiden, den sniger sig langsomt forbi mig
 og timerne vandrer at grave min grav.
 Jeg tør ikke tænke — jeg tør ikke leve.
 tør ikke dø!

Og i denne dødens den natdybe stilhed
 risler som endeløs heilo-sang:

Det visner, det visner,
 det visner . . .
 Musik, musik, janitscharmusik,
 den store kinesiske tromme!

Jeg vaagnede af Ørsken.

Forunderligt! Der laa flere Ark foran mig paa Bordet; der var skrevet et Digt paa Arkene, skrevet ned uden en Rettelse. Og det var mig som havde skrevet det; og jeg saa, at det var netop det, jeg havde gaaet og søgt efter i hele Vaar.

Jeg blev betaget af en forunderlig Angst: Hvad var der hændt? sandelig; der var nogen, som havde været herinde! Der var nogen, som havde rørt ved mig. Havde han kanske ogsaa udvalgt mig?

Jeg gik ud i den unge Junidag; al Vinterens Bitterhed veiredes væk under de unge Bjerketrær; jeg gik i en Rus af Sol og Fryd.

Senere har jeg forgjæves grublet paa, hvordan ialverden det kunde gaa til, at jeg, Provinsgutten, som var splinterny i Byen og en fremmed paa Skolen, hvordan det kunde gaa til, at jeg blev valgt til magister bibendi (nu hedder det Russeformand; men dengang var der Latinere til og derfor hed det magister bibendi).

Kanske kom det simpelthen af, at ingen anden havde Lyst til at være det, for det pleiede ikke at gaa saa bra med Magistrene, hverken til artium eller senere. Ihvertfald kan jeg bare finde en eneste Grund til, at alle disse Christianiagutterne valgte en fremmed Provinsgut til Magister, og det er, at ingen anden vilde være det.

Vort første Russemøde blev holdt nede ved Jernbanetorvet i et lidet Hôtél, som var rigtig skummelt; vi puttede os saa godt afveien, fordi Skolerne aldeles ikke ligte disse Russemøderne, nu skulde der læses paa Sprængen; der var ikke Tid til nogenslags Russerangel.

I det skumle Hôtél ved Jernbanetorvet kunde vi være trygge; en slig Plads kom ingen kjendte, som kanske kunde løbe og sladre til Skolerne.

Vi snublede os ind gennem et bælgmørkt Portrum, og videre opad en brat Trappe inde i Gaarden. I anden Etage var Spisesalen, hvor vi skulde holde til. Det var et lavloftet Rum, som var karrigt oplyst af en stor Hængelampe midt over Spisebordet. Denne Lampe havde Speilglas i Skjærmen, men Speilglasset var grumset af aargammel Skidt, saa det skulde ikke hjælpe paa Oplysningen i Lokalet; det viste os bare tydelig, hvor Dugen var mismodig, spættet over det hele af brogede Klatter efter Sauce, Suppe og Sennep. Da vi kom ind i Lokalet, var Dugen øde og tom, den befolkedes bare af en Fluefanger, som stod ensom midt paa Bordet med Tallerken under og med Sukker paa Tallerkenen. Det var en human Fluefanger; for naar Fluene havde beitet sig stinde i Sukkerhaugene og hævede sig overlykkelige paa kraftige Vinger, saa fløi de lige lugt ind under Fluefangerens Glaskuppel, og det var som at flyve direkte ind i Himmerig. For under Kuppelen var der heldt en halv Flaske billig Cognac, der fyldte Kuppelen med en døvende Duft, som gjorde Fluerne saa svimle og ellevilde, at de sank ned i Cognacen og aldrig vaagnede mere. Saa de realiserede sandelig Digternes gamle Drøm: at dø i sit Livs saligste Øieblik.

Denne ensomme Fluefanger paa den saucedede Dug i det øde Rum — oprigtig talt var det ikke en videre festlig Begyndelse paa den glade Russetid.

Og desuden var der faa af Gutterne fra de forskellige Skoler, som kjendte hverandre; de var lidt generte til at begynde med; foreløbig satte de sig til at betragte Fluernes Dødsfærd under Klokken. Det var ikke det ringeste gemytligt. Og saa var det disse Bønderne, som sad og spillede Kort i Sideværelset. Det var Gutter som meldte høit og høilydt tværsigjennem Panelvæggen; selv Fluerne paa Sukkertallerkenen flyttede lidt paa sig, naar de derinde slog i Bordet saa Prismene i vor Hængelampe klirrede saa smaat. Desuden var der en anden Bonde, som altid gik feil og altid stak sit ildrøde Hode ind gennem Døren til os og gloede længe og ransagende paa os:

«Er'nte Komperud'n her?»

Endelig fik vi da Punsch paa Bordet, det var jo den akademiske Drue, det hjalp. Og saa var det Miraklet hændte, at jeg blev valgt til Magister. Jeg maa vel have sagt et og andet, jeg husker det sandelig ikke; men pludselig stod jeg for Bordenden og var Magister, jeg som ikke for alt i Verden vilde optræde offentlig og tale til Folket.

Heldigvis blev der valgt en Gut fra Kathedral-skolen til rex convivii (Næstformand) og det var Gutten, som gjerne vilde optræde offentlig og tale offentlig! Med ham ved min Side kunde jeg være stum som en Stok. Han var som et evigt virkende Krater af Ild og Glød, og dertilmed saa han da ud som noget. Han havde svært mørkt Haar, skilt i Midten à la Georg Brandes, og han gesti-

kulerede og rullede med Øinene som Herman Bang i Osvald; han beundrede dem begge og havde studeret dem begge, saa snak om at *han* ikke kunde repræsentere Russen!

Saa langt som til disse Valg kom vi i Forhandlingerne, men heller ikke længer, for da gik det rent galt i Sideværelset: Kortenspillerne kom nemlig udi Haar sammen. Først hørte vi et olmt Brøl, saa væltedes Stole og knustes Flasker; tilslut dundrede etpar af Kjæmperne mod Panelvæggen, saa en Etagère, som tillidsfuldt havde lænet sig op mod Væggen med Figurer og talløse Blomsterglas paa sine spinkle Træpinder, pludselig for ud i Luften og dryssede Figurerne og Blomsterglassene i vild Forvirring henover Gulvet.

Og da samtidig det ildrøde Ansigtet atter kom stikkende indad Døren og spurgte efter 'n Komperuden, syntes vi Lokalet blev lidt for livligt for Akademici. Vi tømte vore Glas og forlod Jernbanetorvet. Siden holdt vi aldrig mere Møde dernede; vi blev dumdristige, vi leiede Lokale i Studenter-samfundet, saa fik Lærerne sige, hvad de vilde.

Og der var nu heller ikke saa meget at sige om os; vi var visst noksaa skikkelige. Dengang udfordrede vi ikke Filistrene med rød Russelue og Bambuskjæp, vi var aldeles civile.

Desuden bar man over med Russen dengang; Politibetjentene havde Ordre til at se igjennem Fingre med vore smaa Udskeielser. Og Herregud! det var nu ikke saa farligt med disse Udskeielserne heller.

Det var nu dette med Gaasegangen, naar vi kom fra Samfundet.

Kan nogen forklare mig, hvorfor det skal være slig stormende Morskab i at stille sig op i en idiotisk Rækkerad og saa stabbe afsted, Hak i Hæl, Mand efter Mand? Generation efter Generation har jublet over denne ufattelige Forlystelse; er det saa morsomt, bare fordi det er forbudt?

Jeg kan ialfald neppe tro, vi havde anden Grund til at gaa i Gaasegang, end at vi vidste, vi fik Konstablene efter os.

For naar de kom trampende fra det fjerne, de tungtbevæbnede Hopliter, da begyndte Moroen! Som letfodede Gazeller fløi vi forbi Schweigaard og ind bag Søilerne foran Aulaen. Der vidste vi, at vi var paa klassisk Grund og paa alma maters fredede Jord; her turde ingen af Hopliterne sætte sin profane Fod. Hurra! Hurra!

Haa, haa, som vi triumferede og syntes vi var nogle modige Maur og nogle farlige Feiere, naar vi turde staa der og hovere og raabe Hurra ret op i Synet paa tykke Konstabler i fuld Uniform!

Men disse Karer var gamle og erfarne i Tjenesten; de kjendte sagtens Russen fra tidligere Aar. Herregud, de var da ikke saa farlige! Naar de havde skraalet fra sig i den tomme Aula, hvor de ikke forstyrrede noget Menneske, saa ruslede de nok hjem hver til sit, sprækkefærdige af Stolt-hed over, hvad de var for nogle Fandens Fyrer, ak ja, sjung om Studentens lykkelige Dar!

Selv ikke syttende Mai blev skjæbnsvanger for os; og det var næsten en Skuffelse, for vi havde da virkelig truffet noksaa livsfarlige Forberedelser. Havde vi kanske ikke lavet en Fane af Sækkestrie og malet noget forfærdelig vittigt paa Strien og fundet paa en endnu vittigere Inskription under Malingen? Men det bedste af alt var alligevel Faneduskene, de bestod af to Geneverkrukker, som dinglede paa hver Side i tynde Hyssinger. Har man nogensinde hørt Mage til Paafund? Og saa var det ingen anden end *rex convivii*, som skulde bære Fanen, og det var Gutten det! Han kunde haandtere et Banner! Han flaksede med Sækkestrien, saa Fanevagten havde sin fulde Hyre med at holde igjen med Geneverkrukkerne; mangelgang spøjte det stygt for Hyssingen. Men var Rex'en rebelsk, saa var Fanevagten saameget sindigere; det var to tunge Bondegutter fra Studentefabrikken Hauges Minde; de havde langt Skjæg begge to, saa de kunde staa i en Storm.

Og i Gaasegang gik vi ogsaa, og det var virkelig noksaa frækt — tænk Gaasegang midt paa blanke Dagen i Solskinnet paa Carl Johan! Og vi sang Sjung om Studentens lykkelige Dar tostemigt. Men Rex'en skulde som sedvanlig være framifraa, han sang *Marseillaisen* ganske alene, falskt og forfærdeligt som en forkjølet Taagelur. Og hvergang han passerede en Konstabel, brølte han i: *aux armes, citoyens!* og ristede Sækkestrien og gloede som en rasende paa Konstablen og havde

det allerbedste Haab om Pipervikens Politistation.

Men Konstablene vørede ham ikke; de behandlede os ingenlunde efter Fortjeneste. Var det ikke forargeligt? De snudde lidt paa Hoderne, men bare lidt. Saa snudde de dem tilbage igjen og blev staaende som før med Hænderne paa Ryggen.

Nei, der vankede ikke saameget som en Tokrones Mulkt engang: Rex'en skraalte ganske omsonst; da han kom ned til Dampbaaden, som skulde bringe os over til Sæterhytten, havde han snaut Pusten igjen.

Naa, han kom sig snart igjen; han greiede det utrolige i Eftermiddagens Løb, han exploderede ustanselig i Oprørstaler fulde af Krudt og Knald.

Det var mere end man kunde sige om os andre; vi var ganske daue. Vi skulde op i norsk historisk Stil imorgentidlig Klokken ni, har man hørt Mage til Ondskabsfuldhed? At komme og forlange af en Rus, at han skal anstrenge sin Hjerne om Morgen den attende Mai? Derfor sad vi allesammen og bare smagte paa Punschen, vi nippede som smaa Høns og tænkte med Gru paa Morgendagen.

Der var bare en eneste blandt Russefestens femti Mand, som stolt trodsede den historiske norske Stil; allerede da han mødte frem til Færgen, var han besynderlig fuld; han maatte have forberedt sig omhyggelig iforveien. Da vi arriverede til Sæterhytten var han aldeles ubrugelig. Vi

maatte anbringe ham i en blød Lovdyngge lige ved Festpladsen og vi lagde Frakker og Kapper baade over og under ham, og dermed sov han ubetinget; selvikke Rex'ens Revolutionstaler kunde vække ham. Først da Festen var forbi og vi skulde tilbage til Byen, vaagnede han pludselig og var saare karsk: Nu vilde *han* begynde! Havde det været et Mas at faa ham op fra Dampbaaden, var det saamen det rene Slaasbad at faa ham ned til den igjen.

Slig var Russens Syttendemaifest i 1890: uskyltig som en Udflugt af Konfirmanter i det grønne.

. . Censuren for den skriftlige Examen faldt, min Bror og jeg havde staaet begge to. Thomas havde vel i sit Mismod været forberedt paa, at det skulde gaa galt nu som før.

Men naar nu endelig engang det utrolige var skeet, saa skulde der ogsaa læses paa Sprængen saa ikke de mundtlige Fag skulde ødelægge alt.

Om han læste! Den lange Række af Lærebøger, som han hidtil havde forsømt, de stod foran ham som Fiender, der vilde spærre ham Veien; nu gjaldt det at beseire disse overmægtige Fjender i den korte Tid mellem den skriftlige og den mundtlige Examen.

Han satte sig ned og læste, Døgn efter Døgn. Om Nætterne sad han med Fødderne i iskoldt Vand og drak svart Kaffe for at holde sig vaagen. Om Dagen sad han med nedrullede Gardiner i Pigeværelset mod Gaarden. Og læse gjorde han, Nat som Dag.

Det var jo det blanke Vanvid; da han havde holdt paa slig en Uges Tid, maatte han naturligvis knække. En Morgen fandt vi ham liggende overende over Bordet; Doktoren kommanderte ham tilsengs; han var aldeles ødelagt og maatte have absolut Hvile, han fik vente med at gaa op i Resten af Fagene til udpaa Høsten.

Imens levede jeg Herrens glade Dage med lige-sindede Kamerater; jeg havde faaet rigelige Lomme-
penge hjemmefra, saa jeg kunde optræde som det sømmer sig en magister bibendi. Vi var en Klik Rus fra de forskjellige Skoler i Byen, vi snobbede os umaadelig og gik stadig med friske Rosenknopper i Knaphullet for at udmærke os fremfor de mere menige Kamerater. Vi holdt til i Tivoli om Aftenerne; stadig var første Række i Sommertheatret reserveret os. Tænke sig noget saa forbandet flot som at komme slentrende nedad Midtgangen med en Cigaret i Mundvigen og Rosenknop i Knaphullet og den rette blaserede trætte Mine; — komme slentrende nedover Midtgangen til Staaltraadstolene, som stod hvælvede mod Bordene og bare ventede paa de unge Herrer! Og Opvarterne bukkede dybt for os og trak ikke en eneste Gang paa Smilebaandet. Og den første Aften, vi mødte frem med Duskeluen, da maatte der naturligvis laves extra Stads. Der var en russisk Ballet, som var Theatrets Glansnummer; de dansede ildfulde Nationaldanse i røde Snoretrøier og høie Lakstøvler; den ene Danserinde var deiligere end den

anden, og vi pleiede hver Aften at sende dem Blomster.

Men den Aften, jeg nu taler om, da var der en af os, en rig Yngling fra Kragerø, som indkjøbte alt hvad der fandtes af Blomster i alle Butikkene paa Tivoli og sendte dem op til prima Ballerina, som han blussede for; da hun dansede ind, kom en Tjener frem og dryssede vor Ynglings Rosenvæld foran hendes skønne Fødder.

Publikum jubled i vilden Sky og raabte Hurra baade for Russen og for Damerne; og Ballettens Anfører traadte helt frem til Rampen, bukkede dybt for os og udraabte med høi Røst: Pour les étudiants norvégiens! Hvorefter Damerne dansede ildfuldere end nogensinde og liebäuglede med os hele Tiden, og da Dansen var slut, strødde de Haandkys nedimod os, og prima Ballerina knælede ned med Favnen fuld af Blomster og kastede i hele Publikums Paasyn en dybrød Rose lige ned paa den rige Yngling fra Kragerø!

Javisst var vi barnagtige. Og latterlige. Men ubeskrivelig lykkelige.

. . . Min Bror var naturligvis ikke med paa disse Fester; han havde endnu hele Examen foran sig; han skulde jo continuere til Høsten. Desuden kom han sig først lidt efter lidt; men aldrig saa snart var han oven Senge, satte han sig til at læse saa smaat. Naar jeg kom hjem i de solglade Morgener, hændte det ofte, han endnu sad for nedrullede Gardiner med Bøgerne foran sig.

En Morgen sad han og ventede paa mig; han havde noget at fortælle mig og var i et forfærdeligt Oprør. Om Aftenen havde han spaseret en Tur rundt Bygdø; da han var kommet indover Drammensveien, stødte han paa nogle gamle Kjærringer og Unger, som ikke turde gaa længer. Der var en svær sint Hund, som skræmte dem. Hvergang nogen af dem vovede sig etpar Skridt frem, labbede Bæstet langsomt imod dem, knurrede truende og viste en blodrød Kjæft fuld af farlige Tænder; en Gutunge, som havde prøvet at springe forbi, havde faaet halve Buxebagen revet ud; og han stod og græd, for han skulde absolut været hjem paa Grünerløkka for længe siden. Og bag Hovedporten stod Hundens Eier og breiet sig med tyk Cigar i Mundvigen; aa, slig flink og forstandig Bisk han havde!

Han var meget rig og meget brutal; han havde Raad til en Spøg.

Da Thomas kom forbi, og fik se denne Tilstelningen, saa buste han like i Synet paa Hundeeieren; hva? Var der Mening i slikt? Saa han ikke, at Hunden skræmte Vettet af Folk? Hva?

Grossereren bandede bare og bad ham reise og ryge. Men næste Kvæld kom Thomas igjen, og da havde han med sig en Revolver af stort Kaliber med sex Kugler i Magazinet. Bikjebæstet stod der som igaar og Grossereren og Kjærringerne og Ungerne. Og da Grossereren bad Thomas dra sig unna og reise og ryge, og bad Bisk

ta sig af ham, satte Thomas alle sex Kugler igjennem den flinke Bisen, saa den laa stendød midt paa Drammensveien. Og Grossereren fik Kort med Navn og Adresse; hvis det var noget han vilde.

Men han hørte ikke noget fra Grossereren; for Sikkerheds Skyld gik han sin Tur rundt Bygdø hver Kvæld som før. Men nu fik Kjærringerne og Ungerne Lov til at gaa ifred forbi Villaen, og Grossereren stod ikke længer og breiede sig bag Haveporten . .

. . Jeg tænkte paa hvad vi vilde have gjort i hans Sted, jeg og mine radikale Kamerater. Klage til Politiet? Kanske. Skrive i Avisen? Sikkert.

Men skyde Millionærens Hund ned uden at blunke, midt paa Drammensveien? Nei. Sligt var det bare ham som kunde gjøre.

. . Den Sommer boede vi i Gudbrandsdalen; Thomas sad inde og læste hele Tiden. Om Høsten gik han op i de Fag, han havde igjen, og klarede den meget respektabelt.

Saa var han da Student; endelig kunde han puste ud efter den lange Mare. Men han kjøbte ikke Duskelue, han satte ikke sin Fod i Samfundet; han sjungade ikke om Studentens lykkelige Dar.

Han pakket bare sin Kuffert; han reiste til Listerland og skrev Udkastet til sin første store Bog Jon Græff.

Russen fra 1890 har ikke mange Bedrifter at prange med; offentlig Spektakel lavede vi bare en eneste Gang. Selvfølgelig var det i det gamle Christiania Theater; det var altid der, det foregik.

Det var ligesom hele Byens Dagligstue, og den lille støvede Salon var virkelig saa hjemlig og koselig. Derinde svævede altid en fjern Duft af Punsch, Cigarer og Sprutbakkels. For i Mellemakterne var der Servering i Foyeren; Cigarerne var billige, Punschen sød og velsmagende og Sprutbakkelsene sprøde og fede og aldeles efter Hanna Winsnes's Kogebog.

Naar der var literære Rivninger i Byen, er det noksaa naturligt, at Opgjørene blev holdt i denne hyggelige Dagligstuen, og naturligvis var det Bohêmerne som lavede Levenet; fortrinsvis valgtes Fredagene til at demonstrere i; da var der fint Abonnement, saa da kunde Bohêmen ogsaa faa Anledning til at ærgre sine Paarørende i Parket. Nu havde der været Pibekoncert igjen; Bjørnstjerne

Bjørnson havde gjort noget galt, og da skulde Bjørn straffes.

Der havde været Pibekoncert for Bjørn; den havde været langvarig og meget vellykket.

Næste Dag var Rexen i Fyr og Flamme; vi skulde holde Moddemonstration; vi skulde hylde den stakkars Bjørn. Rexen for omkring til alle dem, som var paalidelige i Meningen; i Løbet af Dagen mobiliserede han en hel Skare, som skulde sidde i Tolvskillingen og Sextenskillingen. Men Rexen og jeg skulde repræsentere i Sniplogen i første Rad; selvfølgelig var det Rexen som skulde lede Demonstrationen.

Men nu var det en ganske almindelig Hverdagsaften uden Abonnement og slig Stads; der sad bare nogle faa intetsigende Personer i Parket. Aldrig før viste Bjørn sig paa Scenen, saa for Rexen op og holdt en flammende Tale; — den var lang som en Ulykke, og da Talen var færdig og vore Sammensvorne havde raabt Hurra, maatte Rexen tale lidt igjen; og imens stod Bjørn paa Scenen og stampede med Foden i Gulvet og saa ikke det mindste henrykt ud.

Men Rexen var vel fornøiet med sin første offentlige Optræden; han syntes den lovede godt for Fremtiden. Han havde ventet sig en stor Presse næste Dag, men der fandtes ikke andet end etpar Petitlinjer i en enkelt Avis, og den kaldte hele Bedriften for en barnagtig Guttetstreg . .

. . Der blev en September saa over al Maade delig. Det var ingen Sag at være Rus i sligt Veir.

En Middagsstund kom der en Mand stimende ret mod mig og slog mig udenvidere paa Skulderen og sagde, at han var fra Mandal. En kunde se med én Gang, at han maatte være Digter. Krøllet Haar havde han og Kunstnerslips og et Hode, som lignede den unge Oehlenschläger. Vakker var han, Bæstet, og han førte sig saa selvbevidst som om han eiede hele Gaden, og han hilste paa alle de pene Damer, vi mødte, saa det lod til, han kjendte hele Hovedstaden, endda han bare var fra Mandal.

Bernt Lie hed han, og han snakkede saa godt mandalsk som nogen. Men det forhindrede ham ikke i, at han snakkede ligesaa godt nordlandsk da vi traf en anden Student som var fra Tromsø og hed Vilhelm Dons. For Bernt Lie var baade fra Mandal og fra Tromsø, hans Far havde været Embedsmand begge Steder. Og forresten havde jeg Følelsen af, at Bernt Lie kunde alt muligt, og kunde blive alt muligt. Foreløbig studerede han jus; den skulde han greie i en Fei; for egentlig var han som sagt Digter, det kunde man ogsaa tydelig se paa Krøllerne og Slipset.

Og nu havde han hørt, at jeg skrev Digte og at jeg kom fra Christianssand; det var derfor han kom hen til mig midt paa Carl Johan. I Christianssand havde han Slægt og mange gode Venner; han havde gode Venner over hele Landet; han

reiste om i Smaabyerne og læste op sine Digte og gik i Middager og paa Baller og gjorde Kur til Pigerne, hvor han kom. Og han kunde holde Tale ved Middagene, vittige eller poetiske eftersom det passede, og han kunde hviske Smaapigerne den sødeste Smiger i Øret. Hvad Under at de blev halvdøde af Forlibelse, Smaapigerne. Og Mødrene var næsten ligesaa forlibte som Døtrene, saa udsøgt opmærksom han altid var mod dem.

Slig gik han etpar Aar fra Fest til Fest, fra Bal til Bal; og midt opi Festene og Ballene gik han pludselig op og tog sin juridicum med laud!

Og da han havde taget juridicum, strøg han paa en jublende Tur rundt i hele Orienten, og da han steg iland i Kjøbenhavn, fik han fluxens sin første Novelle ind i Tilskueren, det fineste Tidskrift i Norden.

Det var ganske rimeligt at han fik Misundere, der var nok af dem, som læste til juridicum noksaa trutt og sad paa sin Hybel uden at ane hverken Fest eller Bal. Men saa gik de alligevel op og fik non contemnendus. Og der var nok af dem, som sad og smaasultede paa Grünerløkken og skrev sammen store Mesterværker. Og saa gik de alligevel hen og fik Mesterværkerne refuserede i Kjøbenhavn.

Nei, Bernt Lie, han var den unge Aladdin; Æbelene faldt altid fuldmodne i hans Turban.

.. Jeg syntes det var svært gjævt dette, at blive

kjendt med Bernt Lie og præsenteret for Vilhelm Dons; ham kjendte jeg godt fra Studentersamfundet, hvor han netop var blevet valgt til Formand. Og det var enestaaende at Studentersamfundet fik en Formand, som var ret og slet Student. Før havde det altid været en ældre Mand, en med Navn og Rang, en fremragende Politiker, en stor Kunstner, et Samfundsllys; men ret og slet en Student, det var noget ganske nyt.

Det viste sig snart, at Dons var Kar for at mestre denne balstyrige Forsamling, hvor der var saa mange kjappe, uærbødige Tunger. Han var saa ung og kampglad og han kunde bide fra sig til tre—fire Sider ad Gangen om det trængtes.

Og saa havde han ved sin Side Bille; alle kaldte ham saa, og som Bille er han gaaet over i Sagnet. Men Vilhelm Aubert hed han egentlig. Han havde et uvørrent Humør, som rammede alt og alle; hans Indfald kunde komme aldeles uventet som dættende fra sjette Etage ned i Hodet paa Folk. Han var ganske umulig og aldeles uimodstaaelig. Ingen skulde kjede sig i Samfundet det Semester, da Vilhelm Dons og Bille førte an.

Fra den Høst af samledes vor lille Skare hos Vilhelm Dons' Mor, Provstinden paa Rosenborg. Altid har der været klaget over, hvor Ungdommen fra Smaabyerne er hjemløs i Hovedstaden; og der har været klaget med Rette. Vi havde ikke den Følelse, vi havde Fru Dons. Hendes

Dør var saavisst aldrig stængt for os; den stod vidtaaben selv om vi kunde plumpe ind noksaa ubeleilig. Samovaren kom strax paa Bordet og stod der og surrede saa hyggelig i Skumringen, at der maatte falde Fred over os, selv om vi var noksaa oprevne af alle vore smaa Sorger. Aldrig fik vi sagt hende Tak for al hendes Godhed. At hendes Hjem og hendes Hjerter altid stod os aabne, det var noget saa rent selvsagt som at Solen stod op og gik ned; der var ikke noget rart ved det. Hun var jo en ældgammel Dame, syntes vi, viis og værdig som en ældgammel Provstinde bør være. Ja saa unge var vi, at det syntes vi. Og saa var hun aldeles ikke ældgammel; og heldigvis for os var hendes Sind ligesaa ungt og blødt som vore. Derfor kunde hun bære over med os, naar vi var optaget af os selv, og smile af os, naar vi syntes, at Livet ikke var til at leve. Ta det med Ro, det blir nok værre, lo hun.

Og vi kom og vi blev borte. Og vi kom igjen, naar vi trængte Freden i hendes Stuer og Godheden som straaledede ud af hendes Øine. Vi kunde reise og glemme hende ganske, men aldrig glemte hun os. Skjøjnte hun, at vi havde det ondt og gik alene med det onde, strax kom hun med et lidet Brev eller en liden Gave; det var som hun vilde tænde et muntert lidet Lys for os i Mørket. Om hende kunde der med Sandhed siges, at hun havde en Mors Hjerter for os alle; Gud velsigne hende!

Provstinde Dons boede nederst i Rosenborgbakken paa Hjørnet af Bogstadveien; hvor der nu ligger svære Murkasserner var der dengang gamle Haver rundt om gamle Huse; en Løvportal hvælvende sig over Indgangen til Bakken som førte op til Rosenborg.

Navnet var jo svært storartet og svært dansk; men den, som havde sat Navnet paa Gaden og hele Strøget, var saamen Nordmand god nok. Galterud havde han hedt; i sin Ungdom havde han været i Kjøbenhavn og lært sit Haandværk og seet Rosenborg Slot. Da han kom hjem købte han en Løkke og satte op nogle Villaer paa Løkken, og saa storagtig var han blevet af sit Kjøbenhavnsophold, at han ligesaagodt opkaldte sine Villaer efter Rosenborg Slot.

Huset nederst i Bakken hvor Fru Dons boede var bygget længe før Galteruds Tid; ingen skulde komme her og kalde det Villa. Det var en snedig gammel Rønne; én Stue laa dybt nede, næste laa etpar Trin høiere oppe; slig var det hele Veien; Trapper op og Trapper ned, huf, det var et Drass at bo der, sagde Fru Dons.

Men den som havde været der før Fru Dons kom, var ingen mindre end P. Chr. Asbjørnsen; og da var det jo ikke noget rart i, at der var noget eventyrligt ved Huset. Det saa besynderligt ud der, det laa, mørkt og høit og smalt bag alle de gamle Trærne; og paa Dørfeldtene inde i Storstuen havde Kittelsen og Werenskiold malet Tusser og Trolde.

. . . Naar der senere har været snakket og skrevet om Nyromantik og om det lyriske Gjennembrudd i Nittiaarene, og naar man har spurgt mig om, hvordan det egentlig gik for sig med det Gjennembruddet, saa har jeg med god Samvittighed kunnet svare: nei, saa sandelig, om jeg det ved. Det var vel noget, som brast frem af Tiden naturligt som en Kilde brister frem af Jorden; ingen havde ventet Gjennembruddet, ingen havde kaldt paa det, og dog kom det.

Men at det kom netop den Høsten, det var vel ene og alene, fordi vi samledes om Eftermiddagen hos Fru Dons i Asbjørnsens gamle Stuer. I disse Eftermiddager var det saa meget, som klarnede for os, Obstfelder, Tryggve Andersen, Andreas Jynge og hvem det var allesammen. Og, saa var der en Viljens og Handlingens Mand iblandt os, det var Jens Thiis. Han satte det hele iværk; han indførte C-Numeret i Studenter-samfundet; og det var vel dette C-Numeret, som forresten bare levede nogle faa Aftener, det var vel egentlig det, som gjorde at Folk stansede op et Øieblik og begyndte at lytte: Hør, sagde de, dette skal være Nyromantik. Sandelig er det ikke pent!

Thiis var af en meget sterkere Støbning end alle os andre. Han havde hele Tiden det vide Overblik over Bevægelsens Værdi og Rækkevidde; han havde Selvfølelsen baade paa vore og sine egne Vegne. «Hvem andre er det end just os,

som skulde rykke op?» skrev han engang til mig.

Han var den fødte Fører. Hans Overbevisning flammede saa alle maatte forstaa, der var Brand etsteds. Hans Alvor var saa utilnærmelig, at enhver billig Vits maatte prælle af mod det. Og skjønt han var den følsomste Skjønner af den mest henaandede Poesi, var hans Hjerne logisk og klar nok, naar det trængtes. Og hans Replik kunde bide hvast fra sig, naar nogen traadte ham for nær.

Thiis vilde aabne sit C-Numer med mit Digt Fandango; det vilde jeg paa ingen Maade; jeg var saa ræd for min Far skulde faa vide om det. Nu var netop min Bror Thomas kommet hjem fra Lister, hvor han havde skrevet Begyndelsen af Jon Græff. Han havde fundet nogle af min Fars kasserede Kladdeprotokoller; i dem havde han skrevet sin dystre skjønnne Fortælling midt iblandt alskens Beregninger og Overslag; og nu sad de to sammen hver Dag, Far og Søn, og gjennemgik, hvad Thomas havde skrevet. Naa, det kan vel hælde, at Raadene og Rettelsene ikke blev fulgt, da det kom til Stykket. Men det var til stor Glæde for min Far, der han sad og sturede, pensioneret og ubrugelig; det var vel hans eneste og sidste Glæde at denne Søn, som han kanske elskede mere end nogen af sine andre Børn, endelig var naaet frem til det han var bestemt for.

Alt dette kunde være bra nok; men fik min Far høre, at jeg ogsaa var begyndt at digte, da vilde han bare synes det var harmeligt; jeg var anvendelig til andre Ting; jeg fik holde mig til Jussen, det var Thomas som skulde digte.

Først da alle mine Venner havde lovet mig dyrt og helligt, at de ikke skulde røbe min Anonymitet til noget Menneske, først da lod jeg Thiis faa Manuskriptet.

Saa kom Aftenen. Studentersamfundets store Sal holdt paa at pudses op, saa vi holdt til i Læsesalen nedenunder; der var pakfuldt af Mennesker. Vilhelm Dons stod paa Formandspladsen; der havde været en hidsig Diskussion til at begynde med; saa var Samfundsavisen læst op, derefter B-Numeret, som havde været mere end almindeligt morsomt; alle var rede til Løier og Latter; jeg skalv for Fandango og trak mig for Sikkerheds Skyld tilbage til en Søile bagerst i Salen.

Thiis gik op paa Formandsstolen; han var bleg, saa jeg. Han var vel forberedt paa lidt af hvert. Men han stod saa ukuelig; han saa sig om næsten udfordrende. Alt blev stille.

Jeg hørte hans Stemme langt borte; aldrig havde han læst bedre. Nu gjaldt det; fik vi nu Latteren over os, var alt tabt; samme Latteren vilde altid senere skylle over os.

Men ingen lo; jeg saa paa Ansigterne rundt om; var der ikke en som saa sig om og smilte? Nei. Ikke en.

Da Thiis var færdig, blev der aandeløst stille et Øieblik; saa brød Bifaldet løs. Forfatteren! raabtes der. Jeg blev stiv af Skræk, havde mest Lyst til at rømme, men kunde ikke røre mig af Flækken. Forfatteren!

Da nævnte en mit Navn, og alle Ansigter vendte sig mod mig og alle Hænder klappede mod mig.

Hvad vilde min Far sige, hvis han fik vide det? Jeg gik i Spænding nogle Dage; saa skjøjnte jeg, at der maatte være nogen, som havde fortalt ham, hvad der var hændt i Samfundet.

Men han sagde ikke stort; jaja, Gutten min, eller noget sligt; jeg skjøjnte ialfald, at han ikke var overgit engang og slet ikke harm. Kanske han i al Stilhed syntes det var noksaa gildt, at de havde gjort Stads af Yngstegutten hans i Studentsamfundet; Herregud, tænk om jeg slet ikke havde gjort ham bekymret, men tværtimod kanske havde gjort ham en liden Glæde!

Nu kunde jeg ialfald med god Samvittighed sende Digtene til Samtiden og sætte fuldt Navn under. Pr. omgaaende Post kom der et Bankobrev; «indlagt 25 kroner» stod der paa Konvolutten. Og da jeg aabnede den, laa der indi et Brev fra Gerhard Gran. Han skrev at Fandango og de to andre Digtene, jeg havde sendt, skulde indtages i Samtidens første Numer; Honoraret sendes indlagt.

Se det var noget nyt! En Redaktør, som uopfordret sender Honorar paa Forskud, — skulde

man hørt Mage! Og da jeg saa skulde eftertælle Beløbet, som det hedder, viste det sig at det slet ikke laa 25 Kroner i Konvolutten; der laa en Tikrone formeget; der laa 35 Kroner i den velsignede Konvolut.

Selvfølgelig maatte jeg skrive til Gran og fortælle ham om den overflødige Tikrone; han svarte, at jeg var en stor Tosk.

Hvor dette lystige Paafund lignede Gerhard Gran! Han har tænkt som saa: En ung Student som faar 25 Kroner for de første Vers, han faar trykt, han har virkelig bare en Ting at gjøre: at holde Fest for Honoraret! Men oprigtig talt, er ikke 25 Kroner temmelig snaut at holde Fest for? Jeg tænker vi siger 35, det er ialfald nogenlunde anstændigt. Hvorefter han med sit skøieragtige Smil putter den overflødige Tikrone i Konvolutten og fryder sig paa Forhaand baade over Forvirringen og Festen.

Jeg kan forsikre, han opnaaede sin Hensigt: Festen blev ung og himmelglad og aldeles uforglemmelig.

I næste Numer af Samtiden stod ganske rigtig alle Digtene; den Eftermiddag var vi noksaa krye allesammen omkring Samovaren oppe hos Fru Dons. Og da Digtene blev anmeldt i flere Aviser, blev vi rent storsnude; for det var da enestaaende at etpar Vers i et Tidsskrift ligefrem blev anmeldt i Morgenbladet.

Det var en lykkelig Vinter; hver Dag havde

sin egen Sødme. Holger Drachmanns Forskrevet var netop udkommet; vi gik omkring besat af denne Bog. Den var Forløsningen og Forklaringen paa alt hvad vi hidindtil uklart havde ment om Kunsten og drømt om Livet og Fremtiden. Nyromantikens spæde blaa Blomst havde sine Rødder i denne Bogs frugtbare Muld.

.. Og saa var vi ikke andet end store Børn, som gik omkring med blanke Drømmemeøine; endnu var Tilværelsen bare Rythme, Farver, Toner.

Det var over vor lille Kreds en usigelig Renhed; og nu smiler man, fordi det nu lyder saa latterlig, dette Ord Renhed. Og dog er dette Ordet det rette. En kysk Renhed, kjølig som en ung Junimorgen naar Syrenerne dufter og Guldregn springer ud.

Det er nat saa vide over vei og vang,
det er stilt i veiret, men dog er det klang
som fra maanestraalens fineste strenge.
Hvor underlig at sidde saa ene og forladt...
Gad vidst, om det ei er slig mailys en nat
alverne danser over enge?

Det er nat saa vide over vei og vang.
Jeg hører det bæve gennem luften en sang,
men tonerne kan jeg ikke finde.
Det er drømme, som kommer, og drømme, som gaar,
drømme fra ivinter og drømme fra ivaar
og vemod, som vugger mig isinde.

Og vemod, som vugger sig saa vide over land,
vemod indtil verdens den yderste rand
og længsler, som flokkes og trænges.
Det hulker i skove, og det græder i krat...
Aa, Gud, hvor det er tungt slig mailys en nat
at sidde her saa ensom og længes!

Rexen og jeg gik nu og da og hørte Forelæsninger i Filosofi; engang kom der en liden Mand med mørkt Skjæg ind i Auditoriet og saa sig om efter Plads. Han bevægede sig med langsom Værdighed; baade Rexen og jeg reiste os strax og bukkede for ham: Værsaagod.

For det var Filosofen selv.

Det var første Gang, jeg traf Carl Nærup; Folk kaldte ham ikke andet end Filosofen; alle kjendte ham af Udseende og vidste, at han var ufattelig lærd; men han holdt sig lidt fjernt fra os purunge, noget som selvfølgelig gjorde vor Respekt for ham endda større.

Da vi gik fra Forelæsningen, kom vi isnak med ham; det var forresten Rexen, som mest førte Ordet. Han havde netop skrevet færdig et Drama i syv Akter og holdt paa med en Roman i tre Dele; jeg tror Filosofen blev mere forfærdet end egentlig imponeret.

Han fik ogsaa høre, at jeg havde skrevet nogle Vers; det lød mere overkommeligt, saa han lovede at se paa dem. Og fra den Stund af var han min Ven og Veileder; han har senere været en klog Veileder for mange unge Digtere, men jeg tror

neppe nogen er ham saamegen Tak skyldig som jeg.

Han var jo endel Aar ældre end jeg og saa uendelig meget klogere. Hans Specialitet var rigtignok Filosofien; men hvor han elskede Poesi! Hvor han kunde læse og fremforalt: hvor han kunde lytte! Denne Ømhed, denne Ærbødighed!

Derfor kunde ogsaa en ung Digter gaa saa trygt til ham; var Versene gode, kunde den unge Digter være viss paa at faa sin rige Belønning i Nærups Henrykkelse. Kom han med Indvendinger, naa! da kunde saavisst ogsaa samme Digter være overbevist om, at Verset var slet.

Carl Nærup havde sat sig i Hodet, at Digtene skulde udgives og at jeg skulde blive Digter; naar saa virkelig er skeet, faar han finde sig i at bære Hovedskylden; jeg ved ikke om jeg altid har været ham lige taknemlig for det. Selv var jeg slet ikke saa sikker i min Sag; Nederlagene i Skillingmagazinet og Familiebladet paa Horten og alle de andre Stedene sad endnu og nagede.

Nærup saa meget længere; jeg sang jo bare som Fugl paa Kvist uden at tænke over hvorfra Sangen kom.

Men Nærup saa det i Sammenhæng; det maatte betyde noget, dette at det midt i denne Prosatid pludselig begyndte at synge i et ungt Sind; hvem ved? Kanske dette spæde Nyn alligevel var Opsangen til en ny Poesiens Tid?

Nærup gik til min Far.

Han satte sig rigtig fore hos den gamle Kaptein og forsøgte at forklare ham, hvad det var for en Støver, han havde til Søn.

Kapteinen forstod ikke det, nei. Digtere var ikke idealistiske nok, ikke lyse nok; ikke noget i Retning af Wergeland. Og Wergeland var den eneste.

Men Nærup var utrættelig; han læste Digtene op, og han læste saa henført, saa begeistret at — ja Gudved! sagde Kapteinen tilsidst, kanske der alligevel kan blive noget idealistisk, naar Gutten blir voxen engang. Saa, Dere kan jo prøve ialfald; juridicum løber ikke fra ham, fordi Dere prøver.

Saa var vi altsaa kommet saa langt; men der var endda langt frem. For der var ikke rare Forholde herhjemme dengang; Folk nu om Dagen vil snaut tro, at det var slig, naar jeg fortæller det, og endda er det ikke længer siden end i 1890.

Dengang var det slet ikke brugbart for en norsk Forfatter at udkomme i Norge; var han ikke saa meget tess, at de vilde have ham i Kjøbenhavn, kunde han da umuligt eie Gnist af Talent.

Gyldendal var naturligvis Parnassets funklende Tinde; der holdt de fire store til. Den lykkelige, som slap indenfor der, kom ligesom strax paa Hylde sammen med de fire, saa der faldt et svagt Gjenskin af deres Glorie over alle de andre paa Hylden.

Men selv om en ikke naaede saa svimlende høit op som til Parnassets Tinde Gyldendal, selv om

en ikke foreløbig kom længer end til Philipsen eller til et af de endda mindre Forlag, saa var det da ialfald Kjøbenhavn!

Hverken Nærup eller jeg turde drømme om Kjøbenhavn endsige Gyldendal; det var jo ikke andet end Vers det, jeg havde at fare med; havde det endda været en naturalistisk Roman!

Men Vers; — Folk snudde sig efter mig paa Carl Johan og pegte: Du, se der gaar han som skriver Vers! Og de smilte og rystede paa Hoderne; han maatte da mindst have etpar Skruer løse.

Vi opgav Kjøbenhavn; vi fik prøve herhjemme, saa galt det end var. Nærup trak mig om fra Forlægger til Forlægger; de saa paa den tynde Studenten med det tynde Manuskriptet; er det Vers? sagde de. Vers? I vore Dage? Nei Tak!

«Der kan Du se,» sagde min Far til mig. Og: «der kan Du se,» sagde jeg til Nærup.

Men han mistede ikke Modet; han satte sig igjen fore hos Kapteinen. Kjøbenhavn! Alligevel! sagde han. Han kommer ingen Vei herhjemme. Nei, han maa reise til Kjøbenhavn!

Udpaa Vaaren hændte det utrolige; saalænge har vel Nærup maset, til Kapteinen er blevet træt; «i Guds Navn!» sagde han tilslut, og pungede ud med Reisepengene.

. . . Det var en Dag, som kommer engang imellem i Slutningen af Mars og gjør, at Folk gaar fra Forstanden. Søndenvinden jager opover Fjor-

den, pludselig er det Sommer! Vinteren igaar er langt borte, Solen danser henover en blaa Junihimmel, Snevandet glimter og glitrer saa en bliver blind og en bare synes at maatte svimle hen i Sallighed.

Slig var den Dag jeg skulde reise; Vennerne fulgte mig paa Bryggen; aa! det var et Triumftog! Da Dampskibsklokken ringede første Gang, blev det besluttet at selvfølgelig skulde Nærup reise med, og før nogen vidste Ordet af det, var han puttet i en Drosche og kjørt afsted i Gallop: han skulde hjem og hente sin Vinterfrak og de Skillinger han havde gjemt i sin Kuffert. Og da Klokken ringede tredje Gang, kom Droschen galloperende tilbage med Nærup, Vinterfrakken og Skillingerne; der stod vi sammen i Forstavnen, vi to Triumfatorer, solomskinnede og viftende ned til den lille trofaste Skare, som stod igjen og raabte Hurra!

Men ingen maa tro paa slig en letsindig Martsdag; da vi kom til Kjøbenhavn næste Morgen, var der saavisst ingen Vaarhimmel, som skinnede af-sindig blaa og gjorde Øinene blinde af Glæde. Det var bitterlig Vinter og sur Slud; vi huttrede af Kulde da vi puslede opover Gothersgade for at finde et billigt Logis.

Værten saa skummel ud; vi mistænkte ham for det værste og tog Nøglen til vort Værelse med, naar vi gik ud. Dagene tilbragte vi paa Café Bernina; der var meget hyggeligere end hjemme i

Gothersgade; der duftede af Kaffe, og Tobak, og det laa svært centralt for os, som havde store Forretninger fore.

Nærup skulde først og fremst gaa til en mægtig Mand, som vi vidste var Nils Collett Vogts Ven. Det var allerede en Slags Forbindelse, og saa mægtig var Manden, at et Ord fra ham vilde faa alle Porte til at aabne sig for os. Hvem ved, sagde Nærup, da han gik afsted til den mægtige. Kanhænde det sker, inden Sol gaar ned.

Men Nærup kom nedbøiet tilbage; den mægtige Mand havde slet ikke været naadig. Især var han forbitret over et af mine Digte, som hed Ørken. «Har han nogensinde seet en Ørken? Ikke? Naa, men hvordan kan da Mennesket sætte sig ned og beskrive en Ørken, som han aldrig har seet?»

«Har Du hørt Mage til Idiot?» sagde Nærup, og forat trøste hverandre, sænkede vi den mægtige ned i et Dyb af Foragt.

Dagene gik og Skuffelserne kom. Det var ikke andet end nei at faa. Og saa denne triste Graaveirshimmel, som rugede over Byen, og Østenvinden, som jog gennem Gaderne, Nat og Dag.

Værten i Gothersgade betragtede os med skumle Blik, og i Sideværelset var der nogle unge jydsk Krigsmænd, som holdt det gaaende med Piger, Vin og Sang hver eneste Nat; især var det en Vise, de havde forelsket sig i og hvis Omkvæd hele Selskabet brølede af fuld Hals:

Bøljan, ja Bøljan den roller imod Strand,
la den rolle, la den rolle, sier jail

En Nat, da Larmen var rent faretruende, blev det formeget for Nærup, hvis Sovesofa stod ligeved Døren ind til Sideværelset. Han bankede forsigtig i Væggen og bad saa pent, om de ikke vilde være stille, for vi kunde ikke faa sove.

Men da skulde man ha hørt paa de danske Jenser! Der rasledes med Sabler, der dundredes i Døren ved Nærups Sovesofa, saa den holdt paa at sprænges: «Oh I forbandede Normænd fra Gøteborg! Vil I holde Bøtte, I forbandede Normænd fra Gøteborg!»

Og saa kom ovenikjøbet den skumle Vært næste Morgen og sagde, at Krigsmændene havde klaget over os; vi havde været næsvise og forstyrret deres Selskab.

Saa var det at kæmpe sig nedover de triste Gader og sidde paa Bernina og vente paa nye Nederlag.

Slig en mismodig Formiddag, var det Nærup pludselig fik Ideen — selvfølgelig! At vi ikke havde tænkt paa det før! Selvfølgelig skulde jeg gaa lige til Ham selv, Mesteren, Forskrevets Digter, *vor* Digter: Holger Drachmann.

En Time efter stod jeg og ringede paa en Entredør etsteds langt ude paa Vesterbro; Pigen lukkede op, tog imod min Manuskriptpakke. Et Øieblik efter kom hun tilbage; hr. Drachmann skulde være tilstede imorgen Klokken et.

Og nu syntes Dagen os atter lys og skjøn; vi tog Seiren paa Forskud og drak Mesterens Skaal i Burgunder, fordi vi vidste det var *hans* Vin. Det var absolut letsindigt; men vi havde været nedbøiede saalænge, og imorgen! Imorgen!

De danske Jenser holdt sig stille den Nat; saa vi vaagnede næste Morgen udsovede og lykkelige.

Præcis Klokken et ringede jeg paa Entreklokken, Holger Drachmann kom selv og lukkede op, den kongelige Mand! Høi og rankreist, med kruset Skjæg, som næsten var hvidt omkring det skønne Raceansigt, som var rødbarket af Sol og Sjø. Saa stod jeg da ret overfor ham, den uopnaaelige, Mesteren over alle.

Men endda han var den uopnaaelige, saa var alligevel hans Haandslag saa varmt som var jeg en gammel Ven, og hans Smil var saa fuldt af Godhed og hans Øine saa klare og uden Svig; jeg følte mig saa tryg. Hvordan det gik eller ei; denne Mand vilde mig vel.

Og da han saa begyndte at snakke, var hans Stemme saa mild; den var næsten svag; jeg havde ventet mig den ganske anderledes storartet, svingende sig høit mod Sky. Men nei, den gjorde mig ogsaa saa tryg, jeg havde ikke den mindste Hjertebanken mere.

«Jeg ser af Deres Digte, at De studerer jurisprudens,» begyndte han. «Er det ikke saa?»

Jo, det var da saa — jeg blev himmelfalden af Forundring; hvor ialverden vilde han hen med det?

«Da vil jeg gi Dem et godt Raad: Læs Deres Schweigaard, tag paa Fjeldet med Deres elskede Pige, bliv et sundt og sterkt Menneske. Og naar De saa er færdig med Jurisprudensen, skal De tage Deres Examen og gifte Dem med Deres elskede Pige og blive et lykkeligt Menneske. Det er mit Raad.»

«Saa synes De altsaa at det ikke duer —?»

«Duer eller ikke duer. Ser De, min kjære Ven. De aner naturligvis ikke, hvad det egentlig vil sige, dette at være Digter, ovenikjøbet Digter, som er nødt til at leve af sin Pen. De aner ikke, hvad det er for en Pine. Kanske nu og da en heftig Lykke, naar De fornemmer, at nu naadde jeg frem! Nu lykkedes virkelig det, jeg havde paa Sinde. Men ak, det er kun en sjelden Lykke. De aner ikke noget om Skuffelserne, naar Trætheden er stærkere end Deres Fantasi, saa De *ikke* naar frem, og De ser det bedst selv. Alle de vaagne Nætter i Tvil og Kamp, det aner De intet om. For ikke at tale om Modgangen, naar De blir sveget og tilsmudset; Bitterheden, naar De blir ladet alene af dem, De stolede mest paa. Jeg har læst Deres Digte og jeg tror jeg har lært Dem at kjende en Smule gennem dem. Og jeg tror ikke, De vilde kunne døie Skuffelserne og Modgangen. Jeg tror, Deres Sind er for tyndhudet til at taale mange Saar. Derfor er det jeg raader Dem til at læse Deres jurisprudens og reise paa Fjeldet med Deres Pige. Og derfor er det jeg ikke taler til

Dem som Fagmand og Verse-mager, men som Menneske til Menneske.»

. . . Da jeg stod nede paa Gaden med mit Manuskript i Haanden, saa kastede jeg det ikke i Sortedamssøen eller gjorde andre Dumheder; det var denne stille, gode Stemme, som endnu snakkede til mig og beroligede mig trods alt.

Ja, trods alt. For nu havde Mesteren talt. Og han kunde ikke tage feil. Han havde været mild, han havde villet skaane mig. Men Mesteren havde naturligvis til syvende og sidst ment, at jeg due-de ikke. Og saa var der ikke mere.

Da jeg kom ned paa Bernina, laa der et Telegram og ventede paa mig. Jeg maatte øieblikkelig komme hjem. Begge mine Forældre syge. Tilstanden betænkelig.

. . . Der røg en Storm indover Dannevang; det fredsommelige Øresund stod i en eneste Skumfraad. Den kummerlige Lastedamper, vi skulde reise med, laa og huggede mod Bolværket og sled i sine Fortøjninger; den saa ynkelig ud, Stakkaren. Men afsted maatte vi; ovenikjøbet paa billigste Plads.

Naa, jeg skal sige det blev en Hallingdans over Skagerak den Stormnatten; udpaa Formiddagen kom vi til Fredrikshavn; det er ufatteligt, at vi ikke havde faaet Tarmslyng, slig som vi var blevet endevendt ustanselig i Nattens Løb.

Aa, det var et ynkeligt Par, som steg iland paa Fredrikshavns Kai for at strække paa Lemmerne før vi skulde videre ud i Stormen.

Aldrig har den lange Don Quijote og den korte Sancho Panza seet uslere ud end vi to den Stormmorgen i April; vi to som for fjorten Dage siden var reist saa stadselig afsted for at sanke Seirens gyldne Laurbær.

Og saa var det ikke Nederlaget, som var det værste; det var glemt og ingenting. Men det, som laa og ventede deroppe bag Skageraks Skodde og Storm . . .

Da vi lagde til Bryggen i Christiania, stod mine Sødskende der; de var saa alvorlige; de behøvede ikke at sige et eneste Ord.

Vi gik fra min Fars Sygeværrelse til min Mors; vi var rastløse af Sorg og Angst. Om Nætterne vaagede vi hos dem, nogle hos min Far, nogle hos min Mor; der var jo saamange af os.

Hver Dag kom vor Onkel Oberstløjtnant Anton Bergh paa Visit. Han var gift med min Fars Søster og de havde været Venner fra Ungdommen af. Dybt religiøse var de begge to; ingen kunde vel bedre end han forberede min Far paa det, som nu forestod.

Naar man mødte denne Mand, var det altid som et Lysskjær skinnede en imøde. Det var ikke hans hvide Skjæg og hans gode Smil og hans milde Øine; det var noget indenfra: Det var Sindets Renhed og Taalmodighed.

Thi dette Ansigt var lutret af Smerte og Eftertanke, indtil det nu var blevet Fred og Seir.

Hvor han havde elsket al Livets Skjønhed; Kunstner vilde han blive! Som ung Løjtnant laa han i flere Aar nede i Tyskland og studerede under de første Lærere; de roste ham meget og raadede ham til at give sig Kunsten helt ivold.

Men han vovede ikke at tage det vovsomme

Skridt; han var saa ringe i sine egne Tanker, at han vel neppe stolede paa, at han holdt Maal. Og han fortsatte som Militær, men hans Kjærlighed til Kunsten og Skjønheden kjølnede aldrig.

Med Aarene blev hans religiøse Interesse sterkere og sterkere, indtil den fordunklede alt andet. Da han var en ældre Mand, lærte han græsk for at kunne studere det nye Testamente. Efter lange Tiders Studium udgav han en Fortolkning af Johannes Evangelium; et eiendommeligt Værk, som griber ved sit skønne Enfold og stille Glød.

Det var denne Mand, som hver Dag sad ved min Fars Sygeseng; de pleiede at snakke sammen timevis ad Gangen. Der blev Fred i Stuen, naar han traadte ind, og der skinnede slig Renhed og Fred fra hans Ansigt; den blev liggende igjen som en Velsignelse længe efterat han var gaaet.

En Vaaraften, det var den sextende April, blev alle Søkende kaldt ind til vor Far. Der brændte to Lys ved Hovedgjærdet; han laa der ganske rolig; det havde han forresten været hele Tiden. Men der var kommet noget høitidsfuldt over ham; hans Øine var saa fjerne, som stirrede de ind i noget uendelig langt borte.

Da vi stod om hans Seng, vendte hans Øine langsomt tilbage. Han saa paa os, en efter en og sagde stille: «Kjære Børn! Nu føler jeg, at

jeg skal gaa bort. Lad mig gi Dere Velsignelsen.»

Det isnede gennem mig; jeg havde jo hørt at naar nogen i Slægten skulde dø, da gav han altid Børnene sin Velsignelse, saa at de skulde bære den med sig paa Veien ud i Livet. Aldrig havde jeg tænkt noget videre over dette før nu; tænk nu var det min egen Far som laa der og følte at han skulde dø, og nu var det mig, som snart skulde føle hans Haand paa mit Hoved.

Vi knælte ned, en for en, og han lyste Velsignelsen med høi klar Stemme. Da han kom til Thomas, saa han paa ham med et Blik fuldt af bristende Ømhed.

«Kjære Thomas!» sagde han og strøg ham over Kindet.

Saa blev vi staaende tause om Sengen allesammen. Aa, nu var han saa træt; han sukkede ud og han lukkede sine Øine, og han lagde sit Hode, som var blevet saa gammelt i det sidste Halvaar, — han lagde det rigtig godt tilro paa Puden; aa, nu skulde det være godt at faa sove, sove . . .

Længe laa han slig. Vi kunde ikke høre ham puste mere, vi troede han allerede var død.

Men pludselig slog han Øinene vidt op igjen og saa paa os med et mægtigt Blik, som tog han os allesammen ind til sig paa en Gang. Saa rettede han sine vældige Lemmer helt ud; — hans Nakke

rankede sig, Armene straktes ned til begge Sider; det var som han traadte i Givagt, den gamle Soldat, nu da han skulde møde sin Herre og Konge.

Vi gik ind til vor Mor allesammen; vi behøvede ikke at sige noget; hun skjøjte det, da hun hørte os komme.

Og hun, vor lille, tapre Mor, som vi aldrig havde seet fælde en Taare, ak, nu brast hun i en Hjertegraad som intet Menneske kunde mildne . . .

. . . Saa laa da min Far i sin Grav oppe paa Vor Frelzers Gravlund; der blev saa rent stille i Huset efter ham; men vi kunde ikke forstaa det; for han var da omkring os endda, syntes vi, det varede længe før vi kunde vænne os til den Tanke at, nei han var nok deroppe i Graven alligevel.

Vi var omkring vor lille Mor sent og tidlig; vi vidste ikke det bedste, vi skulde gjøre hende. Hun forsøgte ogsaa at smile til os til Tak; men hvor var det ikke blegt og fattigt, det Smilet. Vi saa, hvor det anstrengte hende; det var bare for at glæde os. Men ofte, naar vi kom uforvarende ind til hende, laa hun for sig selv og græd stille.

Alligevel saa det en Stund ud til, at hun skulde komme til Kræfter igjen. Maisolen straaledede muntert ind ad Vinduerne, og i Værelserne havde vi pyntet med de Blomster, vi vidste, hun holdt af.

Om Morgen en bar jeg hende varsomt ind i Stuen og satte hende i den store Stol ved Vinduet. naar Solen skinnede rigtig varmt.

Det havde længe været en Leg mellem os, at jeg om Aftenen skulde bære hende op til hendes Værelse; jeg var visst begyndt i femten-seksten-aars Alderen. Hun havde jo baaret mig op og iseng hver Aften, da jeg var Barn. Det var snart paatide, jeg gjorde Gjengjæld og bar hende, havde jeg sagt. Og hun havde strittet imod og leet og lugget og kaldt mig en uskikkelig Gut. Men det var nu alligevel blevet en Leg mellem os.

Nu var det ingen Leg mere; aa, hvor hun var blevet liden og let og udtæret efter Sygdommen. Det var som en syg Fugleunge, der hvilede i mine Arme, og hun lo ikke længer, naar jeg bar hende. Det var saa sørgeligt, dette, at hun var blevet saa rent viljeløs og lod sig sætte tilrette i Stolen og stelles om med Puder og Plæd.

Hun kunde sidde timevis i Solskinnet med Lommetørklædet foldet mellem sine Hænder, — disse smalle skønne Hænder. Naar jeg ikke vidste noget at sige, bøiede jeg mig og strøg henover disse elskede Hænder; da var det, som hun vaagnede til Livet igjen. Hun aabnede Øinene lidt og strøg mig henover Haaret.

Tilslut blev hun saa svag, at hun ikke aarkede at bæres ind i Stuen mere; hun bare laa og tæredes hen.

En og tredivte Mai, sex Uger efter min Fars Død, sovnedes hun ind, min lille Mor. Mainatten var halvllys og aldeles stille; for sidste Gang blev de skjønnede, smalle Hænder foldede; for sidste Gang kyssede vi hendes høje Pande.

Men hun har fulgt os alle Dage.

Mine Forældres Død svimeslog mig; jeg spiste ikke og sov ikke; det var ingen Mening i det. Tilsidst var jeg nedbrudt paa Legeme og Sjæl.

«Du skal ud og svedte, Gut,» sagde min Onkel Hans, Veidirektøren; han var en gammel Hugaf, uden Sentimentalitet, men med saa meget mere Hjertelag. Nu havde han taget Kommandoen over os; og det fandt vi aldeles selvfølgeligt. Han var nu engang Slægtens Onkel Hans, og Slægten kan takke sin Gud, naar den har en over sig, som er hele Slægtens Onkel Hans.

Der havde altid været noget framifraa ved denne Onkelen, bare det at han hver eneste Juleaften sendte Presenter til alle sine Nevøer og Niecer, og der var en hel Hurv at sende til rundtomkring i Landet. Der var smaat og stort og ligt og uligt; saa hver enkelt Present maatte utvælges efter hver enkelts Kjøen, Alder og Individualitet; det gik ikke an at købe Presenterne i Dusinvis, nei, der maatte Omtanke til. Og denne Omtanken hvert eneste Aar; er det ikke ufatteligt, at han tog sig Tid til det, han, som havde saameget andet at stille med.

Saa langt tilbage jeg kan huske stod der paa mine Presenter: Til Ordensmanden. Jeg skal nemlig have været et lidet *petit-maitre* engang i Tiden; naa, det rettede paa sig med Aarene.

Nu var altsaa Ordensmanden knækket sammen i en eneste Pindehaug, saa der var ikke rar Ordenen ved ham mere; han var saa rent hjælpeløs.

Men saa stod den gamle Hugaf paa Pletten strax, men ikke med Sukkertøi og Trøstens Ord.

«Du skal ud og svedte, Gut!» — og dermed sendte han hele Pindehaugen paa Veiarbeide.

Paa Veiarbeide i Juni Maaned! Jo, jeg skal sige, Gutten fik svedte!

Der skulde stikkes ud en Vei fra Holmenkollen til Voksenkollen; den Veien havde han maset med i mange Aar og nu skulde den endelig stikkes ud. Voksenkollen var nemlig Veidirektørens fixe Ide, der var ikke Fred at faa for Voksenkollen. Nu havde de netop faaet Holmenkollen færdig og Folk syntes der var aldeles nydeligt deroppe. Naar de først var kommet did, var det som de var kommet til Verdens Ende. Det faldt ingen ind at det kunde findes noget ovenfor Holmenkollen, som kanske var endda nydeligere, ingen anden end Veidirektøren, dette buskede Skogtrollet, som trampede om i Ur og Ulænde og aldrig kunde slaa sig tilro etsteds, men altid maatte dybere ind i Skauen, høiere op i Heiene.

Saa naar nu Folk sad paa Holmenkollen og

nød Udsigten pent og fredeligt, saa kom altid Veidirektøren farende: «Jamen Voksenkollen!»

Var der levende Fred at faa for ham? Var det rart, om Folk blev sinte og ønskede baade Voksenkollen og Veidirektøren Pokker ivold.

Det vil altid blive en Gaade for alle Mennesker, hvordan Veidirektøren fik Borgermester Rygh, den besindige, tynde, tørre og forfærdelig flinke Borgermester Rygh, han som senere blev Statsraad og alt muligt andet, — det vil altid forblive en Gaade for alle Mennesker, hvordan Veidirektøren fik Borgermester Rygh med paa den eventyrlige Expedition fra Holmenkollen til Voksenkollen. Der traakkede det bustede Skautrollet først og havde den pene pertentlige Borgermesteren med sig over Stok og Sten gennem Brisk og Klunger; «nei, jeg vil ikke mer! jeg vil ikke mer!» klynkede den fine pene Manden. «Ikke se Dem tilbars! Hører De! Ikke se Dem tilbars» brummede Skautrollet. Og da de var kommet saa høit op, at Borgermesteren var mest kvit, tog forlade mig! Skautrollet et stort Tørklæde og bandt om Hovedet paa Borgermesteren for Sikkerheds Skyld! For at han ikke skulde se sit Snit til at snu sig og se! Og saa slæbte det ubarmhjertige Skautrollet videre med det arme blindede Menneske, — helt op til Udsigten, hvor Kragstenen nu staar, slæbte han Borgermesteren. Men der stansede han, løste Tørklædet og snudde ham: «Værsaagod! Nu kan De faa Lov!» Og nu saa Borgermesteren. Hele Vidunderet

nedenunder saa han. Og nu skjøjte han hvad Veidirektøren havde ment. Og fra den Stund af havde ikke Veidirektøren nogen taprere Tilhænger end den mægtige Borgermester; dermed havde han seiret.

Nu var det kommet saa langt, at det skulde stikkes ud en Vei op til denne velsignede Voksenkollen, og det var altsaa denne Vei jeg skulde være med at stikke ud.

Og der fløi jeg med Kikkert og Stang i Solheden og Naaleduften ti Timer om Dagen fjorten Dage tilende; jeg skal sige, jeg fik spise, og jeg skal sige, jeg fik sove. Veidirektørens Svedekur havde virket; jeg følte mig frisk og sund som aldrig før.

I de lyse Aftener, naar jeg var færdig med Arbeidet, sad jeg paa Græsbakken udenfor Bjælkehytten og saa udover det blanke Tjern.

Det var som at vende tilbage til Livet; jeg havde jo saalænge virret omkring i en eneste Smerteørske. Endelig kunde jeg tænke roligt paa alt-sammen. Paa Fremtiden. Jeg stod alene nu. Jeg maatte greie mig selv. Det fik være med Digtingen; jeg dudde ikke til det, havde selv Holger Drachmann sagt, og saa fik jeg indrette mig derefter.

Men hvad hjalp det? Versene kom ligesuldt; intet kunde stanse dem. Smerte og Saar havde pløiet Sindet op; nu grodde det i Plogfuren. Og en ung og vidunderlig Elskovssorg havde drysset sin kyske Dugg over alle Tanker.

Min maidags brud,
min maidags brud!

Nu springer ranunkelens blomster ud
de neier for solen i gyldenskrud,
mens maigræsset svinger sin landse.
Og blomsterblus tændes i tusental
og lyser i jorderigs dansesal
hvor snart ogsaa du skal danse.

Min maidags brud,
min maidags brud!

Jeg selv er ranunklen, som nu springer ud,
nu eier jeg lidelsens adelsskrud
paa vei gennem livets lande.
Af alle de sorgens taarer, som randt,
sprang sangenes blomster, jeg knælende bandt
omkring din velsignede pande!

. . . Da jeg var færdig med Veiarbeidet, havde jeg bare Lyst til en eneste Ting: at reise ned til Vennerne i min Barndomsby, at ligge i Telt ude paa Holmene og seile i Skjærgaarden; jeg havde jo ikke været i Lister og Mandals Amt paa to lange Aar.

Sludder og Vrøvl; det var ikke noget for Veidirektøren, det buskede Skautrollet. Kom ikke her og snak om Barndomsbyen og Sentimentalitet og Lister og Mandals Amt. Pak Randselen, Gut! Du maa svedte mye mere! Ud paa Fodtur med dig! Komme her med sligt Prat som at ligge og dovne sig i en Seilbaad hele Sommeren! Aa nei,

Far! Marsch! Opigjennem hele Valdres, saa rundt i Jotunheimen, saa ned hele Gudbrandsdalen, her har Du Rute og Timetabel. Har Du forstaat? Afreise imorgen tidlig Klokken 6! Ordre! Marsch!

Naar den gamle Hugaf gav en Ordre, var det bare at lystre. Jeg fuldførte Fodturen nøiagtig efter Timetabellen. Der stod angivet den daglige Marschlængde, Afgang og Ankomst nøiagtig paa Klokkeslettet! jeg havde at notere, om jeg overholdt Ordren punktlig; naar jeg kom hjem, havde jeg at stille paa Kontoret og aflægge Rapport.

Han havde intet at bemærke til Rapporten. Naa, sagde han bare. Og saa melder Du Dig ind paa Manuduktionsparti ieftermiddag. Ikke Kny i hans Mund om Digtingen; det var der forresten heller ikke noget at snakke om nu mere.

Og jeg meldte mig ind paa Manuduktionsparti samme Eftermiddag. For Sikkerheds Skyld bestilte jeg ogsaa Visitkort med stud. jur. paa.

Saa var den Ting iorden. Og naar galt skulde være: Den Titelen saa minsandt noksaa flot ud, da jeg saa den under mit Navn paa Visitkortet.

Nederst i Majorstuveien laa en liden Villa, overgrodd av Vildvin. Den laa dybt inde i en gammel Have; der var et Springvand, som plaskede paa Plænen foran Huset. Og paa Kvisten var der en Hybel med rosenrøde Vægger og tænk! saa var der hvælvet Loft; det var rent som i et Tempel. Og saa var der ovenikjøbet en Alkove ved Siden af, som var saa stor at den gjorde Nytte som Soveværelse; derfor var der intet som skulde forstyrre selve Hybelens Tempelrenhed.

Sandt nok, sligt et Sted egnede sig bedre for en Digter end for en Jurist; det kunde kanske blive farligt. Men Andreas Jynge havde boet her før mig; han havde ogsaa været henfalden til Digting, men havde greiet det, saa maatte da jeg kunne gjøre det samme.

... Naar en bor i Majorstuveien, er det stridt at være paa Manuduktion i Dronningensgade Klokken otte om Morgen.

Men det havde som sagt saa mange andre klaret, se nu Jynge! Saa det havde ikke været nogen Sag for mig heller, havde jeg bare begrebet noget af Jussen. Tingsret var det første vi læste. Lad gaal

Men Obligationsret! Min Hjerne vilde aldeles ikke have nogensomhelst Befatning med Obligationsret.

Men det gik som en Leg for alle de andre, pyt, Obligationsret! sagde de. Det er bare Blaabær. Vent til vi kommer til Processen!

Naar jeg længe nok havde været stokdum og stum, henvendte Manuduktøren sig til min Side-
mand; der fik han strax Besked: Blaabærene trillede udaf hans Mund paa klingende Sogne-
maal.

Selvfølgelig var jeg Maalmand. Og min Be-
geistring for Bondekulturen var saa overhændig,
fordi Gerhard Munthe netop nu om Dagene havde
udstillet sine Billedmønstre. Men hør, ved Dere
hvad! Der maa da være Maade paa Bondekultur
ogsaa! Her sad denne Sidemanden min, lortet og
fæl og stinkede; skidden var han paa Halsen,
cndda skidnere paa Celluloidsnippen; han tyggede
Skraa og spyttede ismug.

Og saa tumlede han alligevel med Obligations-
retten paa en ligefrem tøilesløs Maade.

Dette var aldeles ødelæggende for min Selv-
respekt. Ikke kunde jeg digte, ikke kunde jeg
lære Jus; — hvad ialverden kunde jeg da bruges til?

Mangen ensom Kvæld sad jeg paa min rosen-
røde Hybel og sank dybere og dybere i Modløs-
hed, mens Springvandet rislede og plaskede melan-
kolsk ude i Haven.

En Dag kom der et Brev. Jeg aabnede det og

læste det; jeg gnidde mig i Øinene og vilde ikke tro dem.

Brevet var fra John Grieg i Bergen; den Bogtrykkeren, som udgav Samtiden. Han skrev og spurgte mig, om jeg ikke havde en Samling Digte liggende, noget i Lighed med Fandango og de andre, som havde staat i Samtiden. Hvis jeg var villig til at sende ham Manuskriptet, skulde han trykke og udgive Digtene til Jul.

Aa, om jeg var villig! . . .

. . . Samme Dag, som jeg sendte Manuskriptet, meldte jeg mig ind paa nok et Manuduktionsparti: Et i Proces; mindre kunde ikke gjøre det. For nu havde jeg faat Løvemod. Min Manuduktør havde nemlig trøstet mig med, at ingen skjøjnte et Muk af hele Jussen, første Gang han læste det. Saa jeg maatte aldeles ikke miste Modet og indbilde mig at jeg var saa meget mere ubegavet end alle andre. Min Hjerne maatte først trænes juridisk, lære at tænke juridisk; anden Gang skulde jeg se! Da vilde alt gaa som en Leg; det gjaldt bare at hænge i!

Ja vel, kom det bare an paa det, saa —. Altsaa: To Manuduktionspartier om Dagen! Obligationeret om Morgen, Proces om Eftermiddagen. To Forelæsninger: en om Middagen, en om Kvælden; Hjernen skulde trænes, saa vilde alt gaa som en Leg, og jeg vilde være færdig om to Aar.

Hvad gjorde det, om jeg maatte læse det meste

af Nætterne og at det gik, som det kunde, med Maaltiderne om Dagen: Korrekturen paa Digtene var begyndt at komme! Der var blevet Mening i Tilværelsen nu; derfor følte jeg, som jeg havde Kræfter til alt.

Men jeg havde nok ikke alligevel det, nei; for en Morgen vaagnede jeg og kunde knapt snu mig for Smerter; jeg fik saavidt slæbt mig ned til mine Søstres Leilighed. Doktoren konstaterede Blindtarmsbetændelse. Pytsan, blaaser Folk nu-omstunder. Det er da ingenting at snakke om. Den Filletarmen kutter Doktoren bort i en Fei, saa er en lige god om ti Dage.

Men i 1891 var det ikke Tale om Kutting; Videnskaben var ikke naaet saalangt endda. En fik nok ligge og værke taalmodigt indtil Værkingen gav sig af sig selv. Paa den ene eller den anden Maade; og den anden var den almindeligste.

Døgn efter Døgn; Uge efter Uge. Ingen Mad, ingen Søvn, bare tung Opiumsdøs. Og evindelig Pine; tilslut var jeg saa udmattet af Sult og Smerte, at jeg ikke kunde løfte en Arm for at tage Korrekturarkene udaf Konvolutterne, som nu begyndte at komme i Posten; de blev liggende uaabnede paa Stolen foran Sengen, indtil Nærup kom og hentede dem. Javisst var de i de bedste Hænder hos Nærup; omhyggeligere Korrektur end hans er vel sjelden læst. Men alligevel!

Doktoren ligte mig aldeles ikke; jeg skjøjte

det godt, endda han aldrig sagde noget sligt til mig. Men Sygdommen havde spændt alle Nerver og Sanser til det overnaturlige; saa Doktoren behøvede ikke at sige, hvad han tænkte. Og jeg kunde høre tvers gjennem Væggen; en Kveld hørte jeg Doktorens dæmpede Stemme helt ude i Entreen. Ja, hørte jeg ham sige. Det er vel rigtigst at snakke lige ud. Dere maa nok være forberedt paa det værste. Han har ingen Kræfter igjen; saa jeg tror knapt, han greier det længer.

Dø?

... Forledendag sagde en god Ven til mig: Ja, sæt at Du var død dengangen, netop da Dine første Digte kom ud? Om Du havde sluppet at skrive alt det andre? Hvor du var blevet staaende i Folks Bevidsthed til alle Tider som den unge tungsindige Digter, som sang saa deiligt og lovede saa meget, men pludselig tidde og forsvandt, saa det blev dobbelt stille efter ham.

Min Ven havde utvilsomt Ret.

Men nei, nei! Jeg vilde ikke dø. Jeg, som var saa besat af Livet; jeg som var saa lidet rede til at dø.

Hele mit Væsen reiste sig i Kamp mod Døden. Jeg vilde ikke, vilde ikke. Turde heller ikke, for den Sags Skyld.

En Nat, jeg laa og døsede i Opiumsrus som sædvanlig, pint af Smerte og Rædsel, hørte jeg pludselig en liden irriterende Lyd i Væggen tæt ved mit Øre. Det gnavede og gnog, uafsladelig.

Det var naturligvis bare en liden Mus, som var paaferde der inde bag Panelet; det var da ikke noget at lægge Mærke til. Men i Nattestilheden og Smerteørsken fik denne lille irriterende Lyden sin egen forfærdelige Betydning; aa, jeg vidste nok hvad det var; og hvem det var.

I min Barndom, naar vi sad sammen om Kvælden og fortalte skræmmende Historier om uforklarlige Ting, som var hændt i Slægten, da var det næsten Historien om Musene, som var den uhyggeligste; — Musene, som kommer vrimlende og varslede om naar en af os skal dø.

Snak, snak! Sligt er da bare barnagtig Overtro, som en skræmmer Smaabørn med. Men jeg vidste bedre; jeg havde nylig selv erfaret det; for et Aar siden havde jeg hørt dem varsle, og jeg vidste, de havde varslet sandt.

Og nu skrabede Musen i Panelet tæt ved mit Øre; den gnog og gnog sig nærmere og nærmere.

Jeg vilde slaa i Væggen for at jage Lyden bort; men orkede ikke at røre Armen. Da skreg jeg i den yderste Nød. Aa Gud, hjælp mig!

Saa brast alt under i Mørke.

Næste Morgen vaagnede jeg af en dyb sund Søvn. Det havde været Krisis den Natten, sagde Doktoren. Nu gik det saa smaat tilbage mod Livet igjen. Men langsomt gik det; ofte bar det nedfor en Stund; Vægten stod endnu og vipede . . .

. . . At vende tilbage til Livet igjen for den,

som er saa ung og saalænge har skimtet Døden staa og lure bag Døren!

Og saa vende tilbage igjen; annamme det som en Himmels Gave al den Lykke, som Livet er for den unge! Slaa Øinene op uden Smerte og se Solstøvet flimre gennem Høstens gule Løv! Hvor ens Sanser er graadige efter atter at kunne fornemme selv det aller mindste; for en Lykke! En sidder og smiler fordi en hører Lyden af en Melkevogn kjøre forbi, og en brister i Graad da der bringes nogle røde Roser ind paa ens Bord og fylder Værelset med sin Duft og sine Farver. Aa, saa ydmyg en bliver! Saa liden og saa taknemlig. Og saa de første Turer udendørs i Solskinnet; tænk føle Luften stryge kjølig henover Kindet! Intet Kjærtegn kan være ømmere.

De bestod ikke af mange Skridt i Begyndelsen, disse Turene. Men de blev flere og flere for hver Dag. Tilslut var jeg saa kry, at jeg turde vove mig alene helt ned paa Carl Johan, det var vel en Begivenhed! Rigtignok maatte jeg være forsigtig og gaa med Stok og hvile godt underveis paa Bænkene i Slotsparken. Men jeg havde faaet Lov af Doktoren til at gaa helt ned paa Carl Johan idag, og han havde sagt, at jeg godt kunde sætte mig ind paa Grand og spise Chateaubriand efterpaa.

Det var nemlig en stor Dag; mine Digte stod udstillede i Boghandlervinduerne paa Carl Johan; og det var da en Fest som maatte feires.

Jeg stansede op ved det første Vindu og ledte, men det varede en Stund før jeg fandt dem. Og det var ikke saa rart om min Bog stod lidt af-sides; det var som det skulde være, at de fire store dominerede. Desuden var Digtene bare et lidet uanseligt Hefte i mørkt Omslag, som ikke skinnede i Øinene. Noksaa dystert var det kanske, men Guldzirater var der paa det, saa det var svært pent.

Ved Siden af mine Digte stod der en anden Bog. Den var større og høiere end min; den var mandigere i hele Udstyret; et Navn og en Titel og ingen Zirater.

Thomas P. Krag. Jon Græff.

De stod ved Siden af hverandre, de to Bøgerne. Det syntes jeg var rigtigt. Og vakkert var det ogsaa.

For vi havde været sammen altid, vi to. Helt fra vor Barndom, da vi vandrede sammen paa Mørkeloftet i vort gamle Hjem. Og alle Kvelderne vi havde siddet sammen og stirret paa Sjøen derude og Himlen deroppe og paa Stjerne- og undredes over, hvad det egentlig var altsammen.

Vi havde været sammen paa hele vor Vandring; og nu syntes jeg at vi idag var naaet frem til Maalet for vor Vandring.

Jeg havde altsaa faaet mine Digte udgivet, og selv om det ikke var i Kjøbenhavn og slet ikke hos Gyldendal, selv om det var saa langt borte fra Parnasset og de fire store som i Bergen, saa var de ialfald udkommet. Og de var omtalt og rost i Aviserne, og der kom anonyme Buketter og rosenrøde Breve med spæd Dameskrift; det var som jeg kunde have været Operasanger!

Men en Dag fik jeg et Brev med en kraftig Mandfolkeskrift udenpaa; det var fra Edvard Grieg. Han fortalte, at han holdt paa at komponere Musik til flere av mine Digte; jeg maatte smile saa smaat da jeg saa, at det var de samme, som var refuserede af Skillingsmagazinet og Familiebladet paa Horten.

Og saa kom der saa sandelig Bud fra Christian Sinding, at jeg maatte komme op til ham og høre noget han havde komponeret til mine Texter. Og han spillede sine deilige Kompositioner for mig paa Flygelet og sang dertil; det var saamæn vanskeligt nok for ham at greie det vriene Akkompagnementet, og nogen Sangstemme havde han saamæn ikke at fare med; men han spille og

sang, og naar Fingrene løb vild i Tangenterne bandte han og sang om hinanden, til vi begge to sad og lo himmelhøit.

Men det var svært saa berømt jeg blev efterhaanden og det var svært leit at sidde paa Manuktionspartierne og føle sig som den ubrugeligste Jurist ved det kgl. norske Universitet.

Jeg fik Invitation til at tilbringe Sommeren hos min Forlægger paa hans Villa i Nærheden af Bergen; lød det ikke fornemt? Mindede det ikke om Hegel og Skovgaard og de fire store?

Det var en Sommermorgen da jeg kom indover Vaagen paa Besøg hos min bergenske Hegel. Det var saa graatidligt at der ikke var andre paa Kaien end etpar Sjauere; der fandtes naturligvis ikke Spor af Forlægger paa denne Døgnet's Tid; men da Landgangen var lagt, kørte der frem en overnaturlig stor Landauer med to Hester foran og en livreklædt Kusk paa Bukken; og jeg undredes over, hvad det kunde være for en Magnat herombord, som havde slig en Herremandsdøning til at hente sig.

Den livreklædte kom ombord og snakkede med Styrmanden, og Styrmanden stilede hen til mig og sagde at værsgod! Der stod min Ekvipage og ventede.

Hvadbehager? Dette maatte være en Misforstaaelse. Men langtifra, det var slet ingen Misforstaaelse. Kusken tog uden videre mine Sager og bragte dem ombord i Landaueren; de blanke

Pragthester satte sig i Bevægelse og travede afsted; lidt efter stansede de udenfor et hyggeligt, gammeldags Hôtel; der stod et Værelse til min Disposition og i Spisesalen stod dækket en himmelsk Frokost til mig alene. Og Kusken skulde hilse og sige, at her maatte jeg kose mig foreløbig saa godt jeg kunde. Om etpar Timer skulde han komme tilbage med Herremandsdônningen og kjøre mig ud til Landstedet . .

. . Det Milieu jeg kom ind i hos John Grieg, var noget uanet nyt; dette var ikke det Norge, jeg hidtil havde kjendt; det var et fremmed Land.

I Christiania levede hver Stand for sig bag hver sin Kinesermur; det gik aldeles ikke an at gaa udenfor Muren. Hidindtil havde jeg vanket inden to grundforskjellige Kredse: ultrakonservative Embedsmænd var der bag den ene Kinesermuren, Kunstnere og Kunstinteresserede bag den andre. Embedsmændene kunde være bra og bundhæderlige Gudbevares! Men hvor snæver deres Horizont var! Og hvor deres Meninger var oplinierte. Digterne var Fritænkere, færdig med Literaturen, Radikalerne var Kjæltringer, færdig med Politiken. Udlandets Kultur og Politik brydde ingen sig om; naar jeg en sjelden Gang kom blandt dem, døsede Samtalen hen i en uudholdelig Søndagseftermiddagskjedsommelighed.

Og den andre Kredsen, den med de kunstneriske Interesser, den havde ogsaa sin Snæverhed;

det var Kunst og Literatur og lidt hjemlig Politik; udenfor kom vi ikke.

Men her! Her vankede Stænderne omhverandre, Forretningsfolk og Videnskabsmænd, Haandværkere og Kunstnere; her var de lige gode alle sammen, hvis der bare var noget ved dem, noget framifraa.

Først og fremst gjaldt det naturligvis Bergen, Byen Bergen. Javel, men jeg fik øieblikkelig Følelse af, at ingen norsk By laa nærmere Europa end Byen Bergen. Og saa var det naturligvis Norge. Fædrelandet frit og med Flaget rensat for Unionens Mærke. Og jeg fik øieblikkelig Følelsen af at ingen norsk By laa længere borte fra Sverige end Byen Bergen.

Alle de mærkelige Mænd jeg traf hos min Vært Bogtrykkeren.

Først og fremst var det naturligvis Ed. ard Grieg, som forlængst havde Verdensberømmelsens Glans over sit Navn. Men her, blandt sine Barndoms-kamerater, nød han at lægge Glorien fra sig paa Bordet; aa, han bergensede sig tøilesløst blandt disse bergenske Kameratene sine. Hans Hjertensven fremfor alle var Frants Beyer, Jurist, Forretningsmand, men først og sidst Musiker. De var lige korte disse to Vennene; men var Grieg tynd saa var Beyer trillende rund. Og saa blid! Og saa begeistret! Men traf man Frants Beyer alene og snakket til ham om hans store Ven, blev han stille og de smaa eiegede Øinene hans blev blanke og andægtige.

Der var Jørgen Brunchorst, Konservator ved Bergens Museum, fremragende Videnskabsmand og den eleganteste Herre i Landet. Da han senere blev Stortingsmand valgt af Socialisterne, blev han stadig forhaanet af Morgenbladet paagrund av sin Elegance; denne lapsede «Kropsarbeider» var jo et taknemlig Objekt for enhver Petitjournalist. Men da Kropsarbeideren udpaa Vinteren optraadte i en Pels af uanet Skjønhed, fortaltes det, at hans Partifæller fandt det paakrævet at anmode ham om at sløife Pelsen. Men nei. Det kunde ikke falde den gode Hr. Jørgen ind. Skulde han vælge mellem Pelsen og Partiet, foretrak han ubetinget Pelsen . .

En ubarmhjerterig Kyniker; men dybt inde i sit Hjerte havde han dog en fanatisk Drøm: Bergens Universitet. Naar han stadig udvidede Rammen for sit elskede Museum og hans Bysbarn stadig og med Begeistring bar de store Udgifter, var det fordi de alle ansaa dette Arbeide som de takt-faste Skridt paa Veien frem mod Universitetet.

Der var Irgens Hansen, Theaterchefen; han slos for Bergens nationale Scene ligesaa trutt som Brunchorst slos for Bergens Universitet; men først længe efter Irgens Hansens Død gik hans Theaterdrøm i Opfyldelse. Der var hans Bror Klaus Hansen, den store Læge; stundom saa vi ogsaa et Skimt af Gamle Danielsens stolte Profetskikkelse. Der var Christian Michelsen og Joachim Grieg, Postmester Schøning og Johan Bøgh, — for en Skare! Og for en norsk Skare! Men ingen maa

tro der var nationale Skindfeller hængt op foran Vinduerne i deres Stuer; nei, vidtaabne stod de ud mod den vide Verden, og alverdens farlige Tanker fik frit flyve ind.

Kjælebarnet i denne Kreds var Gerhard Gran; han som havde sendt mig de 35 Kroner. Blandt disse Mænd passede han med sin bedske Spøg og sin hvasse Replik. Han var et Arbeidsmenneske og et Selskabsmenneske; ingen ved, hvor han trivedes bedst enten blandt sin Bøger eller ved et festligt Bord. Hvor han befandt sig inderlig vel i sin Livkjole, dette Plagg som falder mange Nordmænd saa ubekvemt at bære. Men han var ligesom saa hjemmевant i Kjolen, og naar han slog paa sit Glas, behøvede ingen at ængstes for, at Talen skulde gaa istykker; nei, han strødde om sig med de Ord og Indfald som var de mest uventede, Smiger og Malice glittrede om hinanden, indtil Pointet avsluttede Fyrverkeriet med et muntert Knald . . .

Engang spurgte jeg John Grieg, hvordan det egentlig hængte sammen med, at han havde skrevet til mig den Gangen og tilbudt sig at udgive mine Digte; syntes han virkelig det var noget ved dem? Da slog han op sin gladeste Latter; mine Vers! De var det vildeste Væv, han nogensinde havde læst, sagde han.

Dette kunde høres noksaa gaadefuldt; men jeg skjønte snart Opløsningen paa Gaaden.

Hver eneste Formiddag gik Gerhard Gran indom

John Grieg paa hans Kontor. Han var rigtig som hjemme i de smaa hyggelige Rum, han ruslede om baade høit og lavt og havde et godt Ord at sige hver især av Funktionærerne; de elskede ham høit allesammen.

Efter denne Runde havnede han altid inde hos Grieg paa hans private Kontor; der røgte de to Venner omkap, saa det var livsfarlig at komme ind til dem; der gik Praten og Diskussionen kjapt og uden Omsvøb, og der var det Gerhard Gran gav Grieg sine gode Raad, som Grieg gjerne fulgte, efterat han naturligvis først rigelig havde overdænget Gran med de bergenske Ukvemsord, som nu engang for alle hørte til dem imellem.

Det var vel i en saadan Stund, Brevet til den unge Lyriker blev skrevet; Grieg havde selv skrevet det, men jeg tør vædde paa, det var Gran, som satte det i Pennen.

Da jeg kom til Bergen paa Besøg hos Grieg, havde jeg i al Hemmelighed med mig et tyndt Manuskript i Kufferten: Det var Obstfelders Digte.

Men da Grieg havde læst *de* Digte, da skulde man have seet et snodigt Fjæs! Det pleiede ialmindelighed at være et rigtig forslagent Skøierfjæs, men da! Det var blegt af Bekymring eller kanske rettere: af Fortvivlelse. Grieg bankede sig langsomt, eftertænksomt med Pegefingern paa Panden, flere Gange; og saa sagde han: «Ja, ligesaavisst som Deres Digte var det vildeste Væv, ligesaavisst er dette det blankeste Vanvid.»

Men han beholdt nu det lille Hefte alligevel; han laaste det ned i sin Skuffe. Kanhænde det var en anden som skulde læse det først.

Jeg kan tænke mig, at det har været etpar extra spøgefulde Møder paa Griegs private Kontor, hvor de to Venner har afhandlet en rigtig aparte vanskelig Sag, mens talrige Cigarer gik op i Røg.

Dette er saa meget mere troligt, som dette «blankeste Vanvid» nogen Tid efter kom ud paa John Griegs Forlag. Forlæggeren lo sig mest fordærvet over den Bog, han selv havde forlagt.

«De er flink til at trykke, Grieg», har vel Gran sagt paa sin tørre Bergensmaade. «Hold Dem til det, Far. Lyrik forstaar De Dem ialfald ikke paa.»

Slig var Adjunkt Gerhard Gran; vi unge Poeter havde engang kaldt ham den haardkogte Realist fra Ottiaarene. Det kaldte vi ham aldrig siden.

Der var hændt en Ulykke nordpaa etsteds; en Mængde fattige Fiskere var omkommet. Nu skulde der holdes en Aftenunderholdning til Indtægt for Nordlandsfiskernes Efterladte. Aftenunderholdningen skulde holdes i Logens store Sal, og alt hvad Christiania eiede af fremragende Kunstnere skulde assistere. Saa det skulde blive en forfærdelig fin Aftenunderholdning; Billetterne blev revet bort lang Tid iforveien.

Og saa havde jeg faaet Anmodning om at skrive Prologen til denne Aftenunderholdningen; det kunde ikke være mere smigrende for en ung Student, som Avisene stadig kaldte «den knapt tyveaarige Digter».

Og Bjørn Bjørnson skulde læse Prologen op; aa den Bjørn, den Bjørn! I firte Aar har han været Christianias egen Bjørn, Kjæledægge eller Prügelknabe alt eftersom det faldt sig; dengang var han tilfældigvis Kjæledæggen. Jeg skrev sammen en Prolog; Bjørn paastod, den var straalende; men det skal man ikke lægge altfor megen Vægt paa. Bjørn har altid været rummelig med Adjektiver, som

han strøede om sig, naar han kunde glæde et ungt Sind.

Jeg havde faaet Plads helt oppe ved Siden af Tribunen, saa jeg havde god Udsigt over Salen. De deilige Lysekroner var tændt, Salen var fyldt af festklædte Damer og Herrer, det var saavisst en stor Kveld.

Klokken otte skulde Underholdningen begynde; da skulde Bjørn træde frem og læse op min Prolog. Det var ikke frit for at jeg havde lidt Lampefeber.

Men Klokken blev otte og den blev fem Minutter over otte, men ingen Bjørn kom. Folk i Salen begyndte at blive forundrede og urolige; de saa paa Klokken. De pleiede altid at begynde paa Slaget i Logens gamle Sal; de ventede aldrig et eneste Minut uden en Gang imellem naar Kong Oscar skulde være tilstede og var saa uheldig at komme lidt upræcis.

Hvad kunde dette være?

Jeg saa, at de fleste Pladse paa første Bænk stod tomme; det var altsaa nogen man ventede paa. Men hvem kunde det være naar Kong Oscar ikke var i Byen?

Pludselig blev der et Røre helt nede ved Indgangsdøren; der kom en Flok Herrer opover Midtgangen; foran alle de andre en eneste:

Bjørnstjerne Bjørnson.

Bred som et Fjeld, spræk som en Gut, med den graanende Manke som en Fjærbusk over det stolte

Hode; der var flere som uvilkaarlig reiste sig ind efter Bænkene.

Og den Flok Herrer som fulgte ham, det var hele Ministeriet Steen, alle de Navne vi kjendte og beundrede. Vore Førere i Kampen for Landets Ære og Ret.

Det var Bjørnsons Følge; selv gik han saa selvfølgelig i Spidsen, han, Høvdingen.

Hvad var Kong Oscar med sit Hof og sin Stab, med sine svenske Kavallerer og norske Kammerherrer, hvad var han den svenske kronede Drot og hans Lakeier mod vor norske ukronede Høvding og hans stolte Følge af norske modige Mænd?

Saa kom Bjørn; men jeg glemte baade Prologen og Lampefeberen, saa betaget var jeg over at se paa alle Ansigtene paa første Bæk.

Det blev naturligvis en vældig Succes. Folk vilde ikke gaa. Tilslut maatte man slukke Lysekronene.

Bjørnson og de fleste af hans Følge var gaaet ind i Kunstnerværelset ved Siden af Tribunen; jeg var kommet langt nedad Midtgangen, da der var nogen som stansede mig.

Det var Statsraad Wexelsen. Han var Kirkeminister dengang, og Bjørnson havde sendt sin Kirkeminister afsted for at sige mig at Bjørnson ønskede at hilse paa mig.

Havde jeg ikke faaet Lampefeber før, saa fik jeg det ialfald nu!

Dette at skulle staa foran den lyslevende Bjørnstjerne Bjørnson, føle hans Øine flamme imod sig, høre ham snakke direkte til en, — kanske han kom til at spørge om noget, hvad ialverden skulde en finde paa at svare?

Kirkeministeren afleverede mig; jeg følte mig saa befippet som et Stakit i Storm, jeg tror nok hele Stakittet holdt paa at knække tværs over da jeg bukkede; da havde nok alle Spilerne drysset hjælpeløse nedover en Fjeldvæg.

For slig virkede han: En Fjeldvæg.

Han ragede slet ikke høit i Veiret i Forhold til min ulænelige Høide; men hvor han ruvede! En Fjeldvæg. Tænk naar Fjeldvæggen aabnede sig og begyndte at tale! Det maatte være som et Skred nedgjennem Steinuren.

Bjørnstjerne Bjørnson begyndte at tale; men det var slet ikke noget Stenskred; han havde slig myg vakker Stemme. Det var saa uventet, jeg havde jo aldrig hørt ham før uden fra en Talerstol.

«Først vil jeg snakke med Dem om Deres Bedstefar, Vaagaapresten. Naar jeg reiser opgjennem Gudbrandsdalen, lever han endnu blandt Folk som til hverdags, endda det er over halvhundrede Aar siden han gik omkring der! Aa, han gjorde alt saa stille, derfor var han stor! Nei, Mage til Eftermæle!» Og saa snakkede han meget andet pent om Vaagaapresten.

«Og saa Deres Far, den kjære Peter! Herregud, De, som jeg holdt af den Karen! Ja, det er en

stor Arv i at være av god Ætt. Husk det. Ikke saa at en skal æte op Arven og leve videre paa Ættens Kapital. Nei, det pligter! Opper, fremover, udover det Fædrene var. Husk endelig det! Væxten fræmover! Det er den eneste Odel og Adel, der er noget tess!»

Og saa snakkede han meget andet om Ætten og Pligten, og glad var jeg, saalænge han snakkede og jeg slap at svare.

«Men saa den gale Onkelen Deres, De!» raabte han og saa brast pludselig hele Bergvæggen ud i Latter, jo da, nu kom Skredet. Det ljomed og larmede mellem Væggen. «Veidirektøren De. Nu har jeg i mangfoldige Herrens Aar faaet et Kort fra ham til Nytaar. Ænnu ingen Salmer? staar der. Ænnu ingen Salmer? Bare det! Ogsaa Hans H. Krag under! Den gale Mannen. Naa ja,» sagde han, da han hadde leet fra sig. «Der er Troskap i det ogsaa, forresten. Han mener det alvorligt med sin Religion han. Og han har Mot til at vedstaa sig det. Han har det store sjældne Mot til at gjøre sig latterlig, om det gjælder noget han tror paa. Det er stor Troskap i det. Saa han ær en bra Kar han ogsaa. Men — ænnu ingen Salmer! Har en hørt Make! Aa den gale Mannen!» Og saa smaalo han endnu engang.

Da han nu var færdig med hele «Ætten,» kom han til mig selv. Mine Vers. Da kan det hænde, jeg blev hed om Ørene. Han snakkede om mine Vers, han snakkede om Poesi og om Literatur idet-

heletaget, kom ind paa Bohêmespørgsmaalet, — jeg hørte bare med et halvt Øre. Nu standsede han vel snart; saa var det min Tur! For jeg maatte jo sige noget, naar det blev stille.

Jeg følte mig tom paa Hjernen; gladelig havde jeg givet Aar af mit Liv for at finde paa en flot og aandfuld Replik at svare med.

Men jeg fandt ingen Replik; jeg stod og stirrede idiotisk paa Bjørnsons Vest; det var den deiligste Vest man kunde se; den var af Silke, udbroderet med store matgyldne Blomster; den Vesten hypnotiserede mig ganske, og jeg opgav at finde nogen Replik for den Vestens Skyld.

Saa da han sluttede sin Tale om Poesi og Literatur og da det blev dødsens stille i Lokalet, plumpede det ganske uvilkaarlig ud af mig: «Men det var da en aldeles deilig Vest, De har paa Dem,» og jeg holdt paa at falde om, da jeg hørte mig selv sige det.

«Ja er den ikke smuk?» svarede Bjørnson i en yderst fornøiet Tone og gav sig til at hale i Vesten og skyde Bryst for at jeg skulde se Broderierne tydeligere. «Jeg elsker skjønne Klær. Folk kunde klæ sig vakrere end de gjør herhjemme, det gjør Menneskene rensligere og fornæmmere at gaa vakkert klædt. Vil De ikke være med mig over til Engebret og spise Aftens?»

Jeg blev med over til Engebret og spiste Aftens; men sandt for Dyden tror jeg det var den deilige Vesten, som skaffede mig den Indbydelse.

Der var dækket i de inderste Privatværelser i første Etage hos Ingebret, da vi kom derover, Bjørnson og jeg; og der var halve Ministeriet Steen, der var hele Høvdingens Hof samlet.

Men den som herskede hele Kvelden, det var naturligvis Bjørnson, de andre var tilfældige Medagerende eller Statister; jeg var ene og alene den lykkelige Tilskuer, ubesværet af Rolle og Replik.

Det var Politik. Det var jo en høipolitisk Kreds jeg sad i saa det var rimeligt nok. Og det var alvorlige Tider om Dagen; svarte Uveirsskyer rugede over Halvøen; og det var saa uhyggeligt stille. Men i Stilheden hørte vi hovmodige Stemmer bag Kjølen tale svenska med norrmenen; da gnistret der Lyn fra Uveirsskyen og Bjørnsons Taler tordnede sit Svar udover Landet.

Ja, hvad der blev sagt den Kvælden! Jeg var vant til et og andet i de Kredse, hvor jeg pleiede at vanke, og det kunde sagtens synes dristig nok det, som blev sagt der.

Men nu, naar jeg hørte Bjørnson, forekom det andre mig som Spurveprat paa Husmandstagen; Bjørnson tog og hævede det paa Ørnevinger høit op over alle blaanende Tinder . .

Klokken nærmede sig tolv, da maatte vi gaa. Men ianledning af at Klokken snart var tolv, fortalte Bjørnson til en Afvexling en Spøgelseshistorie. Det var om et Gjøgur som stod i et øde Hus og gol. Men hver Midnat stak der et fælt Djævehode frem fra Klokkeskiven og gol . . .

Som han fortalte! Vi blev saamen fælne allesammen; Kirkeministeren holdt sig for Ørene: «Anei hold op Bjørnson! Vi kommer til at drømme om denne fæle Klokken din i hele Nat.»

Hvordan det gik de andre ved jeg ikke; jeg drømte ialfald om Klokken den Natten. Jeg var i det øde Rummet og saa Storeviseren langsomt nærme sig Tolvtalet og hørte tydelig tik-tak, nærmere og nærmere Midnatten.

Og se, der kom ganske rigtig Hodet i Hullet; men det var ikke noget Djævehode, det var Bjørnstjerne Bjørnsons Hode.

Og han gol ikke, nei han sagde fornøjet: «Ja, ær det ikke en deilig Væst! Jeg elsker smukke Klær!»

Fredriksværn var Digterbyen; den fortjener saamen sit eget Kapitel. Naar Christiania gik os imod, og det undlod den sjelden at gjøre, da var Fredriksværn vor Frelse.

Det var visst Nils Collett Vogt, som egentlig opdagede dette vort Tusculum; senere kom vi andre der støt opigjennem Aarene.

Stilheden i Fredriksværn var noget andet end Stilheden i den første den bedste af de ferske nyopklaskede Smaabyene vore, hvor Stilheden virker saa paatrængende og saa kjedsommeligt, at det er til at blive gal af.

Stilheden i Fredriksværn var en ganske anden. Der var Indhold i den; det var som den altid nynnede om noget; en maatte stanse, en maatte lytte: Hvad var det, Stilheden nynnede om?

Aa, det var vel om det, som havde været her før engang; det var Minderne og Sagnene om Slægter og Skjæbner, om Fest og Nederlag.

Det hviskede i Mørket under de tunge Løvtrær, det mumlede omkring de gamle Barakker og Bastioner og henover de grønnskede Voldgraver.

Derfor kunde en aldrig blive rigtig alene der.

nede; det var som en altid havde Følge med nogen. Og støtt sang Havet med, og ringede en ind med sin dype Orgelsus, selv blikstille Høstkvelder. Men drønnede Stormsjøen ude fra Rakke som fjerne Kartovers Torden, da krøb Smaabyen ily bag Holmerne og gjorde sig mindre end den var iforveien . . .

. . . Den første, man traf, naar man kom til Fredriksværn, var Wassilioff, Hôtelværten. Han var ikke venlig just, heller barsk. Men uden Dikkedarer; et breit Mandfolk.

Wassilioffs Slægt skulde være landflygtige Polakker, af høi Byrd naturligvis; aa der snakkedes meget om Wassilioff; selv fortalte han aldrig et Mukk.

Han gik helst for sig selv, men havde altid Følge med sin halvblinde Hund, et stygt, sygt Krêttur, som visst engang havde været en Slags Puddel; nu kunde ingen længer øine Race eller Kjøn eller nogenting for bare Uld. Den var afgjort ingen Pryd for Hôtellet.

Men være der skulde den; Hunden var Wassilioffs Ven; kanske han havde andre ogsaa, men jeg er sikker paa Hunden var den bedste.

Saa var det Wassilioffs Søster, Tatjana. Hende saa man sjelden eller aldrig; men jeg skal sige, hun var der alligevel.

For hun residerede etsteds i de indre Gemakker; hun herskede over Pigerne paa Kjøkkenet; det var hende som sørgede for, at Torsken kom saa ufor-

lignelig velstelt paa Bordet; det var hun som sørgede for, at Huset var stille til et bestemt Klokkeslet og at der ikke var Spetakel om Nætterne, ve den, som krydsede hendes Vilje! Han blev ikke gammel i Huset!

Hun kommanderede endog sin barske Bror; og han bøiede sig ikke for nogen, men Søsteren kom han ikke forbi. Der ymtedes om at Wassilioff engang i sin Ungdom havde været forelsket og vilde gifte sig; men se om han fik Lov af Søsteren! Saamæn maatte han lystre dengangen ogsaa, saa barsk og saa brei som han ellers kunde være; nei, det var ikke Raad at komme forbi Søster Tatjana.

Slig fortalte ialfald Folk paa Stedet, og den Fremmede trodde det saa gjerne. Der var jo lidt Romantik i dette ogsaa som i hele Byen forøvrig.

Men den centrale Skikkelse i Fredriksværn i Begyndelsen av Nitiaarene, det var alligevel Baron; ingen kaldte ham andet end Baron eller Baron Finn, endda han var baade Kommandør og Øverste Kammerjunker.

Baronen var virkelig norsk Baron; han var født i 1815, og da vi først i 1821 ophævede Adelskabet i Norge, havde han fuld Ret til at bære sin Titel: Baron Finn Wedel-Jarlsberg.

Jeg har en Mistanke om at Wassilioff og Baronen havde en Aftale sig imellem. Og jeg tror Aftalen gik ud paa, at hver Gang der kom nye Gjæster til Hôtellet, skulde Wassilioff afgive Rapport om,

hvadslags Folk det var, Navn, Stilling, Optræden og sligt. Baronnen vilde holde Kontrol over, hvad for Slags Folk som besøgte den By, han ansaa som sin egen By og sin retmæssige Eiendom, hvor han, og han alene, regjerede.

Jeg ved som sagt intet sikkert herom; men jeg tror det med Bestemthed. For hvordan skal jeg ellers kunne forklare, at to unge Studenter, en Jurist og en Mediciner, som var reist til Fredriksværn for at læse, blev *tilsagte* til at komme og spille Whist samme Aften, de arriverede?

Wassilioff havde vel rapporteret, at Studentene hed det og det, og saa har vel Baronnen fundet Navnene anstændige. Det var sent paa Høsten og ingen anden paa Hôtellet, saa den gamle Herre har fundet det lidt ensomt i sit Ungkarleghjem; det kunde behage ham at faa sig en Prat og et Slag Kort, selv om det ikke var med andre end disse to Jyplinger.

Naa — Jyplingene riggede sig til det bedste de kunde, og paa Slaget otte skred de ind under den mægtige Murhvelving, som fører ind til Fæstningspladsen:

Baronnen boede i et lavt Stenhus, som fra Fæstningspladsen saa lidet imponerende ud, men som rummede etpar Stuer, langt større end man udenfra skulde kunde ane.

Disse Stuer, hvor den sidste norske Baron boede, var isandhed ikke standsmæssige. Den berømte kvindelige Haand var øiensynlig ikke tilstede;

Husholdersken var en mandig og myndig Dame; hun saa ikke ud til at have nogen Sans for Tant og Blødagtighed. Der fortaltes dengang i Fredriksværn, at de to Gjenboere Wassilioff og Baronen havde ett Lighedspunkt: Begge var de rædde for ett bestemt Menneske i Verden; Baronen for Husholdersken, Wassilioff for Søster Tatjana.

Men hvad gjorde det, at Værelserne var fattigslige og Møblementet spartansk, naar Herren i Huset fyldte Stuerne med sin Personlighed?

Vi to Studenter, som begge var trealens Karer, syntes nærmest han var en liden Knert; men han ruvede godt i sin brede Pjekkert; den stolte Bart skinnede sølvhvid mod den barkede Hud; han stod støtt som paa en Kommandobro, hjulbent som det sømmer sig en gammel Sjøulk.

Og saa var han jo en Helt: Helten fra Eckernförde.

Han havde som ung Løitnant meldt sig til dansk Krigstjeneste i 1848; det Orlogsskib, hvor han var ombord, slos mod Overmagten, saalænge det var Kugler til Kanonerne. Skibet blev skudt ibrand, Ilden aad sig hen til Krudtkammeret, om nogle Øieblikke vilde den stolte Skude fare til Himmels som et eneste stort Fyrværkeri; det gjaldt at komme fraborde.

Men da alle var vel anbragt i Livbaadene, opdagede man, at Krigskassen! Krigskassen var glemmt ombord i Forvirringen. Men at hente den? Ilden havde naaet Krudtkammerets Væg; at gaa

ombord nu vilde være en vanvittig Leg med Døden.

Et Forsøg maatte der gjøres —: var der nogen, som vilde melde sig frivillig?

En liden Løitnant spratt op: Til Tjeneste! Og hoppede glad ombord.

Det var den norske Løitnant Finn Wedel, Baron af Jarlsberg. Ned i Kahytten kom han; opigjen kom han ogsaa; Krigskassen havde han ganske rigtig med sig.

Men saa exploderede rigtignok ogsaa Krudtkammeret; Orlogsmanden for til Himmels og Løitnanten med den; Gud alene ved, hvordan han kom ned igjen.

. . . Da vi to unge Studenter traadte ind i Baronens Stue hin mindeværdige Aften i Fredriksværn, førte han os strax hen foran et Skilderi, som hang midt paa Væggen i Storstuen. Det forestillede et Sjøslag; midt paa Billedet et Krigsskib i fuld Brand.

Da pegte Baronen paa en bitteliden Flæk, svimlende høit oppe paa Himlen helt indunder Rammekanten.

Kan De se, hvem *det* er? spurte han næsten truende. Flækken saa — reverenter talt — ud som en ganske almindelig Fluelort; men ved nærmere Undersøgelse opdagede jeg, at Fluelorten var udstyret med sprigende Armer og Ben, tegnede med Blæk.

Det er *mig*! sagde Baronen — og strøg sin hvide Bart.

Vi drak The og spiste Smørrebrød; Baronens underholdt os ypperligen med sin mandige Passiar; det var ikke Meningen at vi skulde blande os i Samtalen, medmindre vi udtrykkelig blev spurgt.

Han lod mig saaledes vide, at Grunden til, at jeg var tilsagt iaften, var den, at han havde havt en Onkel af mig til Lærer paa Sjøkrigsskolen.

Nu vidste jeg meget vel, at dette var splittergalt, men vovede jeg at mukke? Var jeg kommet for at mukke mod Baronens? Jeg havde at drikke The og spise Smørrebrød og holde Kjæft, og dermed basta.

Det fremgik med al Tydelighed af Samtalen ved Bordet, at han ingenlunde var blind for sine personlige Fortjenester. Han var ikke alene enevældig Hersker over sine gamle Baadmænd, sine fire Kjør og Byens øvrige Befolkning; han var ogsaa den eneste i dette Land, som forstod, at Fredriksværn var det eneste Sted, hvor Marinens Hovedstation burde ligge. At den i sin Tid var blit flyttet til Horten, var det vilde Væv og Vanvid. Officererne derborte var allesammen Fæ, Knæhøner, Landkrabber, Æsler! Nævnte han Hortens Navn, blev han vild, barsk og buldrede. Senere paa Aftenen opdagede jeg under Whisten, at man kunde redde mangt et tvilsomt Spil ved at nævne Hortens Navn; da spolerede han villigvæk de sikreste Trumfer, fordi han fik noget andet og vigtigere at tænke paa.

Men det var ikke bare Horten, som kunde bringe den gamle Kraftkar i Harnisk; det var ogsaa Politikerne og Redaktørerne; Olaf Thommessen var især hans Yndling, den forbandede Bandit.

Men hvad var Politikerne og Redaktørerne, ja hvad var selv Olaf Thommessen mod Digterne! Nei Digterne! De rangerede om muligt lidt fremmenfor Horten i hans Had.

Selvfølgelig var det først og fremst Bjørnson; aa, om jeg havde noteret paa Stedet nogle af hans fantastiske, selvlavede Adjektiver! For en Berigelse for vort fattige Sprog!

Og alligevel var der en Digter, som laa endnu længer til Bagbord end Bjørnson; det var Arne Garborg. Da han kom til at nævne ham, blev han den rene Mitraltjøse.

Da jeg tillod mig, saa forsigtig som muligt, at spørge ham om Grunden til dette Had, exploderede han med et Knald: «Garborg! Han er jo Fri-tænker, Fan brøle mig!»

Jeg skalv, der jeg sad; han skulde bare vide, at jeg ikke var helt fri for at sysle med Pen og Blæk! Og at jeg endog havde udgivet paa Tryk noget saa bespotteligt som en Samling Vers!

O, I Guder! Han skulde bare vidst det! Næste Dag gik jeg rundt og besvor alle, jeg kjendte om ikke at røbe denne Hemmelighed for Baronnen. Og alle lovede mig at tie bom stille, selv Wassilioff lovede det.

Men endnu den Dag idag mistænker jeg samme Wassilioff for at have sladret; sikkert er det at det var første og sidste Gang, jeg blev tilsagt til Whist i Kommandantboligen, og naar jeg senere traf Baronen paa Gaden, besvarede han min ærbødige Hilsen med isende Kulde og rasende Øiekast.

Mens jeg saaledes ugjenkaldelig var faldt i Baronens Unaade, nød Medicineren hans Bevaagenhed som tilforn. Han pralede senere af, at Baronen var kommet paa Afskedsvisit til ham, til Studenten! Paa Afskedsvisit i fuld Galauniform med store Ordener!

Naa ja, hvem ved? Baronen var troende til noget af hvert, saa for den Sags Skyld —

Det skal dog siges til Medicinerens Ære, at han ikke slog Haanden af Juristen, efter at han var faldt i Unaade. De omgikkes som før som om ingenting var hændt; og Baronen kan umulig have hørt noget om denne Omgang, ellers vilde der saamen aldrig blevet noget af den flotte Afskedsvisitten . .

. . . En Nat røg der op en Storm; og det var ikke en almindelig Generalstorm, som der skal være en enkelt af hver Høst. Dette var en Storm saa rent for sig selv, en slig Storm, Folk mindes i aarevis bagefter og siger: Det var den Stormen det Aaret, der gik flere Skuder iland paa Rakke.

Det blaaste slig, at Folk ikke havde Lyst til at lægge sig. Selv om de ikke netop var rædde for

at Husene skulde blaase af, saa —, ja det er ikke godt at vide! Skulde der for Exempel begynde at brænde en Plads, saa vilde nok Stormen feie Branden tværsigjennem hele Byen, uden at nogen menneskelig Magt kunde stanse den.

Der var mange i Fredriksværn, som sad oppe den Natten; vi to Studenter var blandt dem. Vi havde egentlig ikke tænkt at blive siddende saa længe; men vi var kommet ind paa en Prat om gamle Dage, om Livet paa Embedsgaardene for længe siden; han var saa sent udtømmelig, Medicineren. Han kom selv fra en gammel Prestegaard og han havde havt Slægt rundt om paa lignende Gaarde i Generationer tilbage, og han fortalte godt.

Udpaa Natten blev vi afbrudt af at et Skibsmandskab kom ind til os; Skuden deres var forlist for en Times Tid siden ret herudenfor; etpar af Kammeraterne deres havde Sjøen taget, der var sat Vagt ud for at lede efter Ligene.

Der blev naturligvis en Opstandelse over hele Hotellet; Wassilioff gik omkring og kommanderede, selv Søster Tatjana kom frem fra sine gedulgte Gemakker, og da varede det nok ikke længe, før de stakkars forkomne Mennesker var bragt tilkøis i varme Senge. Og saa sad vi to Studenter alene igjen i Salonen.

Naaja, vi syntes nok, dette var en noksaa uhyggelig Afbrydelse, og vi syntes, det var noksaa forgalt, at her sad vi og snakkede om Idyller paa

Ringerike, mens der kanske laa Mennesker i sin yderste Dødskamp og Dødsangst ret udenfor Stuedøren.

Men før vi vidste Ordet af det, sad vi alligevel midt inde i Ringerike-Idyllen igjen; saa let omskiftelige er man nu engang i de unge Aar.

Udpaa Morgenens stilned Stormen; men Havdrønnet fyldte endnu hele Himmelrummet med sin monotone Torden. Vi saa paa Klokken; det var paatide at gaa tilro; det var meget sent.

Men da jeg var kommet ind paa mit Værelse var jeg alt andet end oplagt til at sove. Sindet var opspilet til det yderste; noget maatte ske.

Der stod Lampen og brændte fredeligt paa Bordet; men bag de nedrullede Gardiner begyndte Morgendæmringen at graane saa smaat. Da var det, som der pludselig sank over mig en salig Ørske; jeg greb Pen, Blæk og Papir og satte mig til at skrive, og jeg anede ikke selv, hvad jeg skrev.

En eneste Gang var der hændt mig noget lignende: Det var den Middagsstund, da jeg uden videre forlod den vonde Kalvesteg og ilede ind paa min Hybel og skrev Fandango.

Det hændte dengang, det hændte nu; men siden hændte det aldrig mere.

Jeg husker svagt at Lampen brændte ud; da jeg rullede Gardinerne op, var der fuld Dag udenfor; et Sekund overvældedes jeg af en vild Glæde. Det var denne Følelse, som ikke kan sammenlig-

nes med noget andet; Følelsen af at i denne Stund er der noget som fuldkommes i ens Sind.

Der var ogsaa nogen som dundred paa Døren: «Aa i Jøsse Navn blir Dere af?» hørte jeg Tjenestepikens utaalmodige Stemme. «Kaffen blir kall; vil Dere slet ikke ha Frokost idag.»

Og jeg hørte min egen Stemme svare fremmed og fjern: «Nei tak, jeg skal ikke ha Frokost! Bare ta af Bordet.»

. . . Endelig var jeg færdig. Tæppet falder, stod der under sidste Replik. Jeg læste Manuskriptet flygtig igjennem; nei ikke rette et Ord! Ikke røre noget som kunde forstyrre dette, som var undfanget i en eneste hel og stor Stemning. Om en halv Time skulde Posten gaa; jeg lagde Manuskriptet i en Konvolut, rekommanderede den, skrev udenpaa: Til Christiania Theater; sendte det blækvaadt afgaarde. Tyve Timer senere fik jeg Telegram: Deres Enakter, De gamles Juleaften antaget til Opførelse ved Christiania Theater.

At en famlende Debutant faar sit Værk saa ilsomt antaget, er vel temmelig enestaaende; og at det var Christiania Theater som udmerkede sig, var nu aldeles ubegribeligt, det var et konservativt Departement, som ikke forhastede sig.

Men det havde nu sin Forklaring; Hjalmar Christensen var Sceneinstruktør ved Theatret dengang. Jeg havde sendt ham etpar Linjer sammen med Manuskriptet og forklaret ham, at dette var et Unikum af et Manuskript; der eksisterede ingen Af-

skrift, ingen Notater, ingen Hjælpemidler som kunde rekonstruere Stykket, hvis det kom bort. Selvfølgelig var det letsindig af mig at sende det fra mig paa den Maade; men jeg tog Ansvarret paa mig, indtil det var kommet vel frem. Men da maatte han ogsaa telegrafere til mig og sige, at det var kommet i trygge Hænder. Og nu telegraferede han at det ovenikjøbet var antaget, saa nu kunde jeg da slaa mig tilro; nu var det da ialfald i trygge Hænder.

Hjalmar Christensen havde overbragt Manuskriptet til Theaterchef Schrøder selv og indprentet ham hvad det var for et dyrebart Manuskript, ja vel, Theaterchefen lovede at han skulde tage sig af det personlig, nu lægger jeg det her paa Bordet i mit private Kontor, sagde han til Sekretær Meyer, jeg lægger det netop der paa Bordet ved Siden af Blækhuset, for at jeg ikke skal glemme det, naar jeg kommer fra Prøven og skal gaa og spise Middag.

Men da Theaterchefen kom fra Prøven for at gaa til Middag i Det norske Selskab, var det dyrebare Manuskript forsvundet.

Ja kjære Meyer, jeg la det jo netop der paa Bordet vedsiden af Blækhuset, for at jeg ikke skulde glemme det. Og nu er det borte, forstaar De. Dette er ligefrem en Skandale, forstaar De kjære Meyer, og det gaar aldeles ikke an. Manuskriptet maa findes, forstaar De. Naar jeg kommer tilbage til Aftenforestillingen, ligger Manu-

skriptet der paa Bordet ved Siden af Blækkuset, netop der hvor jeg la det, da jeg gik paa Prøve. Forstaar De, kjære Meyer?

Hvorefter Theaterchefen gik op i Det norske Selskab og spiste Middag med sine Venner.

Men da han kom tilbage til Aftenforestillingen, var Skrivebordet ligesaa tomt som da han gik. Sekretæren, Stakkar, havde sat hele Theatret paa Ende, han havde mobiliseret baade Portner og Frisør og Maskinfolk og de havde ledt høit og lavt og endevendt alle Skuffer og Læddiker. Nei. Sekretæren rev sig i sine Musikerkrøller hele Eftermiddagen og gik sulten iseng; det hjalp ingenting.

Theaterchefen gumlede som han pleiede naar han var sint og han sagde slet ikke kjære Meyer mere.

Ugene gik, men det uerstattelige Manuskript kom ikke tilrette.

. . Da jeg kom tilbage fra Fredriksværn, var naturligvis det allerførste jeg gjorde at gaa til Hjalmar Christensen for at snakke om Enakteren; ha! hvor det nu skulde vanke Ros for Stykket; for det maatte da være noget til Stykke, naar Christiania Theater havde spenderet et Telegram, for at melde mig at det var antaget.

Men der var ikke Snak om Ros, det var idet-
heletaget ikke Snak om Stykket; han snakkede fort og søndfjordsk om alt andet, bare ikke om «De gamles Juleaften».

Jeg var naturligvis skuffet; hver Gang vi senere

traffes, forsøgte jeg stadig at bringe Samtalen hen paa Stykket, men det hjalp ikke. Han snakkede bare enda fortere og endda mere søndfjordsk om alt muligt andet.

Tilslidst blev jeg ærgerlig; nu vilde jeg vide Besked, og saa gik jeg ned i Theatret og bad om Audiens hos Theaterchefen selv.

Sekretærens Musikerlokker krøllede sig paa hans Hoved, da han saa mig komme. Først flaksede han lidt frem og tilbage paa Gulvet, saa stansede han aldeles raadvild, men tilslut var der ikke andet at gjøre: Han bankede paa Døren til Theaterchefens Kontor og gik ind, og blev borte meget længe.

Da jeg endelig slap ind, tog Theaterchefen meget kjøligt imod mig, han gumlede faretruende. Hans ulastelige Redingote var tilknapet; den sad om ham som et fiendtligt Panser.

Saa meget skjønte jeg, at dette bar galt ivei; og jeg spurgte saa sagtmodigt jeg bare kunde, om hvordan det gik med mit Stykke? Kunde det være nogen Mulighed for at faa det opført i denne Sæson?

«Har det slig Hast?» bed han mig af. «Kan De ikke vente til De faar Besked fra os?» Og nu var han saa bister at jeg bare sagde ja og nei og undskyld og bukkede mig udaf Døren.

Jeg kom igjennem Sekretærens Kontor og tænkte at kanske den pene, snille, lokkede Bergenseren kunde give mig Besked; — men da jeg snakkede

til ham, kunde jeg ikke begribe, hvorfor Manden pludselig rendte ratt paa Væggen og gav sig til at lede høit og lavt i Hyldene uden at svare mig et Mukk.

Svært saa rare Folk er her i Huset, tænkte jeg, men de blir visst rare naar de steller med Theater . . .

. . Herregud, disse Kontorer paa det kjære gamle Christiania Theater! Hvor var de ikke bittesmaa og støvede og koselige! Og uhyre fornemme! Dengang fandtes naturligvis ikke elektrisk Lys og Skrivemaskiner og Centralopvarming og anden moderne Stads. Der var Parafinlamper og Messinglysestager og Skriveopsatser med en Masse Penne-skafter og Blyanter og Lak og Signeter paa Pladen. Og i Krogen en umaadelig Ovn med en rummelig Vedkasse vedsiden.

Tidlig hver Morgen kom der en Vaskerkone op paa disse Kontorer for at gjøre rent og lægge i Ovnen om Vinteren, naar det trængtes. Der var altid rigelig med deilig tør Bjerkeved i Vedkassen, saa naar Chefen og Sekretæren kom, spragede og duredede det saa hyggeligt i Ovnen, og Chefen satte sig mageligt i sin Chefstol og tændte sin Morgencigar, og den kjære Meyer ilede til med Posten og Morgenbladet.

En Morgen, da Rengjøringskonen kom for at lægge i Ovnen som sædvanlig, var det ikke mere Bjerkeved igjen i Vedkassen, der var bare noget Bark og Bøss og Papiraffald paa Bunden; det pleiede

hun altid at sanke sammen paa Feiebrættet og putte ind i Ovnen, før hun gik ind og hentet et Fang ny Ved.

Saa gjorde hun ogsaa denne Morgen; men da hun skulde se efter laa der paa Feiebrættet blandt alt det andre Rusket en tynd Papirrul omvundet med Lintraad.

Havde det nu været en almindelig Rengjøringskone, vilde hun naturligvis tømt hele Feiebrættet med Bøsset og Rusket og Papirrullen og Lintraaden, — tømt hele Feiebrættet ind i Ovnen med den bedste Samvittighed. Ingen kan da forlange af en Rengjøringskone, at hun skal tænke, og desuden naar noget er kastet ned i en Vedkasse, saa kan da enhver Rengjøringskone gaa ud fra, at det ligger der fordi det ikke er noget tess, men bare skal brændes op, selv om det er tullet sammen i en tynd Rul og bundet om med en Lintraad.

Men denne Rengjøringskone var noget for sig; hun maa have været en Filosof. For da hun saa Lintraaden, stansede hun og studsede og tænkte. Man binder da ikke Lintraad om et ligegyldigt Stykke Papir, tænkte hun, og man tuller den ikke rundt Rullen mange Gange og sætter eftertrykkelig Knude paa Traaden bagefter, nei, der maa være noget galt med dette, tænkte hun og lagde Rullen resolut paa Theaterchefens Bord.

Jeg gad nok have seet Theaterchefens Ansigt, da han den Morgen kom intetanende paa Kontoret,

jeg gad nok have seet hans forbløffede Bakkenbarter, da han opdagede det uerstattelige, men ugjenkaldelig bortkomne Manuskript ligge paa sit Bord, netop der vedsiden af Blækhuset hvor det skulde ligget hin ulykkelige Dag, da det forsvandt.

Hvordan Papirrullen er kommet ned i Vedkassen, hører til de gaadefulde Ting, som aldrig vil blive opklaret. Affæren blev ogsaa omhyggelig neddysset. Først mange Aar efter at det gamle Christiania Theater havde lukket sine Porte, fik jeg vide Grunden til, at Theaterchef Schrøder havde gumlet saa barskt, da jeg første Gang talte med ham og hvorfor den kjære Meyer fik det saa uforklarligt travelt i Boghyldene, da jeg kom til at nævne De gamles Juleaften.

. . . Samme Dag, Rengjøringskonen havde gjort sin opsigtsvækkende Opdagelse, fik jeg Ilbud: Jeg maatte øieblikkelig indfinde mig paa Theatret, Chefen vilde tale med mig. Og jeg ilede. Og nu var Theaterchefen idel Smil og Velvilje og opknappet Redingote, og den kjære Meyer dansede omkring og snakkede sit artigste bergensk og interesserede sig ikke det ringeste for Boghylderne.

Stykket skulde opføres og opføres strax og jeg skulde selv sætte det iscene, værsgod! De kan vælge Skuespillere selv.

Men nei, nei, nei, det turde jeg slet ikke tænke paa engang. Saalænge jeg kunde huske tilbage, havde Theatret staaet for mig som en Helligdom. Om Vinteren, naar den lille Stiftsstad i maaned-

vis laa nersøkt i Storm og Mørke og Mismod, saa kom der Skuespillere til Byen. Da var det som der tændtes røde Festblus midt i Vintermørket, skjønnne Kvinder i Silke og Brokade talte fagre Ord om Elskovs Glæde og Smerte. Og ædle Rid-dere i Panser og Plade gik stolte i Døden for den, de havde svoret Troskab.

Disse Aftener dernede i det gamle Skrammel, som skulde forestille Kunstens Tempel i Provins-byen, aa, hvor havde de ikke staaet for min Fan-tasi funklende af Fryd!

Og min Ærbødighed for de Kunstnere, som havde tolket al denne Skjønhed! Den var uden Maal og Grænser.

Og saa havde de endda bare været omreisende Skuespillere; ovenikjøbet danske. Men nu skulde jeg staa Ansigt til Ansigt med de aller første i Landet; Kunstnere hvis Navne var skrevet med gylden Skrift i alle Nordmænds Bevidsthed.

Og saa skulde jeg komme her og staa som Vei-leder og Læremester for dem! Det var jo bare en svimlende Latterlighed.

Hvordan Theaterchef Schrøder tilslut fik over-talt mig til at overtage Instruksen skjønner jeg ikke den Dag idag. Men det blev da tilslut til det, og naar galt skulde være nægtede jeg mig ingenting. Jeg skrev op en Rolleliste, som var stadselig: Fru Laura Gundersen, Frk. Sofie Pare-lius, Hr. Fredrik Garmann, Hr. Jens Selmer, min-dre kunde ikke gjøre det. Den eneste som bad sig

fritaget var Frk. Parelius; Fru Lucie Wolff overtog hendes Rolle. Frk. Parelius var ikke rigtig rask dengang; hun havde saa vanskeligt for at lære Roller. Jeg er ganske udslidt, sagde hun.

Men efter Generalprøven kom den gamle bedaaende Damen hen og omfavnede mig. «Aa, havde jeg vidst dette,» sagde hun med Øinene fulde af Taarer. «Aa den Rollen skulde jeg nok ha lært! Aa, havde jeg bare vidst dette!»

Der er ikke nogen Handling at snakke om i De gamles Juleaften. Det vilde næsten være Synd at referere Stykkets spinkle Anekdote. Det er ikke andet end et Møde mellem etpar enslige gamle Mennesker, som sent i Livet opdager, at de har søgt efter hinanden hele Tiden, men ikke fundet hinanden før nu, de begge skal dø.

Slig er Stemningen i Stykket, og noget videre andet end Stemning er der heller ikke. Men netop derfor er det saa vanskeligt at spille, hvis det skal spilles godt . .

. . Han var ikke synderlig høi i Hatten, den lange studiosus juris, da han stansede nederst i Kirkegaden foran Kunstnerindgangen til Christiania Theater. Indgangsdøren var tung at faa op; det kunde tydes som et ondt Varsel, at det var saa besværligt at trænge ind i Helligdommen. Men det kom ikke af andet end at der hængte et Blylod indenfor, som var fæstet paa Døren med en Snor. Det var dette Blylod, som var saa tungt at hæve op; men saa trak den ogsaa Døren til

med et eftertrykkeligt Smeld, naar man først var sluppet vel indenfor Templets Mure.

Da jeg stampede opover de hulslidte Trapper som førte ind til Theatrets allerhelligste, stormede den mig imøde for første Gang, Theaterlugten. En ubeskrivelig Blanding Støv og Gas og Sminke og Gudvedhvad, en Atmosfære, som ikke lignede noget andet, men som var noget af Theatermystikken selv.

Da jeg kom ind paa Scenen, stod Theaterchefen der og tog imod mig, den gamle Kavaller. Han præsenterede mig høitidelig for Skuespillerne, det var meget stilfuldt. Jeg fik slet ikke Tid til at blive generet; de kom mig imøde med udstrakte Hænder. Nu, da vort Arbejde skulde begynde, da stod de ikke der i fornem Fjernhed med Glorien fra tusen Triumfer om Hovedet. De tog mig ind i sin Kreds fra første Stund; *jeg* var ikke en ukyndig Grønsolling, *de* var ikke alvidende Berømt-heder. Vi var bare ydmyge Kunstnere allesammen.

Allerede paa første Læseprøve lod de sig gribe af Stemningen, endda de bare skulde læse sine Replikker op af sine Bøger. Efterhaanden hørte jeg, hvordan der kom mere og mere Farve over det læste Ord; da Selmer og Garmann efter sidste Replik staar alene igjen paa Scenen og falder i hinandens Armer, saa jeg til min Forundring Taa-rene hagle nedover Garmanns Kinder. Han havde allerede været helt inde i Rollen og maatte bande en bedsk Ed for at komme til sig selv igjen og

blive det breie, usentimentale Mandfolk, han var til Hverdags.

Og senere under Prøverne var det som de allesammen begyndte fra nyt af og paa bar Bakke; bundskrabede for Teknik og Theaterkneb.

Ikke mindst den største af dem alle: Fru Laura Gundersen. Hvor ofte kom hun ikke hen og spurgte mig bønligt om Raad. De skønne alvorlige Øine saa paa mig uden Skygge af Smil; hun, den mægtige, vilde virkelig hjælpes! Og af mig!

Og naar jeg kunde træffe til at sige noget, som kanske indeholdt et Frø af Fornuft, — aa, det var som at saa i rig Jord! Frøet grodde op og bredte sig ud til et Blomsterflor af Skjønhed —

Samarbeidet med disse Kunstnere, hvis Skorem jeg ikke ansaa mig værdig at løse, vil altid staa for mig som et uudsletteligt Minde om Kunstnerstorhed og Kunstnerydmyghed. Og mangengang senere har jeg i forbitrede Stunder seet Laura Gundersens skønne alvorlige og ydmyge Øine . .

. . De gamles Juleaften blev en stor Succes, og Dagen efter var det kanske lidt vanskeligt at gaa paa Manuduktionsparti og læse en ubegribelig Obligationsret Klokken otte om Morgenen.

Henrik Ibsen var nylig kommet hjem; men han levede fremdeles i formen Ensomhed. Naar han viste sig paa Gaden, havde han aldrig Følge med nogen; han var en bister Herre at se til; han resikerede ingen Visitter.

Det var Skik og Brug at vi unge Poeter først og fremst sendte vor nye Bog til Henrik Ibsen; det var en Selvfølge; Tributen til Fyrsten. Men vi ventede ikke at han skulde læse dem, endmindre at han skulde udtale sig om dem.

En Ting kunde vi være sikker paa, at med omgaaende Post kom der et stort Visitkort med hans berømte Steilskrift. Dette Visitkort indeholdt altid de samme Ord: For den beviste Opmærksomhed tillader jeg herved at frembære min bedste Taksigelse. Deres ærbødige Henrik Ibsen. Det var en høflig Kvittering for Modtagelsen; den afskar enhver videre Korrespondance. Men ingen ventede mere fra ham heller.

I Forfatterforeningen var han en Gang; den blev ogsaa den eneste. Der forefaldt en pinlig Scene i Aftenens Løb, jeg var saa heldig at bøde paa det værste med en heldig Replik. Senere paa

Kvelden blev jeg præsenteret for Mesteren og fik Tilsigelse til at møde næste Dag Klokken tolv paa Victoria Terrasse.

Klokken fem Minutter før tolv stod jeg foran Henrik Ibsens Dør med Klokken i Haanden; jeg havde netop stillet den efter Universitetsuret. Nu var det god Tone, at man ikke skulde komme stormende paa Visit nøiagtigt paa Klokkeslettet; der burde helst gaa nogle Minutter, før man meldte sig.

Klokken tre Minutter over tolv ringte jeg paa. Entredøren blev øieblikkelig aabnet; der stod *han selv*! I den berømte, side Vaarfrak og den ligesaa berømte speilblanke Flosbat.

Han var tydeligvis allerede for udgaaende; og han var meget ærgerlig i Stemmen, da han sagde: «Naa, er det Dem! Jeg sa forresten Klokken tolv!» Da jeg brødetynget over min Mangel paa Præcision bad om Lov til at gjentage Visitten en anden Gang, svarede han mut og kort: «Nei, naar De nu engang er her, saa faar De ligesaagodt komme ind strax».

Jaja, vi gik ind i Salonen og tog Plads lige-overfor hinanden; Stemningen var trykket.

Han lagde den ene Haand paa Bordet, og hvergang han talte, trommede han med Pegefingern paa Tæppet.

«De søger Houens Legat»; begyndte han strengt.

«Ja,» svarede jeg, «men jeg faar det ikke?»

«Hvad vil det si? Faar De det ikke?»

«Nei, for Gunnar Heiberg søger det.»

Nu blev Pegefingeren paa Tæppet svært lebendig; den lille Tassen blev som en Person for sig, en liden Vigtigper, som fastslog hvert Ord paa en meget irriterende Maade.

«Hr. Heiberg faar *ikke* Houens Legat. *De* faar Houens Legat. Hvad har De tænkt at bruge det til?»

Nu for der en Djævel i mig; det var den lille fede Pegefingeren, som fastslog altsammen, det var den lille Skolemesteren, som ærgrede mig mest. Og desuden syntes jeg, Audiensen virkede lidt vredagtig; Herregud da! De stakkars tre Minutterne! Saa jeg begyndte at vrøvle noget forskrækeligt om, at jeg vilde reise til Tunis og købe en hvid Hest og ride ud i Ørkenen; sesaa, tænkte jeg, nu bliver Du idetmindste kastet ud, saa slipper Du ialfald at se paa den lille Skolemesteren paa Bordtæppet.

Henrik Ibsen sad maalløs. Han tok Haanden ned fra Bordtæppet og saa længe paa mig. Men med en Gang skjønte han det hele; han forstod, at her sad denne Spirrevippen og var ærgerlig paa ham, paa Henrik Ibsen. Og han lo, han lo inderlig og længe, og de strenge Øine bag Brillerne blev skøieragtige som etpar Gutteøine. Men da han begyndte at snakke igjen, var Stemmen en ganske anden end før; der var ikke Spor af Grætenhed i den mer; den var mild, næsten fortrolig. Sandelig tror jeg ikke, han ligte, at denne Filleguten, som sad der, vovede at blive sint paa selve Henrik Ibsen.

«Nei,» sagde han. «De skal ikke reise til Tunis. De skal reise til Italien. En ung Digter skal til Italien.»

Og saa fortalte han, hvorfor. I over en halv Time sad Henrik Ibsen og fortalte den unge Digter, hvad han skulde gjøre, naar han kom til Italien.

Senere fulgte jeg hans Raad; jeg anlagde min Reise og mit Arbeide i Italien som Henrik Ibsen havde raadet mig. Det angrede jeg ikke . .

. . Da De gamles Juleaften havde Premiere paa Christiania Theater, havde Henrik Ibsen været tilstede. Da jeg nogle Maaneder senere atter havde Premiere, sad han der igjen.

Det var svære Ting, at en ung Forfatter havde to Premierer i samme Sæson paa Christiania Theater; Schrøder havde ikke netop Ord paa sig for at forgive Publikum med Stykker af moderne norske Forfattere.

Men det var nu det, at De gamles Juleaften havde slaaet saa godt an; og saa havde han et andet Stykke af mig liggende i Arkivet fra før. Det var antaget for flere Maaneder siden; men det var en Antagelse, som ikke maatte opfattes altfor alvorligt. Den var mere en Anerkjendelse og en Honnør end et Løfte om Opførelse.

Men Schrøder har vel tænkt som saa, at naar nu Folk er saa svært fornøiede med De gamles Juleaften, saa kan de ligesaa godt med det samme faa se mere af, hvad denne unge Person præsterer; man bør som bekjendt forfølge Successen, saa lad

gaa! tænkte vel Schrøder; og saa gik det saa splittergalt som det kunde.

Stykket hed «Vanitas», det var en Enakter ligesom De gamles Juleaften, men det var ogsaa den eneste Lighed mellem Stykkerne.

Vanitas foregik dybt inde i Orienten; en dyster Glød rugede over alle Scener; Replikerne var stiliserede og havde en Klang fra Dommernes Bog og Salomos Høisang. Der var Fyrster og Slavinder, Krigere og Odalisker; pludselig brød Pesten med et Hyl ind blandt den vellystige Skare; saa det var svært forskjelligt fra De gamles Juleaften.

Det bar galt ivei fra første Prøve af. Hvad hjalp det, at Dunjas Blomsterord dryssede vidunderlige fra Fru Dybwads unge Læber; hvad hjalp det, at Johan Fahlstrøm, som endnu kjæmpede mod Publikums Modvilje, pludselig tog Strubetag paa Folk med en fantastisk Skikkelse, en Pestbefængt, som i en kort Scene gennemisnede Theatret ved sin vilde Uhygge; — hvad hjalp det, naar alle de andre var tusen Aar og tusen Mil borte fra Stykket?

Den brave Garmann, som i De gamles Juleaften havde spillet saa hjertegribende, at hele Huset hulkede, han stod nu hjælpeløs og stammede sig gennem denne Jungel af Digterord, indtil han halvkvalt maatte skaffe sig Luft i en hjemlig Ed. Arnoldus Reimers skulde være Stjernetyder og med hævede Hænder skulde han lyse Forbandelse

over Persernes Konge; det maatte da rigtig være noget for hans rungende Røst.

Men dette blev for høitideligt selv for Arnoldus Reimers; han var ikke til at styre. Paa en Prøve trak han sig tilbage med løftede Hænder, ve! ve! rungede han! Men «dobbelt W!» tordnede han der han vel stod i Kulissen; og saa blev det bare Latter og Vrøvl; Schrøder skjændte, Prøven aflystes, Reimers diktertes Mulkt; — til Bloksberg gik det! Var det galt med Skuespillerne, saa var det tifold værre med Odaliskerne, som skulde døve Perserkongens Tungsind med sin sanseglødende Dans; Perserkongen Garmann saa med Foragt paa de affældige Kordamer, som sprællede rundt ham med Tricot om sine miserable Skeletter.

De stakkars, skikkelige Statistinder! Snart var de Hertuginder i franske Salonkomedier; snart buttede Bondepiger i Søndag paa Amager; velan! det gik tilsidst med god Vilje og megen Stop og Sminke.

Men her, hvor de skulde optræde i Slør og Tyll og ingenting; «æsj, Jomfru, æg faar Kvalmel» spyttede Perserkongen Garmann.

Jeg gik til Theaterchefen og beklagede mig over Odaliskerne; aldrig havde jeg gjort det, hvis jeg havde kjendt Theaterchef Schrøder. For naar det gjaldt Personalet, og særlig det kvindelige Personale, og allermest de underordnede, da var Theaterchef Schrøder en gammel Kavaller og en Ridder.

«Hvis De ikke er fornøjet med Theatrets Damer,

kan De selv gaa ud paa Gaden og sanke sammen de Fruentimmer De finder passende;» andet Svar fik jeg ikke . .

. . Folk i Byen var noksaa spændt paa at se denne Forestillingen; det var saalangtfra min Enakter, de var saa forhipne paa; det var heller ikke det svenske Stykket som skulde spilles efter Enakteren; men det var, fordi den som havde skrevet det svenske Stykket var en ung Greve. Og det havde staaet i Aviserne, at Greven vilde komme til Christiania og overvære Forestillingen; derfor var det udsolgt Hus til Premieren længe iforveien. En kunde sagtens betale etpar Kroners Penge for at se en ægte, svensk Greve paa Scenen, og frem og vise sig skulde han, hvordan det saa gik med Stykket; det havde Byen god Greie paa.

Greven hed Mørner, Grev Birger Mørner; han var en ualmindelig vakker Mand, en blond Kjæmpe, en kneisende Kar. Han var svensk saa en kunde se det lang Vei; han var som skrevet med store Bogstaver hele Manden. Hodet herskede høit og myndigt paa de brede Skuldrene og det havde et eget hovmodigt Kast, han maatte sikkert være Storsvenske.

Vi var sammen hele Dagen, vi to unge Forfattere, og begge var naturligvis noksaa spændte paa, hvordan det skulde gaa. Lidt før Forestillingen begyndte, blev vi puttede ind i Forfatterlogen^{ad} vedsiden af Scenen. Der var forgyldt Gitter foran Logen, forat Publikum ikke skulde se Delinkventerne;

men det var saa trangt derinde, at det er uforstaaeligt, hvordan vi begge kunde faa Plads til vore vidtløftige Personager inde i Gitterburet. «Vikingen» bragte nogle Dage senere et Billede af mig derinde under Forestillingen; jeg sidder og kveiler Armer og Ben omhverandre i fortvivlede Slangevridninger; Karrikaturen var morsom og slet ikke saa langt fra Virkeligheden.

I Begyndelsen gik det forresten ikke saa værst; det var pene Dekorationer og rare Dragter; Schrøder havde rent ruineret sig, saa det var meget at se paa. Men tilslut kunde ikke Folk godt lade være at høre efter ogsaa; og da syntes de kanske, at Garmann snakkede noksaa rart. Han fik de vanskelige Ordene ivrange og slugte Halvparten af Adjektiverne; sandelig, nu var der nogen som lo! Og den kom igjen, denne lille farlige Latteren paa de gale Steder, denne lille farlige Latteren, som er saa smitsom og som i et Øieblik dræber Illusionen og forandrer Tragedien til Parodi.

Da Reimers kom ind, mægtig og mystisk, blev der stille igjen; men vilde han kunne styre sig saa han kom helskindet ud af Scenen? Vel! vel rungede han — og «dobbelt W» tordnede Bæstet i Kulissen af alle Lungers Magt, det var visst da, jeg kveilede Armene og Benene somskildret i «Vikingen.»

Naa, alt var tabt; Publikum henrykt; Applausen tordnede. Jeg listede lydløst ned fra Gitterburet og vilde forsvinde i Stilhed; men lille Bucher, Regissøren, hængte sig fast i mig og trillede med

sit kuglerunde Hode og vilde absolut have mig frem paa Scenen. Jeg vilde ryste ham af mig; men han klæbede fast ved mig som en Borre.

Da kom Schrøder!

Han var en gevorben Herre, naar det gjaldt, og han greb ind med høistegen Haand, puffede Stymperen ind paa Scenen, en Gang, to Gange; men endda klappede Publikum; og Schrøder var uden Hjerte og puffede mig ind tredie Gang; jeg var halvdød, da jeg kom ud igjen og maatte sporenstregs over til Engebret for at samle Kræfter.

Mens Publikum var himmelfornøiet og syntes de sjelden havde haft saa munter en Aften, sad der en gammel Herre midt i Parket, værdig og urokkelig; det var Henrik Ibsen. «Det er ikke let slig en Aften for en ung Forfatter», havde han sagt demonstrativt høit til en Dame som sad vedsiden af ham. «Det er aldeles ikke let.»

Efter «Vanitas» kom Aftenens Clou, Grevens Stykke. Det var et godt Stykke; det blev godt spillet; senere i Sæsonen blev det spillet femten Gange, hvilket var Sæsonens Rekord. Saa det var ikke dèt.

Men Publikum var nu engang kommet i Latterhjørnet den Kvelden; havde «Vanitas» handlet om Pest og Død med Akkompagnement af Torden og Lynild, saa handlede «Salig Baronnessen» om Vanvid; det var noget i samme Genre og ligesaa galt; Munterheden paa de gale Steder holdt sig og da Teppet faldt, var Bifaldet stormende; nu

skulde de atpaatil faa se den unge Greve spillevende paa Scenen! Og han anede intet; Bucher havde ikke noget Bry med ham. Stor og svensk og staselig og smilende gik han frem den ene Gang efter den anden; «kan jeg ikke telegrafere til min Frue at det har været en utomordentlig succes?» spurgte han mig bagefter. Hva —? svarede jeg og lo bittert. «Jo, det har ta' mig fan været en utomordentlig Succes!»

Hvordan skulde jeg kunne ane, at denne min letsindige Replik skulde blive skjæbnesvanger for min Ven?

Det var ingen Sag for mig; næste Dag reiste jeg bort, Vanitas forsvandt strax fra Plakaten og De gamles Juleaften sattes ind isteden; en Uges Tid huskede ingen mere af Vanitas end Reimers' dobbelte W i Kulissen.

Anderledes for Mørner; han har selv fortalt i sine Erindringer, hvor den Aften har været ham til dyb Græmmelse.

Strax efter Forestillingen reiste han hjem til Ørebro, hvor han var Embedsmand. Om Eftermiddagen havde han i sit Hjem samlet Slegt og Venner for at feire den utomordentlige Succes. Mens de sad ved Bordet kom Aviserne; en af hans Uvenner i Byen havde redigeret Beretningen om Forestillingen. Fiasco. Stykket var blevet leet ned af Christiania Publikum.

Var dette den utomordentlige Succes? Hvad maatte de tro om ham, Vennerne og Slægten ved Festbordet?

Som den ære kjære Mand han var, følte han sig dybt krænket, reiste fra Ørebro, hvor han ikke syntes han kunde være længer, kom sig over til Stockholm; lidt efter forlod han Sverige for godt og blev borte i mangfoldige Aar.

Han gik ind i Udenrigstjenesten, var Legationssekretær i Orienten, blev Generalkonsul i Australien, reiste omkring paa Sydhavsøerne, levede blandt de Indfødte lange Tider ad Gangen. Men Digter var han, hvor han færdedes; han har drysset omkring sig med ødsel Haand, klingre Vers, der lyder som Sølvklokker i dunkle Palmeskoge, Skildringer fra Sydhavet, fjerne som Drømmesyner, deilige som Fatamorgana.

Saa maatte han hjem. Efter lange Aars Uro maatte han hjem til Østergötland, til Bråviken, hvor han slog sig ned paa Mauritzberg, vita Slottet, som det kaldes over hele Sveriges Land.

Men heller ikke her kunde han slaa Rod; Karolins urolige Blod jagede ham altid did, hvor der var Kamp og Eventyr. Under Verdenskrigen var han altid paa færde; han stod ved Gallipoli under Bombardementet, og var der en vovsom Expedition i Sortehavet eller ved Dardanellerne, fandt han altid Raad til at slaa Følge. Han var med i den finske Frihedskrig, endda han da var mange og femti Aar; tilslut havde han en Skuffe fuld af Hæderstegn og Tapperhedsmedaljer.

En Aristokrat og en Artist; en Karolin og en

Troubadur; efterat jeg lærte ham at kjende, ved jeg hvad en svensk Mand er.

Der er gaaet fire og tredive Aar siden den Aften, han sendte hint skjæbnesvangre Telegram; senere har vi mødt hinanden snart hist snart her; snart i Christiania, snart i Paris, snart paa vita Slottet; men altid har alt været som den skjæbnesvangre Theateraften i vor Ungdom, vort Venskab er ialfald ikke blevet anderledes.

Nu er der gaaet Aar og Dag siden jeg saa ham; sidst jeg hørte om ham, var han etsteds langt inde i Afrika.

Gud ved, kanhænde hans stolte Karolinerhode har fundet Hvile dybt inde i en Palmeskog paa Sydhavsøerne, mens Sydkorset staar og funkler stille paa Nathimlen.

Rexen havde skudt sig.

Rexen!

Vi havde jo støtt været sammen i Russetiden; senere var vi gledet mere og mere fra hverandre, naa, det hænder med alle i den Alder. Naar vi nu og da traffes, var alt som før; han skrev og han skrev; Folioarkene laa i høie Stabler paa alle Stoler hjemme hos ham. «Skriver du ikke for meget? Og altfor fort?» spurgte jeg. Men han bare lo og sang; det var Marseillaisen, nu som i Russetiden, *aux armes, citoyens!* Forøvrig var han nu blevet Anarkist.

En Dag traf jeg ham paa Carl Johan, i fuld Uniform; røde Render i Buxerne, hvide Hansker! Rexen Kadet! Han gik og skottede sig urolig om efter en eller anden overordnet, han skulde stramme sig for.

«Nei, ser Du, det gik ikke længere paa den gamle Maaden; en kan blive lei af at sulte ogsaa. Og Folioarkene paa Stolene skaffede saamen ikke Brødbiden i Huset. Og Far er en fattig Kirkesanger som har mange at forsørge. Saa blev det Krigsskolen, da. Der faar en ihvertfald noget fast at leve af om Maaneden et Aarstid. Og saa faar en se, hvad der kan bli . . .»

Han saa virkelig snodig ud i Uniform, han som altid havde flakset omkring saa udpræget civil i Kirkesangerens omsyde Redingote. Det var som om den revolutionære Kroppen havde vanskelig for at holde sig iro bag Buxerenderne og de reglementerede blanke Trøieknapperne, og de nervøse Hænderne var saa rebelske i de hvide Hanskerne.

Foreløbig gjorde han visst hvad han kunde for at holde Tritt med Troppen og gjøre sig fortjent til Maanedsgagen; men det er da noget, som siger sig selv, at Rexen maatte explodere engang imellem. Anarkisten maatte manifestere sig, selv om det var midt i Timen.

Saa blev det Arrest og Parade, og saa kom han paakant med sine Overordnede og saa blev han dobbelt trassig og maatte manifestere sig igjen. Og saa blev det Parade igjen og ny Arrest.

Han begyndte at hoste, han havde altid haft et svagt Bryst, og alle Legemsøvelserne og Strabadserne var vel for anstrengende for ham. Og saa kom Paraderne og Arresterne til. Snart viste det sig at han havde Tæring, han maatte slutte paa Krigsskolen, og noget Savn efterlod han vel neppe i Anstalten.

Saa flaksede han da atter om i Kirkesangerens omsyde Redingote; først nu, da han var kommet ud af den vatterede Uniform, kunde man rigtig se, hvor ynkelig mager han var blevet og han havde faaet hektiske røde Pletter i Kinderne.

Nu kom han rent bort for mig i mange Maa-

neder; jeg saa ham aldrig; jeg troede at han var reist hjem.

En Eftermiddag jeg sidder paa Grand, kommer han stormende ind ad Døren, stiler ret hen mod mit Bord, vild i Øinene. Snakker, snakker, snakker usammenhængende, han hader mig! og knytter begge Næverne mod mig. Før jeg faar Tid til at svare, farer han videre til næste Bord, hvor der sidder nogle kjendte, overøser dem ogsaa med Hevn og Had, gaar slig fra Bord til Bord, sanseløs og høirøstet. Og farer paa Dør . .

. . Samme Aften skjød han sig . .

En Ven havde fulgt ham ned til Bryggen; der havde han sagt farvel til Vennen, faaet fat i en Færgemand, som satte ham over til Hovedøen. Da han var kommet iland, hørte Vennen at han begyndte at synge; det var Vinternat og aldeles lydt. Han sang Marseillaisen. Saa faldt der et Skud . .

. . Nu forstod jeg hvorfor han havde faret omkring som en forrykt paa Grand og sagt at han hadede os alle. Nu forstod jeg, hvor han havde været fortvilet og syg til Døden. Aa, hvorfor havde jeg ikke søgt ham op itide; kanske jeg kunde have hjulpet ham, saa at han ialfald ikke havde følt sig saa bitterlig alene.

Men nu var det for sent.

Begravelsesdagen kom; Kapellet var fuldt af unge Mennesker. Kanske nogen hver af dem følte som jeg et Stik i Samvittigheden.

Deroppe sad de gamle Forældre; de stirrede ret frem for sig, de var lammede. De var meget religiøse begge to; deres Smerte maatte være uudholdelig.

Den eneste som maatte kunne bringe Trøst til disse to gamle Mennesker, det var Presten. Ja, for stor Ting det er at være Prest en Stund som dennel! For en Opgave at kunne bringe Lys ind der hvor alt Haab er slukket. For et helligt Ansvar.

Presten kom. Han talte om Helvede. Vi maatte ikke indbilde os, at der ikke fandtes et evigt Helvede; vi maatte ikke tro, at der fandtes en Omvendelse efter Døden. Alle I unge, som staar her ved denne Baare, ser I nu hvor den fører hen den Vei, I vandrer? Ve Eder om I ikke vender om itide men først vaagner op, naar det er blevet forsent.

Kisten blev baaret ud; Moren holdt paa at segne ved Prestens Arm. Men han merkede ingenting. Han skred forbi med høit løftet Hode som den, der har øvet en heltemodig Gjerning. Langs Veien opover Kirkegaarden, hvor Toget gik, stod der sortklædte Mænd; de forsøgte at stikke Traktater i Hænderne paa os, som fulgte Kisten.

Presten var en Mand med et stort Navn i den norske Kirke; men han vidste saare lidet om Menneskenes Sind. Han omvendte saavisst ingen Synder den Dag, men han slukkede Haabet i to gamle Hjerter . . .

.. Naar vi en sjelden Gang i disse unge Aar havde noget med Prester at gjøre, hændte altid noget lignende. I Studenterkredse, hvor alle Fakulteter mødtes og alle Meninger diskuteredes, saa vi aldrig en Theolog. I gamle Dage havde det været anderledes; for hundrede Aar siden og mere til havde netop Theologerne været de friskeste og fremmeligste af alle Studenter, Kunstnere havde de været. Digtere.

Nu holdt de sig for sig selv som en fremmed og fiendtlig Kaste; de saa vel paa os som paa Urene. Det var stor Synd for begge Parter; vi kunde sikkert have lært meget af hverandre.

Havde der været nogen af dem, som havde lyttet efter, da Nittiaarenes Ungdom kom med en ny Sang, da vilde han have kunnet høre, at der under Sangen strømmede en dunkel Følelse af Livets Mysterium og en saar Længsel efter Religionens Klarhed.

Men der var ingen, som lyttede og ingen, som hørte; mødte vi en Prest paa Veien, saa var det Dommeren vi mødte, Dommeren som lukker Himmeriges Rige for dem, der er ifærd med at gaa derind. Var vi i Nød og Vaande, trængte vi en Trøster og en Veileder, længtede vi efter en Synder at tale til om vor Synd, hvor var han da at finde? Ikke blandt Prester ialfald. Allersidst blandt dem.

Og naar vi saa dem staa op mod hinanden, haarde og selvretfærdige, gjensidig fordømmende

hinanden til Fortabelse, hvem af dem skulde vi saa tro? Aa, vore Hjerter fyldtes bare af Foragt og Lede.

Hvor var han henne, den sagtmodige og kjærlige, som vi kunde gaa til og som vil tage vor Haand i sin og sige: Broder!

Nei, den som var bedrøvet til Døden, han fik nok gaa sin Vei paa egen Haand. Og han gik kanske ind i den store, underlige Verden, som hedder Bibelen.

Den store underlige Verden. Der findes golde Ørkenner og farlige Tornekrat, og der findes bundløse Afgrunde, hvor ingen kan slippe over. Og der findes duftende Olivenlunde med livsalige Kilder og Klynger af susende Cypresser, som synger sin sorgfulde Sang ud i Evigheden. Og der findes vidunderlige Rosenhaver, skjønnere end alt andet i Verden. Og langt, langt inde i Rosenhavene sidder Mesteren selv, og han siger til den, som er bedrøvet indtil Døden og ikke ved, hvor i al Verden han skal vende sig: Kommer hid, alle I, som arbejder og ere besværede; jeg vil give Eder Hvile!

Den Ven, som havde fulgt Rexen nedover Bryggen den Natten, han skjød sig, beskrev senere Begivenheden i en Dagbladsføljeton; han kunde godt have ladet være at skrive den smagløse Artikelen, og Folk burde have gjort Vennen den Tjeneste at glemme hans Artikel samme Aften, den stod i Avisen.

Hvem skulde have troet, at den skulde virke som en Lunte, der tændte en Krudttønde? Og den Krudttønden havde nok staaet længe og godgjort sig sprængefærdig af Nag til disse Nyromantikerne, som gik om og digtede istedetfor at tage sig noget nyttigt for.

Det gjaldt ikke længer en tæringssyg fattig Student, en overspændt, utilregnelig Gut, som havde taget Livet af sig, fordi han var skuffet og fortvilet. Nei, det gjaldt en hel Generation, som var betændt i Rødderne, ødelagt af Immoralitet og Literatur.

Bohêmene havde været ilde; skjønt der havde da været en Slags Friskhed over deres Frækhed. Men disse Nyromantikere eller Dekadenter eller

hvad de kaldte sig, de var bare pilraadne tværs-igjennem.

Politi, raabte Folk, dette er forgalt, er det! Og sandelig satte ikke Politiet sig i Bevægelse; Vennen skulde straffes for at have undladt at forhindre et Menneske i at begaa Selvmord; vi andre, som havde skrevet lidt, skulde indkaldes som Vidner, saa kunde der kanske falde lidt af paa os ogsaa; skandaliseres skulde vi ialfald. Vore Navne blev sat i Aviserne; det var altid lidt til at begynde med.

Rart nok, at der ikke fandtes en myndig Mand, som sagde et forstandigt Ord; men nei, der fandtes ikke slig en Mand; Skraalet blev bare værre og værre. Især gik det udover Vennen; han blev rigtig kringset; tilslut saa han ingen Udvei; han tog Livet af sig, han ogsaa; han vilde ikke opleve det Forhøret.

Nu skulde man da tro, at Folk havde stanset og tænkt sig om og skjønt at dette Skraalet kunde blive farligt. Langtfra; Folk fik bare Vand paa sin Mølle! Der kan Dere se, vi har havt ret! Er de ikke pilraadne kanske? Der var en som for fuldt Alvor foreslog, at vi skulde sendes paa Tvangsarbeide, paa Opstadfeltet som det nu hedder; saa fik vi andet at tænke paa end at skrive Vers!

Christiania var pludselig blevet en uvenlig By; der blaaste en iskall Vind imod os; alting var blevet saa rent anderledes end før. Den lille Kreds af Venner, som havde holdt sammen omkring Sa-

movaren i Fru Dons' Stuer, var sprængt til alle Kanter; hver gik sin Vei alene.

Men saa hændte det vidunderlige: midt i denne traurige Tid gik jeg hen og fik Houens Legat; jeg skjønte ingenting; jeg var den yngste af alle Ansøgerne og Legatet var det største som fandtes i Landet, og saa gaar jeg hen og faar det! Med Forpligtelse til at opholde mig i Udlandet i to Aar; aa, for en glædelig Forpligtelse! Den skulde jeg nok paatage mig at holde!

Fra denne Byen, som pludselig var blevet saa uvenlig, skulde jeg ud til Syden og Solen!

. . . Nu brændte jeg mine Skuder og solgte mine juridiske Bøger; saa fik det briste eller bære. Jeg beskikkede mit Hus og leverede Nøglerne til Værten; jeg skulde vogte mig vel for at komme tilbage paa det første.

Jeg gik og drev i Gaderne, sidste Kveld, ganske alene; pludselig stod jeg foran det Huset i Welhavensgade, hvor jeg havde boet dengangen. Herregud, hvor det nu syntes evig længe siden, endda det bare var etpar Aar. Delikatessebutiken var der som før, sandelig lugtede det ikke af svidd Biff nu ogsaa!

Ja, her i denne Gaden som jeg havde gaaet saamangen utrivlig Morgen og drømt om Fremtiden, som skulde komme; den dristigste af alle Drømmene var den, at jeg skulde reise, reise rigtig langt bort, til Syden og Solen.

Og nu stod jeg her og Drømmen var gaaet i Opfyldelse; var det ikke vidunderligt?

Jeg gik ombord paa Dampskibet og blev længe staaende og stirre ind i Stjernehimmelen. Hvor de funkledede allesammen ikveld! Foran mig laa Ungdommen og Fremtiden! Og Romas Marmorpaladser og Palmerne i Palermo.

